

CSENDŐRSÉGI LAPOK

Szerkeszti:

Besenyői BEÖTHY KÁLMÁN őrnagy

Segédszerkesztő:

BENEDEK MIHÁLY százados

Szerkesztőség és kiadóhivatal
BUDAPEST, I. KER.,
BŐSZÖRMÉNYI-ÚT 21Megjelenik
minden hó
1-én és 15-énElőfizetési ára:
Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengőTelefon:
1-501-90Postatakarékpénzt: ri
csckszámla:
25.342

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Mi csakugyan nem változunk.

Nemrégiben írtuk ezeken a hasábokon, hogy bármiféle új szellemet is hozott magával közénk a felszabadult magyar Felvidék, mi nem kívánunk és nem is fogunk új szellemek köntösébe öltözni, mert hivatásunk független politikának, gazdasági, társadalmi rendnek, művészi felfogásoknak, irodalomnak és mindennek, de mindennek a változásaitól, akár a múló divat diktálja azokat, akár valóságos történelmi szükségesség dobja felszínre az új életformákat. A mi utunk örök és változatlan: a törvény, rend, biztonság és erő útja s addig vagyunk csendőrök, amíg ezt az utat járjuk.

Nagysurányban sem tértünk le róla, mikor a nagysurányi szlovákok Nyitráról irányított izgatásra le akarták ütni fejünkről a tollforgót és ki akarták csavarni kezünkből a puskát, hogy azután kizavarjanak bennünket a faluból. Lehet, hogy a cseh csendőrökkel lehetett így eljátszozni, velünk nem. Elismerjük, hogy húsz év alatt hozzá lehetett szokni az ellenkezőjéhez, húsz év alatt rájöhetett a surányiak szája a csendőrki-verés zamatjára, elhisszük nekik, hogy húsz év alatt a sokat emlegetett demokráciához tartozott odaát az ilyen hajcihőjáték is, mi azonban ezt a cigányosan handabandázó és kergetőző közbiztonsági szolgálatacirkuszt nem vállaljuk.

Mi szemtől-szembe mutatjuk és látjuk mindig a dolgokat és eseményeket. Egyik kezünkben a törvény és utasítás, másikban a puskánk. Egyik kezünkkel magasra tartjuk, mindenki szeme elé visszük a törvényt és utasítást, ha azonban valaki ki akarja azt verni ebből a kezünkből, akkor a másikban megmozdul a puska. Ez világos beszéd, világos eljárás, ebben nincsenek hátmögötti kegyetlenségek és szembemosolygások, amihez talán jobban hozzászóktak a nagysurányiak, mint az egyenes szóhoz és tettehez. Magukra vessenek, hogy véráldozattal kellett megtanulniok: a magyar csendőrt nem lehet a faluból kiverni.

Mert ez történt Nagysurányban, semmi más. A pozsonyi szlovák lapok mégis így írnak rólunk: „A magyar csendőr a kegyetlenség példaképe. A szlovákok az ő számukra büdös csehek. Megváltozott a világ, megváltoztak az országok, meg-

változott a civilizáció, a kultúra, egyedül a magyar csendőrök nem változtak, akik az ő tollaikkal, puskatusukkal és szuronyaikkal megrémítő zsarnokai a mi szlovák testvéreinknek.”

Tuka professzor, aki a csehek börtönében sok évet töltött, az új szlovák államról úgy nyilatkozott, hogy az ölükbe hullt ez az önálló államiság, de most nem tudnak vele mit kezdeni. Ha nem állana a szemünk előtt a Tuka-nyilatkozat, akkor a Slovak című lap idézett mondatait nem tudnánk hova sorolni és magyarázni, így azonban megvan a magyarázat: a váratlanul jött függetlenség brutális, gőgös sovinizmusa szüli az ilyen mondatokat, melyekből a tárgyilagosság éppen úgy hiányzik, mint a hang európaisága.

Nem akarunk mi most külügyminisztert játszani és a szlovákokat, mint államot megleckéztetni, ez nem a mi dolgunk. De ha már ők így írnak rólunk, arra felelni is kell. Igen visszafelé sül el a szlovákok puskája, ha a magyar csendőr törvényes eljárását is besorolják agitációs eszközeik közé. Ezzel minket megfélemlíteni, zavarbahozni nem fognak. Mi rendet tartottunk nehezebb viszonyok között ebben az országban, rendet tartunk ezután is, akár tetszik Pozsonynak, akár nem. Ha izgatják, támadásra tüzelik, megvadítják az ide-átra került szlovákokat, az a mi országunk nyugalma, törvényes rendjét és biztonságát nem fogja megrendíteni, mert ezt az egyet más értelemben ugyan, mint gondolják, de csakugyan eltalálták: a magyar csendőr nem változott és nem fog változni. Senkihez semmi mondanivalónk, amíg a büntetőtörvényeket tiszteletbentartja, de ezen a határon túl nem alkuszunk akár magyarról, akár németről, akár ruszinról, akár románról és akár szlovákról legyen szó. Aki pedig akkora vakmerőségre és ostobaságra vetemedik, hogy a puskát ki akarja csavarni kezünkből, az csak a nemzetiségre, vallásra, vagyonra, bajusza színére és a szempontoknak szivárványsokaságú árnyalataira való tekintet nélkül menthetetlenül számoljon le azzal, hogy a támadást visszautasítjuk, magunkhoz nyúlni ujjal sem engedünk, mert a csendőr puskája és kalapcímere éppen olyan szent és sérthetetlen, mint maga a törvény.

Ennél több mondanivalónk nincs is számukra, de van az új szlovákjainkhoz. Nézzék meg egyszer Békés megyében a magyar csendőr és a szlovák lakosság viszonyát. Nézzék meg az ottani szlovákok jólétét, gondtalanságát, de nézzék meg azok nyugodt törvénytiszteletét is. Aki ezt egyszer látja, azt Pozsonyból uszítani többet nem lehet.

A pénzhamisításról.

**Irta: KAHLE FRIGYES ny. miniszteri tanácsos,
a m. kir. állami Pénzverő volt igazgatója.**

Az alábbiakban csak a forgalomban levő váltópénzek hamisításáról lesz szó. Amikor a pénz kifejezést használom, csak a váltópénzt kell érteni alatta.

Ez a fajta pénzhamisítás van leginkább elterjedve úgy hazánkban, mint külföldön.

Olyan utasítást, vagy előírást nem lehet adni, amelynek alapján bárki azonnal és csalhatatlanul képes felismerni a kezeibe jutott pénzhamisítványt.

A hamisítvány felismerése sok körülménytől függ. Ilyenek: a hamisítvány sikerült volta, látóképességünk, lelkitulajdonságaink (gondosság, felületesség), idegeink állapota, értelmességünk és nem utolsósorban azok a körülmények, amelyek között a pénzhamisítvány kezeink közé jut.

Figyelembe kell vennünk azt is, hogy legtöbb ember csak felületesen ismeri törvényes pénzeink jellemzőit. Kérdezzük meg az embereket, le tudnák-e írni látatlanban például az 1 pengős pénznek rajzait, felírásait, díszítési elemeit és széldíszét. Jó, ha száz közül egy képes erre a kérdésre megközelítően pontos feleletet adni.

A pénztáraknál általános szabály, hogy a visszakapott pénzt a helyszínen kell megszámlolni, mert távozás után felszólamlásnak helye nincs. A vasút, mozgókép- és egyéb színházak pénztárainál örül az ember, ha pénzt tenyerébe söpörheti és már tolakszik a következő jegyváltó. Vagy lehet-e zsúfolt vil-

lamoson, vagy autobuszban állva vizsgálni a visszakapott pénzt, amikor egyik kézzel kapaszkodunk kell.

Az emberek alaptulajdonsága a lustaság, nemtörődomség. Ha felismerik is a hamispénzt, igyekeznek megsemmisíteni, eldobni, sőt tovább adni, de csak legritkább esetben tesznek feljelentést, mert azzal kényelmetlenségek járnak. Ezzel azonban önkéntelenül megkönnyítik a hamisítók mesterkedéseit.

A pénzhamisítással az károsul, akinek a hamispénz a birtokában maradt. Az államot ez a kérdés más szempontból érdekli. Ha ugyanis nagyobb mennyiségű hamispénz jut közforgalomba, akkor a pénz iránt való bizalom megrendül, ami az ipari és kereskedelmi forgalomban nagy zavarokat okozhat. A pénzforgalom zavartalanságának megóvása állami feladat. Az emberek nemtörődomsége ellen küzdeni nem lehet, de a hamisítók ellen kell. Ez pedig legelső sorban a nyomozó szervek feladata, tehát a csendőrségé is.

A nyomozóknak nem könnyű a helyzetük, mert a hamispénzek felismeréséhez bizonyos szakértelem is kell. Ennek elsajátításához nem könnyen juthat hozzá minden nyomozó.

A pénzhamisításoknak hivatott szakértője a m. kir. állami Pénzverő. Ide futnak be a hatóságoktól, bíróságoktól, a csendőr nyomozóosztályoktól a hamisított pénzek szakvéleményezés végett. A Pénzverőnek igen sok dolgot adnak ezek a szakvélemények és az ezzel járó, sokszor körülményes vizsgálá-

Kunok a rétben...

Irta: SZALAY LÁSZLÓ.

Ameddig csak a szem ellátott, mindenütt zombikos nádrengeteget borzolt a tovasuhanó szellő. S úgy hullámozott a vizet csillogtató haragoszöld táj, mint a mérhetetlen tenger.

Ez is egyike volt annak a Duna-Tisza között hosszasan elhúzódó beláthatatlan ősmocsárnak, amit a honfoglalás utáni osztáskor senkise akart vállalni. S amit aztán a tatárok elől ide menekülő kunok földjének jelöltek, akik megszámlálhatatlan mennyiségű barmaik csatangoló legeltetésével igen nagy károkat okoztak a magyarok termőföldjein, szőlőikben és erdeikben, úgy hogy az egész ország népe ellenük zúdult.

Itt aztán megvoltak békében. A Kunszentmiklóstól a szabadkai határig lehúzódó Kumania-nak elnevezett száz kilométer hosszú mocsaras területen. Ahol az önálló mocsarak a Duna felől esve, azzal párhuzamosan sorakoztak délnek, a magaslataikon vert őskun szállásokkal.

Ezeket az egyvégtében hosszan elnyúló ősmocsarakat, malmokat hajtó és erdőrengetegekkel szegélyezett folyók kötötték össze, amely folyók részben a Dunába, részben a Tiszába szakadtak.

E tájat, a bugyi-bajai rengeteges ősmocsarat, a Mosztonga folyta végig, amely Bács váránál torkolt a Dunába. Míg a félhold alakú Nagykörös—Kecskemét—Kunhalas—Szabadka-i mocsárrengetegeket a Körös folyó uralta, amely Szeged alatt ömlött a Tiszába.

Ez ősmocsarak szinte megkülönböztethetetlen belsőjében gazdag legelőt nyújtó szigetek voltak. De a kunok kékesfehér szőrű, könnyű ázsiai marháit uszva is legeltek s szárazföldet csak pihenőül igényeltek. S nekik mindenük volt a marha, meg az apró kócos ázsiai ló, mert a földek művelését megvetve, csak pásztorkodással és hadakozással foglalkoztak.

Kemény, kegyetlen, vad nép volt. Kitűnő nyilasok és rejttegett verekedők. De a tatár tenger kiszorította őket, mint a nyulakat, Dnyeper Dón mentéi hazájukból.

Béla király örömmel fogadta őket. Hisz negyvenezer harcost nyert bennök a tatárok ellen. De a sors könyvében más volt megírva.

Az urak haragudtak a királynak, mert elfoglaltsága miatt nem engedte őket minden hitvány panaszzal a színe elé, hanem behozta az írásos panaszt, amit a kancellárok intéztek el. Efeletti vélt sérelmükben úgy álltak bosszú a királyon, hogy közvetlen a tatárok betörése után megölték Kötönyt, a kun királyt, Béla pártfogoltját.

Igy tett a bosszú s a kicsinyes rövidlátás negyvenezer kun vitézt ellenségünké. Mert a megbán-

tok, ami miatt a szakvélemény elküldése bizony sokszor késést szenved. A nyomozást azonban sürgősen meg kell indítani, mert a késés veszélyezteti a nyomozás eredményét. Indokolt tehát a törekvés, hogy a pénzhamisítás felderítését végző nyomozók ilyen tárgyu ismereteit minél jobban bővítsük, hogy maguk is bizonyos készséget nyerjenek a hamisítás felismerésére.

Ezt a célt kívánja szolgálni ez a körülmény is, amit úgy vélek elérni, hogy előbb nagy vonásokban ismertetem a törvényes pénzek verését úgy, amint a m. kir. állami Pénzverőben folyik és azután térek rá a hamisítók módszereire és a hamispénzek vizsgálatánál ajánlatos eljárásokra.

A törvényes pénzek verése.

Régen a fém pénzeket valóban „verték“, tehát ütőerővel készítették. A pénz ábrázolását mélyített alakban tartalmazó két acéldarab (verőtő) közé tették a kézzel laposra kovácsolt, pontos súlyú fém darabot, majd nagy vasúllón hatalmas kézikalapáccsal többször ráverték, míg a pénz teljes rajza jól volt látható. Ennek a műveletnek maradványa a „pénzverés“ kifejezés. Németországban a pénzverést *Münzprägung*-nak, a verőgépet pedig *Prägemaschine*-nek hívják. A „prägen“-szó magyar sajtolást jelent és nem verést. Nálunk sem verik, hanem sajtolják a pénzt. Mivel azonban a pénzverés általában elfogadott és használt kifejezés és a köztudatban is elterjedt, én is ezt fogom használni.

tottak mocsaraikból kiesapva, égetni, rabolni, gyilkolni kezdtek és szétugrasztották a tatár ellen gyülekező magyar csapatokat. S mikor a mohi pusztai ütközet elveszett, a kunok úgy eltűntek, mintha a föld nyelte volna el őket.

A végeláthatatlan inokai rét szélén az egyik messziről sárguló homokbuckára kuesmás kún vitéz kapaszkodott. A domb mögül tatárok kergették, kényszerítve, hogy csalogassa a láthatatlanul megpultakat a rétből.

Égnek vetett fejjel elkezdett üvöltöni, keservesen és minden meggyőződés nélkül:

— Hajhó, hó!... Modok, Gózon, Gajág!... Gyertek elő, elmöntenek má' a kutyafejű tatárok!...

Utána csönd lön, halálos. Csak a békák ungotak, ümmögtek. A vizibika buffogott. S némely nádveréb sipákkolt élesen.

Egyébként meg se moccant a rét. Egyetlen nád-szál se. Pedig minden zombik mögött ott hasalt, orra hegyéig a vízben-sárban egy-egy mindenre elszánt vad kún vitéz újra fektetett nyállal leselkedve. S ha a tatárok bevergődtek a rétbé, láthatatlanul halomra nyilazták őket, hogy már messziről bűdös volt a rét a hulláktól.

— Tegnapot tizennyócat ejtöttem, annékül, hogy egyet is hibáztam vóna! — dörmögte egy nagybajszú görhes kis öreg.

— Még hogy!... Osztán mennyiről nyilazott kee' sógorom? — sügta mellette egy másik zombik alól egy nyurga.

— Én bevárom őket olyan három lépést!...

A pénzverés szerszámai különleges acélötvözetekből készülnek. A pénzverésnél általában a pénzek értékjelző oldalát előlapnak (avers), a címeres oldalt pedig hátlapnak (revers) nevezik. Az előlap és a hátlap kiveréséhez külön-külön verőtő szükséges. A verőtőkön a pénz ábrázolás mélyítve van úgy, hogy a verés után a pénzen domború ábrázolás keletkezik. A széldísz benyomására szolgálnak a szélező acélok, amelyek a széldísz domború alakban tartalmazzák. A pénz átmérőjének pontos és állandó nagyságát a verőgyűrű biztosítja, amely a pénz átmérőjének megfelelő nagyságú, pontosan csiszolt lyukkal van ellátva. Recézett szélű pénzek recéit az ennek megfelelően rovátkolt verőgyűrű nyomja be a pénz szélébe, egyidejűleg a veréssel. A verőszerszámok pontos gép- és kézimunkával készülnek; edzés után a legmagasabban kidomborodó felületeket fényesre és simára csiszolják.

A pénzek ötvözeinek összetételét törvény szabályozza. Az összes ezüstpénzeink 640-es finomságú ezüstötvözetből készülnek. Finomságon azt kell értenünk, hogy 1 kg. = 1000 gramm pénzötvözetben hány gramm színezüst van. Ilyen értelmezéssel a 640-es finomságú ötvözet színezüst tartalma kg.-ként 640 gramm. A többi rész ezüstpénzeinkben (360 gramm) tiszta vörösréz.

Az 50, 20 és 10 filléresek ötvöze 75% vörösréz és 25% nikkelből áll. A 2 és 1 filléresek 95% vörösréz, 4% ón és 1% horgany ötvözetéből készülnek.

A pénzötvözeteket — 600 kg. körüli adagokban — hatalmas tűzálló grafitgolyóban készítik el

Oszt ahogy kidugja a pofáját a zombikbul, hát szügyön rittyentöm!

— No, nem is marad belőlök egy se, hacsak hamarost el nem viszi őket az ürdöng!

— Tülem maradhatnak, mer' engem eddig még nem látott egy se.

— Ahun e!

— Először szömközt nyilazom őket... Oszt ha sok gyün, akít szömbé nem érök, utána fordulok csöndeskén, oszt a hátába eresztök... Akkó bög ám förtelmesen.

— Na, nem szeretnék a bőrükbe lenni!

— Elhiszöm!

Csak a járhatóbb zombikosok felől kellett a réteket védeni. A meglábolthatatlan degeszes, ingoványos részek feleltek magukért.

— Osztán mongy má' kee sógorom: minek nem hattuk itt ezt a beste országot, mikó Kötöny királyunkat mögölték?

— Minek?... Hát csak annak, mer' hogy nem löhetött!

— Osztán má' mé' nem löhetett?

— Azér' nem löhetett, mert a tatárok szokásuk szörént nem egy iránybul törtek Magyarországra, hanem előbb mindönfelül körülvötték!

— Még hogy!

— Ugy a!... Mink má' iszkoltunk vóna, mer' hogy Kötöny királyunkat megölték, a kún gerjede-löm mög sok magyar javat, életöt tött tönkre, amiér' várható vót a büntetés!

— De a tatárok má' utunkat állták, igaz e?

buktatható olajtüzelésű kemencékben. De mert a legmondosabb olvasztás és keverés mellett is ritkán lehet elérni, hogy az ötvözet minden részében teljesen azonos összetételű legyen, a törvény megengedi, hogy az ezüstpénzek finomságánál a 640-es finomságtól fel- és lefelé 5—5 ezrelékkal el lehet térni, tehát mindazok a törvényesen kivert ezüstpénzek, amelyek finomságait 635 és 645-ös számok között állapították meg, forgalomképes pénzek. Ezt az engedményt finomsági remédiumnak hívjuk. A kész ötvözetet folyékony állapotban kisebb tégelyek segítségével vasmintákba öntik, majd megmerevedésük után az öntött rudacsokat vízzel lehűtik, letisztítják és a hengerműbe szállítják. Egy-egy rudacs súlya kb. 2—3 kg. Öntés közben a tégely folyékony ötvözetből próbát vesznek és azt a pénzverő ellenőrzésére hivatott m. kir. Főkémlő Hivatalnak küldik megvizsgálás végett. Csak az ott törvényes finomságúnak megállapított rudacsok kerülhetnek továbbfeldolgozás alá, a hibás finomságúakat újból ötvözik. Ez utóbbi csak egészen ritkán fordul elő.

A rudacsok hengerlése két-két hengerpárból álló nyújtósoron történik. A nyújtást fokozatos nyomással addig folytatják, amíg a szalag a pénz súlyának megfelelő vékonyságú lesz. Egy szalag hossza kb. 2 méter. Hengerlés közben a szalagokat kiizzítják, miáltal az anyag meglágyul. A hengerlés ugyanis a szalagok anyagát rideggé, törékennyé teszi.

A kész szalagok a lapkavágó gépbe kerülnek, aminek legfontosabb része a vágószerszám. Ennek elkészítése igen nagy pontosságot kíván. A gép lyu-

kasztásszerűen vágja ki a szalagokból a pénz nagyságának megfelelő lapkákat. A lapkák kezelés közben főképpen és olajtól feketeszínűek és ezért fekete lapkáknak hívják, ellentétben a megtisztított lapkákkal, amelyeknek fehér lapka a nevük.

A fekete lapkák megtisztítása úgy történik, hogy előbb sötétvörös izzásig felhevítik boltnyos kemencékben, majd vörösrézből készült forgatható dobokban hígított kénsavban forgatják. Az eljárás után az ezüstlapkák szép fényes fehér felületűek, a nikkel lapkák szürkék, a bronzlapkák pedig vörös színűek lesznek.

A rudacsok öntésekor néha a folyékony ötvözetben gázbuborékok maradnak vissza. Ezek helyén kis üregek támadnak. Ha az ilyen rudat hengerlik, az üregek rétegesé teszik a szalagot. A réteges szalagból vágott lapka, ha savba kerül, szétválk vagy felduzzad, szóval jelzi a hibát. Ha azonban a réteges lapka úgy záródik el, hogy sav képtelen behatolni a részbe, a rétegezettség a fehérítés műveleténél nem észlelhető. Az ilyen lapkákból vert pénz néma lesz, vagy legfeljebb rekedten cseng.

A kiválogatott fehér lapkákból közvetlenül pénzt lehet verni. Ha azonban a törvény szerint a verendő pénzt széidísszel kell elátni, úgy előbb a szélező gépbe jutnak. Itt a szélező acélok elmés gépszerkezettel egyetlen mozdulattal pontosan a pénz szélének középvonalába nyomják bele a diszt. Itt jegyzem meg, hogy az 5 pengős és 50 filléres pénzeink recézését nem a szélezőgéppel, hanem mint előbb már említettem, a verőgyűrű segítségével készítik el

— Hát látod, úgy igaz... Mer' jószág nélkül, kúdus módjára nem akartuk magunk rajtuk körösz-tül vágni.

— De, ha a tatárok elmönnék, tovább húzódunk ugye Bulgáriába?

— Csakis!... Mielőtt a magyarok észből kapnának!

Őszeb csavarodott. Vadlúdak délnek vették a toronyirányt. A beért, megsárgult nád félelmesen karistol, sípolt, zizegett a rétbén.

A mocsarakat Büdzsik kán hordái szorongatják, akik délkeletről vetették magukat az országra.

Megint fölkergettek valami boldogtalan foglyot a buckára és szólásra kényszerítették:

— Hajhó, hó, kunok!... Büdzsik kán, a nagyúr azt üzenteti nektek, hogyha három nap alatt elő nem jöttök, rátok gyujtatja a rétet, hogy megpörköldtök valamennyien!

Kutyafüli Büdzsik kán, ennek már a fele se tréfa. Másnap reggel elkezdett áradni a száraz rétekben a víz, mintha csak megbolondult volna.

A derék kúnok ugyanis elgátolták a Mosztongameg a Köris folyókat, s a gyulékony csatakat víz alá borították.

Pedig már Büdzsik kán hordáiba ekkor annyira beleesett a nyilas dög, hogy Batu már Feykan és Okadár kánokat is segítségére küldte. A kúnok megélték világukat, itták a kancatejet.

— Már most csak egyre vagyok kíváncsi, sógorom!

— No, mire, sógorom?

— Arra, hogyha télon befagy a rét, — mi lösz akkó?

— Hát mi lönné? Űk begyüvögetnek, mi mög nyilazgatjuk őket... Mire elnyomnak bennünk, tizen sem maradnak.

De a rét csak itt-ott fagyott be. Ahol magas volt a zombik, hogy a víz enyhelyet talált alatta, meg a meleg források tája, nem engedett a fagnak.

Annyi volt az egész, hogy a kúnok kilene külön-külön szigetre szorultak — Inoka, Harka, Pirtó, Kolontó, Bösztör, Bugyi, Lápos, Bakos, Peszér, — amiből a tatárok egyet, — Peszért, — irtózatosságot árán elfoglaltak. De a többihez már hozzászagolni se mertek, mert kiszámították, hogy a harmadiknál már nem fog maradni egyetlen katonájuk se, még Büdzsik, Feykan, és Okadár kán urak is a fűbe harapnak.

Alltak, mint ökör a hegyen. Közel se mertek menni a rétekhez, ahol a láthatatlan ellenség lapított.

Végre jött a tavasz, s vele a szabadulás: meghalt Oktaj kán, s a tatárok fölthagytak világhódító tervökkel, — egyben megkezdték kivonulásukat az országból.

A kunoknak se kellett több: kiözönltek barmaikkal a rétekből és jóformán a tatárok sarkában elkezdtek széles karéjban özönlöni Bulgária felé.

— Igöncsak sajnálom, ezöket a selymös zöldfülegelőket, sógorom!

— Ne búsulj, sógor, visszahivnak minket!... Hászen kipusztult itten még tán a madár is!

és így a recézés is minden kivert pénzen teljesen egyöntetű.

A törvényes pénzek verése *verőgépekkel* történik. Ezek hatalmas, lendítőkerekkel ellátott és igen nagy nyomások kifejtésére alkalmas gépszerkezetek, Beszerzési áruk tetemes. A pénzlapkákat a gépbe csöves adagoló viszi be; a lapkáknak a verőgyűrűbe tolésa és a kivert pénz kidobása önműködőleg történik. A kivert pénz lejtős csövön át faládaiba jut. A verőmunkás a kieső pénzeket állandóan vizsgálja. Ha hibát észlel (veretöredés, szennyeződés), a gépet egyetlen fogással megállítja és a hibát kiküszöböli. Annak a nyomásnak, amellyel a gép a pénzt kisajtolja, olyan nagynak kell lennie, hogy a pénz egyetlen nyomással készüljön el. Ennek nagysága a pénz nagyságával egyenes arányban áll és 80.000—200.000 kg. (8—20 waggon) között van. Egy-egy verőgép a pénz nagysága szerint 90—110 darabot képes percenként kisajtolni.

A *kivert pénzek vizsgálata* külön teremben történik. Ezt olyan nők végzik, akiknek fejlett tapintó érzékük, kitűnő szemük és jó hallóképességük van. A pénzvizsgálók minden egyes pénzdarabot minden oldalról külön-külön gondosan megnéznak. A vizsgálat márványlapokon történik és mikor a pénzdarabokat egyik oldalról a másikra átfordítják, azok a márványtáblán meg is pendülnek és ekkor észlelhetik, ha a pénz csengése körül hibák vannak (réteges pénz). A hibás pénzeket a jóktól külön válogatják és az utóbbiakat zsákokba csomagolva a pénzverő pénz-tárához szállítják be a Magyar Nemzeti Bankhoz továbbítás végett.

A pénztár minden egyes pénztételből válogatás nélkül 4—4 darab pénzt emel ki és azt a finomság és súly ellenőrzése végett a m. kir. Főkémlő Hivatalnak küldi meg.

Csak olyan pénzeket küld a Pénzverő a Magyar Nemzeti Banknak, amelyekre vonatkozóan a Főkémlő Hivatal tanúsította, hogy a törvényes követelményeknek mindenben megfelelnek.

Hogyan hamisítják a pénzt?

Már a rövid leírásból is, amit a törvényes, vagyis a valódi pénz készítésének módjáról és eszközeiről az előbbieken adtam, láthatjuk, hogy olyan pénzt, amelyet az Állami Pénzverő készít, magánember, de még magánüzem sem tud előállítani. Ehhez ugyanis olyan különleges és igen drága gépek, műszaki felszerelés, szakértelem kell, amit magánosnak megszereznie, feltűnés nélkül üzemben tartania nem lehet. Hiába kísérletezik a legügyesebb pénzhamisító is, legfeljebb a közönség megtévesztésére alkalmas hamisítványokat tud előállítani, de olyan pénzt, amelyet szakszerű vizsgálattal ne lehetne a valóditól pontosan megkülönböztetni, nem tud előállítani.

A hamisítók sokkal kezdetlegesebb eszközökkel és módszerekkel, néha több, máskor kevesebb szakértelemmel végzik a hamisítást. Leginkább az öntés útján való hamisítás fordul elő, ritkább a sajtolás (verés) útján való hamisítás és egészen ritka a galvanikus úton való hamisítás.

Minden hamispénznek van valamilyen, könnyebben vagy nehezebben felismerhető hibája, jellegzetessége, vagy fogyatkozása és mert ezek a hibák az egyazon eszközökkel előállított hamisítvány minden példányán megtalálhatók, pontosan meg lehet

állapítani, hogy több hamis pénzdarab közül melyik készült ugyanazokkal az eszközökkel vagy eljárással. Azokat a hamisítványokat, amelyeken ugyanazok a jellegzetességek találhatók meg, az Állami Pénzverő ú. n. *típusokba* osztja; ha egy pénzhamisítót lelepleznek, az Állami Pénzverő a hozzá beszállított példányok alapján meg tudja mondani, hogy melyik hamisítványok kerültek ki ugyanattól a hamisítótól, illetőleg ugyanabból a hamisító készülékből.

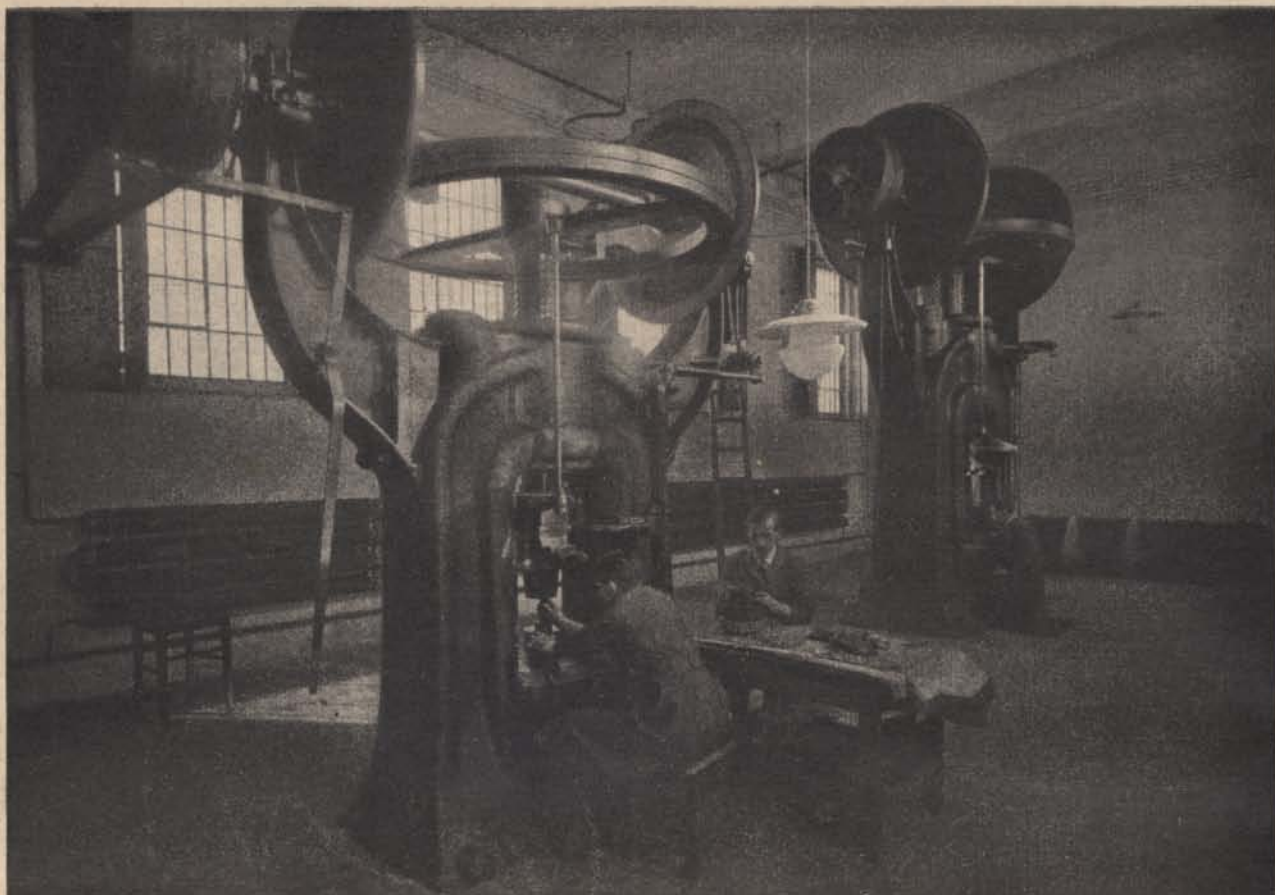
A pénzhamisítás típusairól a Pénzverő típusnyilvántartást vezet. A típusnyilvántartás adatait a m. kir. esendőrség nyomozóosztályával, valamint kívánságára a m. kir. államrendőrség főkapitányságának detektív-csoportjával is közölni szokták. Ennek a nyilvántartásnak adatai igen érdekesekek:

Pénznem	Öntési típus	Verési típus	Galvanikus típus	Összesen típus
5 pengős	55	3	1	59
2 »	58	4	—	62
1 »	36	5	—	41
50 filléres	26	6	—	32
20 »	21	—	—	21
10 »	1	—	—	1
Összesen:	197	18	1	216

A pénzverőben nyilvántartott hamisítások 216 típusa közül tehát öntési móddal 197 esetben hamisítottak, verési móddal 18 esetben, galvanikus úton pedig egy esetben.

Két- és egyfilléresek hamisítása nem fordult elő. Megfigyelésre méltó az is, hogy öntésmód szerint inkább a nagyobb értékű és átmérőjű pénzeket hamisították, viszont verési mód szerint inkább a kisebb értékűeket és átmérőjűeket. Ez érthető is, mert a verés útján való hamisítás körülményesebb és nagy felület veréséhez nagyobb erő is szükséges.

Az *öntés útján* való hamisítás öntőmintáit többnyire gipszből állítják elő, de készülhetnek vasból, vörszorból, alumíniumból és más fémekből is. A gipszminták elkészítése rendszerint a következőképpen történik: Megfelelő nagyságú doboz alá helyezik a valódi épveretű pénzt, amelyet előzőleg vékony olajréteggel vonnak be. Erre a doboz közepmagasságáig híg gipszpépet öntenek. A gipszet megkeményedése után a dobozból óvatosan kiemelik és az alsó felületet a pénz peremének síkjával egy síkra dolgozzák le és ezt az egész felületet vékonyan beolajozzák. A beolajozott felületű gipszdarabot a pénzzel együtt — de most már felfelé fordítva — újból a dobozba teszik és a dobozt híg gipszpéppel színültig megtöltik. Mielőtt ezt tennék, a két gipsz mintafél pontos egybeillesztésének biztosítása céljából a pénzes gipszfelületen lyukakat vagy árkokat vésnek ki és azokat szintén olajjal vonják be. E mélyedéseknek megfelelően a felső részben dudorodások képződnek. A felső rész megmerevedése után az egész gipsztömböt kiemelik a dobozból és az olajozott sík mentén óvatosan szétválasztják. Ilyen módon a pénz óvatosan eltávolítása után a pénz teljes alakja és vastagsága a lenyomatban marad. Ekkor a pénz vastagságának megfelelő mintarészen tölcéses öntőesetortnát faragnak a pénzüregig.

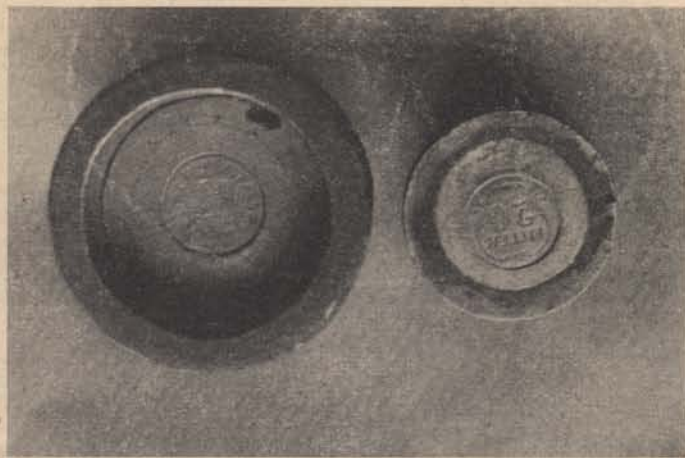
Verő-tők készítése a pénzverőben.

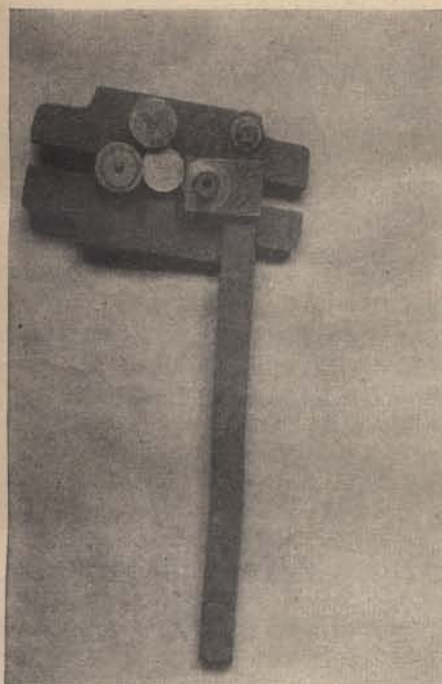
A pénz válogatása.

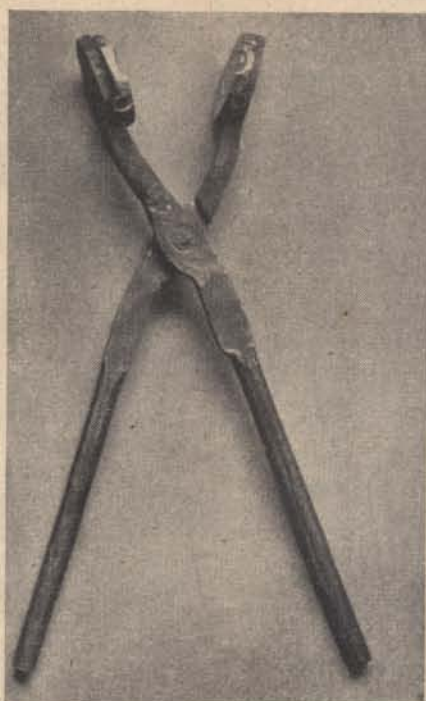
Hamis 5 pengős vörösrézről készített öntőmintája.

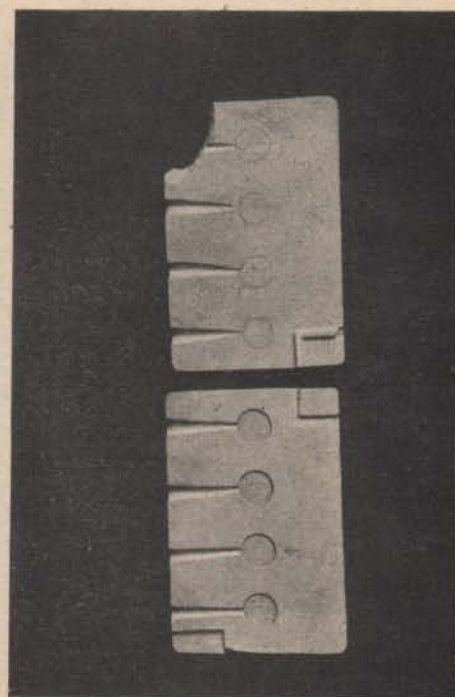
Hamis 50 filléres verő-tő-je vasból.

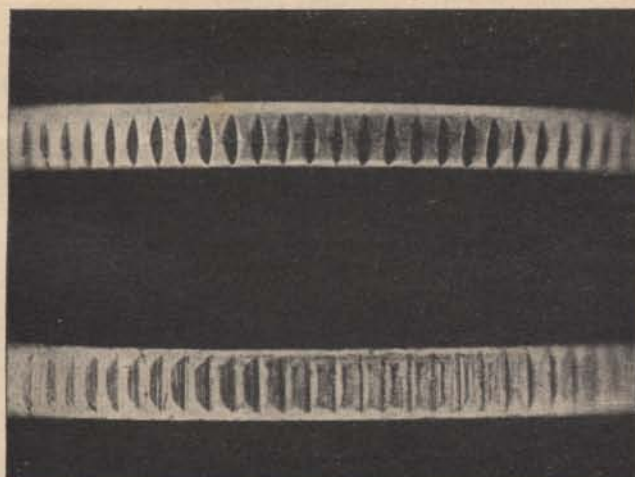
Hamispénz recézőgép.

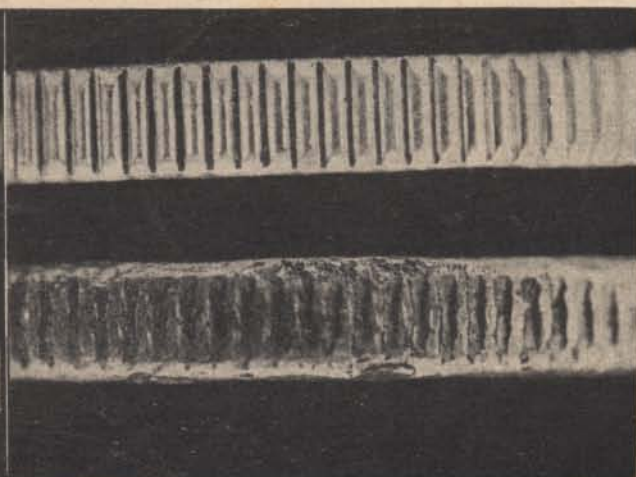
Fogóalakú fém öntőminta.

Hamis 1 pengős öntéséhez készült gipszminta.

50 filléres recézete. A felső hamis, az alsó valódi.

5 pengős recézete. A felső valódi, az alsó hamis.

Az öntésben járatosabb hamisítók az öntési esatornán kívül még ferde irányban egy-vagy két vékonyabb esatornát faragnak a pénzüreghez, az öntésnél fejlődő gázok és gőzök elvezetése céljából. Minél tágasabb az öntőnyílás, annál jobban sikerül az öntés. Az öntési művelet megkezdése előtt a gipszmin-tákat jól kiszáritják, majd óvatosan felmelegítik és a pénzüregre s a csatornákat igen finom grafitporral hintik be azért, hogy az öntvény ne tapadjon a mintához. A hamisítók rendszerint nem egy, hanem néha egész öntőmintasorral dolgoznak, hogy a hamisítvány megolvasztott fémanyagát lehetőleg egyszerre használják fel. Minél finomabb gipszet használnak az öntőminták előállításához, annál símább lesz a hamisítvány felülete. Finomabb gipszet (brillians- vagy alabástrom-gipsz) nem mindendüzt lehet kapni. Ilyen gipszet többnyire olyan helyeken tartanak a kereskedők, ahol fogorvos, fogtechnikus, vagy szobrász foglalkozású egyének laknak. Faluhelyeken az asztalosok, kőművesek, szobafestők közönséges, durvább szemcséjű gipszet szoktak használni. Az ilyen gipszből készült öntőminta ripacsos öntvényeket ad. Ennek ismerete a nyomozásnál nagyon jól felhasználható.

Mikor a hamispénzeket az öntőmintából kivesszük, azoknak ugyanannyi nyúlványuk van, ahány esatorna vezet a pénzüregbe. Ezeket a nyúlványokat levágják. Ha az öntőnyílás keskeny volt, az öntés helyét a hamisításokon kitűnően lehet látni. Ennek az oka, hogy az öntvény megmerevedésekor az összehúzódás folytán az öntőcsatornában levő megolvadt anyag leszívódik a kitöltendő üregbe. Az öntőcsatorna fémanyagát *öntőfejnek* hívjuk. A kis öntőfej hamar megmerevedik és az ilyen szívódásnak nincs lehetősége. Az így beálló anyaghiány az öntési helyen a pénzhamisítvány felületén ráncos vagy hullámos összehúzódás alakjában mutatkozik. Ez olyan mértékű is lehet, hogy a pénzperem, gyöngysor és a betűk eltorzulhatnak, sőt teljesen eltűnhetnek.

Azok a hamispénzek, amelyeken a hibák a pénz azonos részein észlelhetők, ugyanabból az öntőmintából kerültek ki. Az öntés útján hamisított pénzeken széldíszítés nincs, azt utólag szokták beleütni.

Az öntőmintákat fémekből is készítik. Annak a fémnek, amit erre a célra használnak, magasabb hőfoknál szabad csak megolvadnia, mint a hamispénz fémanyaga, de lágyabbnak kell lennie a valódi pénz ötvözeténél. Erre a célra többnyire vörösrezet, sárgarezet, tombakot, alumíniumot, vagy igen lágy vasat használnak. A fémmintákat úgy készítik, hogy megfelelő alakú és vastagságú fémtömbök síma lapjai közé helyezik a valódi pénzt, azután addig verik, vagy sajtolják, amíg a valódi pénz teljes vastagságában a minta két részébe benyomódik. Ezt a műveletet hideg, vagy meleg állapotban végzik aszerint, ahogy a fémminta anyaga kívánja. Öntőnyílás és gázcsatornák képzése, valamint a mintafelek egymáshoz rögzítése ennél a mintánál is szükséges. A fémminták a gipszből készültéknél tartósabbak és a hamispénz-felületek is símábbak.

Homokmintákat is használnak a hamisítók, de ezek elkészítése szakképzettséget igényel. A rossz homokmintából kikerült hamisítványok felszíne rücskös, ripacsos, dűdörös. A homokminták minden öntés után tönkremennek, azért inkább csak az 5 és 2 pengős pénzek hamisítására használják.

A tapasztalat azt mutatja, hogy a hamispénzek-

hez túlnyomóan olyan *fémanyagokat* használnak, amelyek közönséges konyhai, vagy szabadtűzön is olvaszthatók egyszerű öblösebb vaskanálban. Ilyen fémek a következők (a fémek neve mellé írt számok a fémek olvadási hőfokát jelzik Celsius fokokban): Antimon 450, horgony 419, cadmium 321, ólom 327, ón 231. Ha hamispénz-ötvözetekben mégis találunk magasabb hőfoknál olvadó fémeket, azokat egészen biztosan nem tiszta állapotban keverték a könnyen olvadó fémek közé, hanem ötvözet-alakban. Az ötvözeteknek t. i. van egy tudományosan még meg nem magyarázott tulajdonságuk: maga az ötvözet alacsonyabb hőfoknál olvad meg, mint az ötvözetet alkotó fémek közül a legalacsonyabb hőfoknál olvadó fém. Magasabb hőnél olvadó fémek a nikkel 1450, réz 1083, ezüst 1064. Ezek közönséges tűzhelyen, vaskanálban színállapotban nem olvaszthatók meg. A hamisítás fémanyagait a hamisítók vaskereskedésekben, sőt bádogosoknál is beszerezhetik.

A hamisításnak *sajtolás, verés útján* történő módja ritkábban fordul elő. Az ehhez szükséges verőtöket vagy vésnökökkel készíttetik, vagy maguk a hamisítók készítik beverés útján. A beverés abból áll, hogy a valódi pénzt a nála lágyabb fémből készült két darab síma felületű verőtő közé helyezik és addig nyomják, vagy verik, amíg a pénz teljes vastagságában belenyomódik a két verőtőbe. A veréshez használt hamispénzlapka anyagának lágyabbnak kell lennie, mint a verőtők anyaga. Az ilyen lapkák ötvözete ólom, ón, néha kevés cink ötvözetéből készül. Ehhez a hamisítási módhoz erős csaváros prést, néha kisebb fajta hidraulikus prést, de legtöbbször erős satut használnak.

Láttam olyan szerkezetet is, amelyik hasonlított a nyaktilóhoz (Guillotine), csak jóval keskenyebb volt. Ütőszerszámul egy kb. 3 méter hosszú és 15 cm. átmérőjű erősebb acélesővet használtak, melynek belsejét vasdarabokkal és cementtel töltötték meg. A cső ütőfejét erős vastömb alkotta, két oldala felől erős gerendavezetékekkel volt ellátva, hogy függőleges zuhanása biztosíttassék. Üllöként ugyancsak erős kovácsolt vastömböt használtak. Az ütőesővet gerendára erősített csiga segítségével húzták fel, azután leejtették. Egy nagyobb csürben dolgoztak vele. A veréshez szolgáló hamispénz-lapkákat lemezlyukasztás, vagy pedig mintákba öntés útján állítják elő. Az öntött lapkákból vert pénz felülete általában egyenetlen, durva szokott lenni.

Galvanikus úton való hamisítás csak egyszer fordult elő. Ehhez a hamisítási módhoz különleges ismeretek és berendezések szükségesek. Csak ott lehet galvanizálni, ahol egyenáramú villany áll rendelkezésre. A hamisítás lényege az, hogy a valódi pénzt külön az előlapjával és külön a hátlapjával grafitral összeolvasztott finom viaszdarabba nyomják. A pénz kivétele után a pénzlenyomatot tartalmazó viaszt, amely grafittartalma folytán az áramot jól vezeti, a villanyáram egyik sarkával kötik össze s kénsavas rézgálicoldatba merítik. Az áram másik sarkára az oldatba vörösrézlemezlet függesztenek anódául. A villanyáram hatására az oldatból a réz finoman lerakódik a viaszlenyomatra. Ha a kellő vastagságot elérte, a viaszt a rézgálic-oldatból kivesszük, lemoszák, azután óvatosan kiemelik a rézlenyomatot, majd körülnyírják. Az elő- és hátlap rézlenyomatát pecekkel kimerevítik és a belső tért forrasztó ónnal kitöl-

tik, végül galvanikus úton vékony ezüstréteggel vonják be. Az így hamisított pénz szemre igen tökéletes, de teljesen néma, nincs semmi csengése.

Ilyen hamisítványból összesen 39 drb. érkezett a pénzverőbe. Túlnyomóan a cseh megszállott területekkel szomszédos magyar határ mentén kerültek forgalomba és valószínűleg Csehországban készültek. Az egyik csehországi bíróság ugyanis több nyers és jól sikerült, galvanikus úton előállított, ötpengős rézlenyomatot küldött a magy. kir. áll. Pénzverőbe és egyidejűleg 3 drb. valódi 5 pengős pénzt is, annak megállapítása végett, hogy melyik 5 pengőst használták fel a viaszlenyomat készítéséhez.

A pénzverő ennek a kívánságnak eleget is tett, sőt felhívta a küldő cseh bíróság figyelmét arra is, hogy az egyik rézlenyomat nyúlványán igen szép ujjnyomat is látható, amelyet a galvan úton lerakódott réz hűségeesen megrögzített és csak annak az ujjnak a lenyomata lehet, amelyik a viaszt megfogta, mikor a viaszlenyomat készült.

A hamispénzek vizsgálata.

Nagy hiba volna a hamispénzek vizsgálatához azzal a feltételezéssel hozzáfogni, hogy a valódi pénzek között, amelyek a pénzverőből kerültek ki, egyetlen hibás pénz sem lehet. Hibás pénzdarabok a pénzverőből is kerülhetnek ki. Ott is emberek dolgoznak, tehát tévedhetnek. Szerencsére igen ritkán fordul ez elő, de mert mégis előfordult, a lehetőséget nem szabad figyelmen kívül hagyni. A pengő értékű pénzeket az első kibocsátáskor rövid idő alatt és nagy mennyiségben kellett verni. Az ekkor alkalmazásba szegődött munkások és munkásnők pénzverőben sohasem dolgoztak. Nem csoda tehát, ha elvéve hibás veretű pénzek is kerültek forgalomba. Ebből következik, hogy a hamisgyanus pénz hibás veretű valódi pénz is lehet. Ilyen hiba lehet a tompa csengés, amely úgy állott elő, hogy a pénzt réteges lapkából verték. A sav nem hatolt a tisztításnál a résekbe s így a lapka nem duzzadhatott fel, tehát belső hibája nem volt észlelhető. Viszont a veréskor gyakorolt hatalmas nyomás a lemezes réteget úgy egybetapasztalhatta, hogy a válogatásnál a pénznek csengése is lehetett. A forgalomban ez a tapadás valami oknál fogva meglazult, aminek folytán a pénz elvesztette a csengését, néma lett. A 2 és 1 pengős lapkák a törvény szerint széldíszrel látandók el. Megtörténhetett, hogy valamelyik lapka nem kapott széldíszet, mégis kiverték, sőt a pénzválogatók sem vették észre és így széldíszítés nélküli 1, vagy 2 pengős valódi, de hibás pénzek kerültek forgalomba. Megtörténhetik az is, hogy a rétegezetségi a pénz felületének csak egy kis részére terjed és a verésnél az előbbi módon tapad össze a pénzzel, de később a tapadás megszűnt s a réteges rész a pénzfelületről leválott. Ez a hiba is hamisgyanussá teheti a pénzt.

Ilyen hibák esetében különösen fontos a pénzverő szakvéleményének előzetes kikérése, különösen akkor, ha a hamisgyanus pénznek egyébként megvannak a jellemzői, mint a valódi pénznek.

Megtörtént, hogy az egyik bíróság a pénzverő szakvéleményének előzetes kikérése nélkül hamis pénz csalárd forgalombahozatala miatt ítéletet hozott. Mikor azonban a hamisnak minősített pénzt a pénzverőnek megküldötte megörzés végett, az ottani vizsgálat megállapította, hogy a pénz nem ha-

mis, hanem valódi, de hibásveretű. A pénzverő a bíróságot erről természetesen értesítette, sőt a hibás veretű pénzt jó pénzzel cserélte ki. (A hibásveretű pénzt ugyanis a pénzverő bárkinék azonos értékű jó pénzzel cseréli ki).

Néhány egyszerűbb eszközt sorolok fel, amelyek a gyanús pénz hamis voltának felismerésére szükségesek:

1. a gyanús pénznemnek megfelelő és lehetőleg ép állapotban levő valódi pénzdarab, összehasonlítás céljából,

2. 6—8-szoros nagyítású kézi nagyítóüveg,

3. pontos beosztású rövid mérővessző a pénzdarab átmérőjének megmérése,

4. két kisebb lapos fogó, a hajlítási próbához,

5. egy kb. 2 cm vastagságú és kb. 10×10 cm méretű márvány, vagy más kemény anyagú lap, a csengés vizsgálatához.

Csengésvizsgálat. A hamisgyanus pénzt az 5. pont alatt említett lapra ejtjük a pénz lapfelületével. Utána ugyanezt tesszük a valódi pénzzel. A két csengés közötti különbségből következtethetünk a pénz anyagára és hibájára. Ha a csengés éles és ugyanolyan, mint a valódi pénzé, az anyag egyezhetik a valódi pénz anyagával, vagy valami keményebb ötvözetből készült. Ha a csengés recsegő vagy tompa, a hamis pénz anyaga a törvényes pénz anyagával azonos anyag lehet, de réteges, vagy pedig valami lágyabb fém- vagy lágyötvözet. Általában a keményebb ötvözetből készült hamispénz csengése megközelíti a valódi pénz csengését. Lágy pénzanyagot adnak az ón, ólom és ezek különböző arányú ötvözei. Az antimón és a horganyak már kis mennyisége keménnyé, nagyobb mennyisége pedig törékennyé teszi az ötvözetet. Minél lágyabb a hamispénz anyaga, annál tompább a csengése.

Színvizsgálat. Az újveretű valódi ezüstpénzeink külsőleg ezüstfehérek és fényesek. A forgalomban azonban meghomályosodnak; a kiemelkedő felületek, amelyek a zsebtárcában a többi pénzzel való érintkezés alkalmával dörzsölődnek, megkopnak és a kopási felületek sárgásszínűek lesznek. A 640 finomságú ötvözet vágási vagy törési felülete is sárgás. Hogy a kopás minél kisebb legyen, a pénz verőit úgy készítik el, hogy a kivert pénz domborlati részei a pénz peremének síkjára kerüljenek. Megtörténhetik az is, hogy a valódi ezüstpénzeink színe a forgalomban megbarnul, megsürkül, sőt meg is feketedhetik. Ez onnan származhat, hogy a pénz olyan folyadékokkal, anyagokkal, gázokkal jutott érintkezésbe, amelyek ként tartalmaztak (pl. tojássárgája, bomlott fehérje tartalmú anyagok, kénes vizek, világítógáz és azok égéstermékei). Ilyen színű pénzek vizsgálatánál erre a lehetőségre is gondolni kell.

A hamisítók gyakran fehérik a hamispénzt *higannyal* bevonás útján. Az ilyen hamispénzek azonban hamar elveszítik fehér színüket, mert a higany már a közönséges hőmérsékletnél is kissé párolog, a melegítés pedig a párologást gyorsítja.

Ha úgy véljük, hogy a gyanús pénzt higannyal fehéritették, vegyük ujjaink közé és morzsolgassuk. A tapintás olyan érzést vált ki bennünk, mintha a pénz zsíros felületű volna. Teljes bizonyosságot azonban úgy szerzünk, hogy a pénzdarabot vaslemezre helyezük és lámpa- vagy gyertyaláng felett addig hevítjük, amíg jó forró lesz. A higany a melegítés

Hamis 1 pengős hátlapja.

Valódi 1 pengős hátlapja.

által elpárolog és a pénz eredeti anyagának színe elötűnik. Ezt a műveletet légvonatos helyen, vagy szabadban végezzük, mert a higany gőze mérgező hatású.

A hamispénzek fehér színét *ónozás* is okozhatja. Az ónréteg elég tartós, de idővel megsűrűkül. Késsel könnyen lekapható. Ónozni rendszerint vörös-, vagy sárgarezét, vagy más keményebb fajtájú réz-ötvözetet szoktak. Ezeknek eredeti ötvözetű színei az ón lekaparása után elötűnnek.

A hamispénzeket *ezüstözni* is szokták, hogy a valódi ezüstpénzekhez hasonlókká váljanak. A lágy ón- és ólomötvözetekből készült hamis pénzt előbb rézzel vonják be galvanikus úton és csak azután ezüstözik, mert a rézzel bevont felületre az ezüstreteg tartósabban tapad. Az ezüstözés galvanikus úton, vagy ezüstöző pasztával történik, mely utóbbiakat drogériákban, sőt országos vásárokon is be lehet szerezni. A galvanikus ezüstözéshez ugyanolyan berendezés szükséges, mint a galvanikus módon való hamisításhoz, azzal a különbséggel, hogy a rézgálicoldat helyett itt pokolkőoldatot (ezüstnitratoldatot) használnak. Bármely ékszerész, vagy aranyműves meg tudja állapítani, hogy a hamisgyanús pénz felülete ezüstözés útján van-e fehérítve, mert az ezüstnek vegyszeroldatokkal való vizsgálata a mesterségükhöz tartozik. Ha a hamis-

pénz tiszta ónból vagy ón- és cinkötvözetből készült, minden mesterkedés nélkül is szép fehér színű.

Az 50 és 20 filléreseknél előfordulhat, hogy azok lágy, sötétebb színű anyagának felületét galvanikus úton *nikkelezik*.

A nikkel nem minden fémre, vagy ötvözetre rakódik rá, s ezért az ilyen hamispénzt előbb rézzel kell bevonni. Erről késsel való lekaparás útján lehet meggyőződni. Előbb a nikkel távolodik el és akkor a réz vörös színe tűnik elő. Ha erősebb kaparássra is megmarad a rézszín, úgy a hamispénz teljes egészében vörösrézből készült, ha azonban elötűnik, akkor alatta rendszerint szürkés, lágy ötvözetet találunk. Az ezüstözés, nikkelezés, higannyal bevonás és ónozás döntően bizonyítják a hamisítás tényét, mert ilyen valódi pénz nincs.

Keményiség-vizsgálat. Törvényes pénzeink szívos anyagát közepes erejű ember kézzel nem bírja meghajlítani. Ha azonban ez kézzel könnyebben sikerül, úgy a gyanús pénz a törvényes pénz anyagától eltérő anyagból készült, tehát hamis. Két kis laposfogóval már közepes erő kifejtéssel is meghajlíthatjuk a valódi 1 pengőt, de a 2 és 5 pengős meghajlításához már nagyobb erő szükséges. Ez a vizsgálati módszer kemény ötvözetű hamisítványoknál nem teljesen megbízható, ezért óvatosság ajánlatos. Minél lágyabb a hamisítvány anyaga,

Öntött hamis 5 pengős, a KIRÁLYSÁG „R” betűje alatt öntési golyó. A pálcikás gyöngysor elmosódott.

Valódi 5 pengős.

Veréssel készült 10 filléres. A „lapka“ elmozdulása miatt kettőzött körvonalak, különösen jól látszik a „fillér“ szónál.

Valódi 10 filléres.

annál könnyebben hajlítható, viszont a rideg keménységű anyag egy ideig ellenáll a hajlításnak, azután eltörik. Ha a hamisgyanús pénz könnyebben hajlítható, vagy ridegen törik, a hamisítás valószínű. Azt az erőt, amely a valódi pénz hajlításához szükséges, csak megfelelő műszerekkel lehet lemérni. A hamispénzek hajlítási próbáinál kifejtett emberi erőt eszközök híján lemérni, vagy szabályozni nem lehet, és így csak bizonyos erőhatárig ajánlatos a két fogóval való hajlítási kísérletet folytatni.

Felületvizsgálat. A felületről — főként nagyítóüveg segítségével — kellő gyakorlattal megállapítható, hogy a gyanús pénz öntött, vagy vert pénz-e. A valódi pénzek tervezésénél a tervező figyelemmel van arra, hogy a hamisítók mesterkedéseit megnehezítse. A valódi pénz peremén belüli gyöngysor (2 és 1 pengős) és a pálcikás gyöngysor (5 pengős) mindig éles, mert nagy nyomóerővel készül. A valódi vert pénz *sík területei* egyenletesek és simák, mert azokat fényezett verőtökllel nyomták be. Az öntött hamispénzen ezek a felületek ritkán simák és azokon különféle hibák észlelhetők. Figyelembe kell azonban venni, hogy a rendes forgalomban a törvényes pénz is megsérülhet, tehát ezeken is lehetnek felületi hibák. A hamis pénzek síkjain,

gyöngysorain azonban jellegzetes hibák szoktak mutatkozni. Ha az öntőminta felülete repedt, karcolt, likacsos volt, akkor ezek a hibák az öntött hamispénz felületén következetesen azonos helyeken jelentkeznek. Az öntött pénzek gyakori hibája, hogy a gyöngysorok egyes helyeken összefolynak, vagy a pálcikagyöngysorban az egyes pálcikák között kis gömbök jelentkeznek. Ilyen gömbök a betűkön, sőt a síkokon is előfordulnak. Az öntött pénzek rajza kevésbé éles, mint a vert pénzeké. A rajz elmosódott, sőt a vékonyabb díszítések egészen eltűnnek.

Igen gyakori öntési hiba az, amit már az öntési fejek elégtelenségénél említettem. Ezek a hibák könyörtelen árulói a hamisítóknak. A veréssel készült hamisításoknál gyakran előfordul, hogy az ábrázolások vonalai kettőzöttek. Ezt az okozza, hogy az ismételt nyomás, vagy verés közben a lapka az eredeti helyéről kimozdult. Valódi pénznel ez nem fordulhat elő, mert egy nyomással készül.

A széldísz és szélreccé vizsgálata. A széldísz és szélreccét a hamisítók a hamispénz elkészülése után szokták benyomni, az ezüstözést, ónozást, nikkelezést, higanyozást pedig a széldísz és szélreccé benyomása után végzik. Ma már, különösen a visszacsúszó bűnözők, nagy tökéletességre vitték a széldísz és

Öntött hamis 2 pengős hátlapja. Hibák: elmosódott gyöngysor, ráncosodás a fej mellett, a „S“-betűkön öntési golyók.

Valódi 2 pengős hátlapja.

recézés utánzását. Az ehhez használt eszközök igen különfélék. A rece előállítására néha elmés szerkezeteket készítenek, melyeknek legfontosabb része a szélező kerék. A jólsikerült recézéseket azonban a valódi pénz segítségével nyomják be a hamisítványok széléibe. Ha a pénz recézése sikerült, akkor a gyanus pénzek egyéb tulajdonságai döntenek el a hamisítás tényét. A széldísz hiánya nem feltétlen bizonyítéka a pénz hamis voltának, mint azt az előbbieken már említettem. A széldíszek a hamis pénzek leggyakrabban nem a középvezetékben vannak benyomva, hanem hullámvonal szerűen. Ez onnan származik, hogy a hamisító a széldíszet kézzel veri be és pedig tagonként. A kéz munkája sohasem közelíti meg pontosságban a gépi munkát. Ennél a vizsgálatnál a legcélszerűbb a hamisítványt a valódi pénzdarábba összehasonlítani.

Súlyvizsgálat. Pénzeink súlyát és átmérőjét törvény szabályozza. A pénz vastagságát a pénz súlya és átmérője szabja meg, de függ a pénz domborzati viszonyaitól is. Azonos értéket jelző pénznemek vastagságai azonosak. A vastagságot a pénzperemnél mérik.

Az alábbi táblázat a pénznemek törvényes súlyát és átmérőit tünteti fel milliméterekben, illetve grammokban:

Pénznem	Törvényes átmérő mm	Törvényes súly gr
5 pengős	36	25
2 „	27	10
1 „	23	5
50 filléres	22	5
20 „	21	4
10 „	19	3.003
2 „	19	3.833
1 „	17	1.666

A pénzverést igen megnehezítené és megrágitaná, ha minden egyes pénzdarábot a fenti táblázat szerinti pontos súlyban kellene elkészíteni. Ezért a törvény az egyes pénzek súlyainál különböző *súlyremédiomot*, tehát a törvényes súlytól eltérést enged meg fel- és lefelé.

Az alábbi táblázatban fel vannak tüntetve a súlyremédiók ezrelékekben, az ezrelékek szerint számított súlyremédiók grammokban és az ezek alapján számított legkisebb és legnagyobb pénzsúlyok. (Például az 1 pengős súlyremédió 10 ezrelék $(10\%_{00})=0.010$. A törvényes súlya 5 gramm, $10\%_{00} \cdot 5 = 5 \times 0.010 = 0.050$ gramm. Ez már a súlyremédió grammokban kifejezve. Ennyi grammal lehet az 1 pengős 5 gramm súlya több (5.050 gr), vagy kevesebb (4.950 gr).

Pénznem	Súlyremédió ezrelékekben	Súlyremédió grammokban	A p é n z	
			legnagyobb	legkisebb
súly grammokban				
5 pengős	0.015	0.375	25.375	24.625
2 „	0.015	0.150	10.150	9.850
1 „	0.010	0.050	5.050	4.950
50 filléres	0.020	0.100	5.100	4.900
20 „	0.020	0.080	4.080	3.920
10 „	0.030	0.090	3.093	2.913
2 „	0.030	0.099	3.432	3.234
1 „	0.030	0.049	1.715	1.617

Ha pénzeink hosszabb időn keresztül forgalomban vannak, megkophatnak és ezáltal a súlyuk is csökken.

Kizárólag az aranypénzeknél szabja meg a törvény azt a legkisebb súlyt, amelynél azt még teljes értékben el kell fogadni. Ezen aluli súlyban csak a valódiság súlya és az aranytartalom szerint számított értékben fogadja el a pénzverő.

Aranypénzeket ma még nem szabad vernie. Az ezüst- és más ötvözetekből készült törvényes pénzeknek a fenti kimutatásban feltüntetett legkisebb és legnagyobb súlyai azt jelentik, hogy a pénzverőnek a pénzeket csak e két súlyhatár közötti súlyban szabad vernie. Ha valamely ezüst, vagy nem ezüst pénz súlya a pénzforgalomban a legkisebb súlyhatár alá süllyed (elkopik), de a pénz még jól felismerhető, az továbbra is a forgalomban maradhat. A közpénztárak és a Nemzeti Bank csak azokat a törvényesen vert pénzeket vonják ki a forgalomból, amelyek a természetes pénzforgalomban annyira elkoptak, hogy nehezen ismerhetők fel.

Ha a gyanus pénz súlya a fenti táblázatban feltüntetett pénznem legkisebb súlyánál is kisebb, az még nem jelenti azt, hogy a pénz hamis.

A hamispénz súlyvizsgálatánál tehát nem minden esetben kapunk támpontot feltétlen bizonyossággal a pénz hamis voltára vonatkozólag. Ez különösen a kisebb súlyú pénzekre vonatkozik, mert a nagyobb súlyú pénzeknél (5 és 2 pengős) a súlykülönbségek már kirívóbbak lehetnek. A kisebb fajtájú pénzek hamisítványainak súlya legtöbbször igen megközelíti a valódi pénz súlyát. Általában az 5, 2 és 1 pengős hamisítványok könnyebbek a valódi pénz súlyánál, ami azzal magyarázható, hogy a hamisításhoz használt fémanyagok kisebb fajtsúlyúak, mint a 640-es finomságú ezüstötvözet.

Megtörténik azonban, hogy a hamisítók még finomabb ezüstötvözetből készítik a hamisítványokat, mint amilyenekből a törvényes pénznemek készülnek. Volt már 900-as finomságú 5 pengős hamisítvány is. Az ilyen pénzek tetemesen súlyosabbak lehetnek a valódi pénz törvényesen megengedett legnagyobb súlyánál. Voltak 5 pengős hamis pénzek, amelyek ezt a határt 1—3 grammal is túlhaladták, tehát 25 gramm helyett 26—28 gramm nehezek voltak. Ilyen nagy súlykülönbségnél még akkor is fel kell tételnie, hogy a pénz hamis, ha a hamisítvány egyébként jól sikerült.

Lehet, hogy a hamispénz készítőjét már elítélte a bíróság, de hamispénzei még tovább is forgalomban vannak, talán azért, mert a tettestársak közül valamelyiküknek sikerült elkerülnie a büntetést s tovább működik. A hamisítási típusokra a pénzverő tud tájékoztatást adni, de az ítéleteket vele csak ritkán közlik s ezért ilyen esetben talán a nyomozó osztály adhat felvilágosítást.

Végül még megemlítem, hogy a hamisítási bűnjelek — a hamis pénz kivételével — túlnyomóan az illetékes kir. ügyészségnél maradnak. A pénzverőbe jutott hamisítási eszközök közül a legérdekesebbet a csendőrségi tanfolyamok kéri el és kapják meg oktatás céljaira.

A hamis vagy gyanus pénzt legcélszerűbb közvetlenül a m. kir. Állami Pénzverő igazgatóságához beküldeni véleményadás végett, amely természetesen a csendőrörsöknek is szívesen ad szakvéleményt és a megkeresésre — ha sürgősnek van jelezve — lehetőleg még aznap válaszol.

Portyázás.

Az ungvári esata híre pillanatok alatt lázba hozta a Vízkereszt csendjében ünneplő országot. Minden épkézláb embernek az volt az első gondolata és nehezen fékezhető vágya, hogy puskát ragadjon és fulva, rohanva rohanjon egészen Munkácsig s el ne késsen tőle, hogy belevethesse magát a harcba, hogy tán nem is a fegyverek katonás küzdelmével, hanem doronggal verje ki az orvul besompolygott ellenséget, cseheket és morvákat és valami, újabban sokat emlegetett ukránokat.

Mindenkinek módjában volt átélni és másokon is látni ezt a felháborodást, ezt a türelmetlen harc-vágyat. Mindenkinél az volt az érzése, hogy nem elég most a támadást csupán visszaverni, nem elég az orvtámadókat a határok mögé visszazavarni, nem elég, hogy odafönt maroknyi magyar helyt tudott állani, hanem az kellene most, hogy elinduljunk és addig verjünk utunkban minden csehet, morvát és ukránt, amíg Brünnig, Prágáig és az orosz földig ér a lábuk. Mikor azt hallottuk a rádióban, hogy ütegek lövik Munkácsot, alig legyűrhető vágyunk támadt, hogy megrohanjuk a Munkács fölötti dombokat és örökké emlékezetes módon fojtsuk bele a szót a cseh ágyúba és tüzerekbe. Úgy éreztük, hogy most van itt az alkalom húsz év minden megaláztatásának, szenvedésének, minden visszafojtott férfiaságának a visszafizetésére, kielégítésére. Remegett a karunk, zakatolt a szívünk és csikorgott a fogunk ebben a tehetetlenségre kárhoztatott cselekvési lázban. Tomboltunk indulatainkban és ezerszer tettük fel a kérdést: Most, most hát miért nem megyünk nekik amúgy istenigazából?!

Mindenki tanu rá, hogy mindenkiben ezek az érzések, gondolatok és indulatok lobogtak azokban az órákban. Elegendő lett volna egyetlen kis jel és az ország rávetette volna magát a támadóra olyan robbanó harcivágygal, hogy ez a lendület elég lett volna nekünk a Kárpátokig. S mikor jöttek a hírek, hogy a cseheket legényeink visszaverték, majd amikor jött a hír, hogy Munkács körül újra csend van, bent az országban az emberek akkor sem nyugodtak meg, azóta sem higgadtak le és azóta sem a diplomácia patikamérlegén, hanem a magyar ember másfajta mérlegén mérik az eseményeket. Azóta is azt érzi s vallja mindenki, hogy a munkácsi betörőket ki kellett volna seprűzni nemcsak Munkácsról, hanem véglegesen, gyökeresen, egészen kiseprűzni a Kárpátokon túlra.

Nem tudjuk, le fogják-e írni másutt is ilyen pontosan az országnak Munkácsal kapcsolatos harc-készségét és a harc elmaradása miatt támadt dühös keserűségét, mi mindenesetre leírtuk, mert enélkül nem volna teljes ennek az eseménynek a története.

Enélkül úgy festene a dolog, hogy a magyar nemzet vízkereszt csendben és tunyaságban nézte néhány katonájának küzdelmét a tolvajmódra felbukkant túl-erővel szemben, a fentebbiek feljegyzése nélkül még azt hihetné majd egyszer valaki az utódok közül, hogy bennünk már megaludt a vér, bennünk már nincs férfiaság és kockázatvállalás a harchoz, hogy bennünket elég néhány brünni klarinétosnak puska-tűz alá fogni s mi szép illedelmesen odatartjuk a mellünket, udvariasan visszalövíünk néhányat, de arra a néhány lövésre is jegyzőkönyvi és helyszínelényképi alibit biztosítunk magunknak s aztán orvoslást és igazságtételt római, berlini, müncheni és marsbeli hatalmasságoktól kérünk és várunk, nem pedig önmagunktól.

Hát ezt ne higgyék rólunk sem a határokon túl ma, sem pedig idebent az utódok később. A valóság az, hogy az ország népében lobog az indulat, robbanásig feszül a vágy, hogy egyszer végre torkonragadja azokat a tankos katonabohócokat, akik egyszer egyik, másszor másik nagyhatalom valódi vagy képzelt támogatása mögé bújva, annyi vért, könnyet, verejtéket csapolnak már annyi éve ebből az ősi szent magyar földből. Bennünk már nem is harcivágy, hanem utálat és gyűlölet tombol, hogy ezeket az éneklőszavú martalócokat egyszer már nadrágonkapjuk és rúgjunk rajtuk akkorát, hogy a Lomnici-csúcson átröpülve eltűnjenek innen örökre. A magyar lélek számára érthetetlen és megemészthetetlen az a prágai mentalitás, hogy tegnap kígyót-béka-t okádtak egy nagy népre, mert mások erejét érezték maguk mögött s mikor aztán ez az erő kicsinek bizonyult, egyszerre a csizmáját nyalják ugyanannak a nagy népnek és ugyanakkor vérzőszívű irredentát játszanak Munkácsnál s újabb tolvajtrükkön török a fejüket, mintha az utóbbi fél évben semmi, de semmi változás a világban nem történt volna. Mi nem tudjuk megérteni az ilyen mentalitást, hanem undorodunk tőle s ha pedig valakiben nemcsak el-lenséget, hanem utálnivalót is látunk, kétszeresen viszket a tenyerünk, hogy ha megint szemtelenkedik, nagyot üssünk a fejére.

Íme tehát, ezeket éreztük és érezzük akkor, amikor a csehek Munkácsot orvul megtámadták és amikor ezt a támadást néhány magyar visszaverte. Viszkető tenyérrel és viszkető csizmaorral fékezünk magunkat, hogy ezeknek a garázdá kárpátszélhámosoknak neki ne rontsunk és tenyerünk-csizmánk viszketését rajtuk meg ne vakargassuk. Nem mi rajtunk múlt, hogy nem így történt, hanem parlamenterek és vegyes bizottságok jegyzőkönyvei fogják a dolgok nemzetközi rendje szerint az ügyet el-ítélni.

És nemcsak rajtunk nem múlik ez, hanem a kormányunkon sem. Vannak, akik keserűségükben azt mondták, hogy a magyar állam gyengeségét bizonyítja az, ha végre rá nem tesszük a kést ezeknek a tolvajoknak a nyakára. Alkik ezt mondják, nem ismerik a dolgokat. Indulatok és a fegyveres kiállítás vágyai élhetnek és kell is éljenek a népben, de a kormányoknak más a feladatuk. Tudjuk, hogy a csehek közel egy éve mindenáron bonyodalomba akarják rántani Európát. Nekik már nem volt és nincs sok veszítenivalójuk. Most is ezt akarták: olyan lépésre vinni a magyar kormányt, aminek a bonyodalmai

Karácsony a bátorkeszi (Felvidék) őrsön.

beláthatatlanok. Az indulatainkat és dühünket akarták kirobbantani, hogy aztán a zűrzavarban el-sikkadjanak azok a célok, amelyeket részben megvalósítottunk, részben most készítiünk elő.

Ismerjük ezt a régi cseh receptet és ha tombol is bennünk az indulat, azért a józan eszünket ők sem tudják zsákcúba vinni. Ezért van az, hogy a nemzet nem kapott parancsot a munkácsi dombok megrohanására és ezért van, hogy ezt az aljasságot is csak jegyzőkönyvek zárják le. Nem sikerült bennünket kalandba ugratni s hogy nem sikerült, azt nem a nemzet forró véreinek és harc készségének, hanem a kormányunk józanságának és mértéktartásának köszönhetjük.

És így rendjén is vannak a dolgok. Kell a forró, cselekvésre kész, türelmellen katonavér a népben és kell a józan, hideg, mérséklő értelem a kormányzatban. A munkácsi eset bizonyossága szerint hála Istennek, mindkettő megvan bennünk. Mert az volna a szomorú, ha a józan mérlesekélés a népben, a forró fej pedig a kormánynál lenne, mint ahogyan eddigi tapasztalataink szerint prágai szomszédainknál van, habár hiszen most már igazán nem tudjuk: szomszédaink e még, vagy sem? Főbérlők e odafent, vagy albérlők, avagy csak kényszervendégek?

*

Ungvárról még el kell mondanunk, hogy ez az orvtámadás az előbb mondottakon felül mást is bizonyít. Azt nevezetesen, hogy a Ruszínföld Munkács nélkül nem élhet. Érzik a csehek, hogy ezt a szép és értékes erdős hegyvidéket Munkács nélkül el kell veszíteniök. A vízkereszti kirándulásban ennek is szerepe lehetett. Hazárdjáték, de megpróbálták: hátha sikerül? Ha nem, nekik akkor sem lesz rosszabb.

Nem sikerült és nem is fog sikerülni. Munkács a mienk marad és mienk lesz fölötte a Kárpátokig minden. Tudjuk, hogy egyetlen ruszín katona sem vett részt a munkácsi támadásban. Ellenünk a ruszínokat harcbaküldeni nem lehet, mert a ruszínok jól tudják, hogy mi együvé tartozunk. És azt ők szintén tudják, hogy Ungvár és Munkács nélkül Ruszínföld nincs, de ők nem a városokat akarják visszragasztani a földjükhöz, hanem a földjüket is áthozni a városokhoz, hozzánk. Ez a mostani cseh tolvajkisérlet is azt mutatja, hogy ennek az egyesülésnek meg kell történnie, de fordítva, mint a csehek gondolják.

A csendőrlegénység egészségi okokból történő fogyatékba jutására és a tényleges állományba való visszavételére vonatkozó eljárás ismertetése.

Írta: Medzihradnei MEDZIHRADESKY ALADÁR g. százados.

A Szut. 194. pontjának 1. bekezdése szerint: „Csendőrök megbetegedésüket az őrsparancsnoknak, illetőleg őrsön kívüli egyének közvetlen előjáróiknak szóval, ha pedig laktanyán kívül laknak és egészségi állapotuk miatt a laktanyába bemenni nem képesek, szolgálati jeggyel vagy megbízottjuk útján jelentik“. Ugyanennek a pontnak 4. bekezdése így intézkedik: „Mindig óvakodni kell attól, hogy egy, — bár könnyebb természetűnek látszó — betegség elhanyagoltassék, azért arra kell törekedni, hogy beteg egyéneket már betegségük kezdetén orvos vizsgálja meg“.

Megadja tehát az utasítás a lehetőséget, hogy a csendőr szolgálathétségének biztosítása érdekében azonnal orvoshoz forduljon. Sőt a Szut. 195. pontja az őrsparancsnoknak köteletségévé teszi, hogy alárendeltjeinek egészségi állapotát állandóan figyelemmel kísérje s ha kell bármelyik alárendeltjét orvos által meg is vizsgálta.

Míg tehát egyrészt joga van a csendőrnek ahhoz, hogy egészsége fenntartása érdekében magát orvosilag kezeltesse, más részről az előjáróknak kötelessége, hogy ha valamelyik alárendeltjük nem törődik egészségével, kötelezhessék arra, hogy orvosi, esetleg kórházi gyógykezelésben részesüljön.

Néha már pár napos kímélet, máskor kisebb műtét talpraállítja a csendőrt. Vannak esetek, amikor hosszabb kórházi kezelés, azt követő üdülés, vagy egy-két évi pihenés hozza meg a várt eredményt. De igen gyakori az az eset is, hogy a csendőr hivattasszerű szolgálatra való alkalmasságát vissza sem nyeri.

Beteg, de kórházi ápolást nem igénylő nős csendőrök 14 napig lakásukon, a nőtlenek pedig az őrsön ápolhatók. A könnyebb betegségben szenvedőket 14 nap elteltével, a súlyosan megbetegedetteket pedig azonnal kórházba kell szállítani. A csendőrlegénység kórházba utalását kizárólag a kerületek orvosfőnökei eszközölhetik. Ezért az őrs egészségügyi szolgálatát ellátó orvos javaslata szerint kórházba utalendő legénység a kerületi orvosfőnök általi megvizsgálás végett a kerületi parancsnokságnál tartozik jelentkezni. Ennek a megvizsgálásnak eredményéhez képest a kerületi orvosfőnök intézkedik a kórházi beutalás iránt. Kivételt képeznek azok az esetek, amelyek késedelemet nem tűnnek, mint pl. azonnali műtéti beavatkozás szükségessége, tüdőgyulladás, mellhártyagyulladás, heveny fertőző betegségek, stb., valamint, ha honvédorvosok látják el az egészségügyi szolgálatot, mert ezekben az esetekben a kerületi orvosfőnöknek a kórházba szállítást csak utólag kell bejelenteni.

Ha az a kórház, amelybe a beteget útbaindították, nem rendelkezik valamely szakorvossal, akkor a budapesti 8. számú honvéd- és közrendészeti helyőrségi kórházba kell be-, illetve átutalni a beteget. A gyógykezelés után a kórház orvosi leletet szer-

A visszakerült Felvidékről: Krasznahorka vára.

keszt, melynek alapján a kerületi parancsnokság az illetőt hivatásszerű szolgálatának folytatására kötelezi, vagy részére egészségügyi szabadságot engedélyez, esetleg felülvizsgálata iránt intézkedik.

A m. kir. csendőrlegénység ideiglenes szabadságolására vonatkozó „Határozványok“ 3. §-a módot ad arra, hogy véglegesített legénységi állományú egyének megrongált egészségüknek helyreállítása céljából — ha kórházi ápolást nem igényelnek, — egészségi tekintetből 3 havi egészségügyi szabadságot nyerhessenek abban az esetben, ha szolgálatképességük teljes visszanyerése 3 hónapon belül remélhető. Alhadnagyoknál és tiszthelyetteseknél ez a szabadság méltánylást érdemlő esetekben 6 hónapig meghosszabbítható, ha teljes szolgálatképességük visszanyerése nagy valószínűséggel várható. Az ilyen szabadságok attól az időponttól számítandók, amely naptól a szolgálatképtelenséget az orvos megállapította. Abban az esetben, ha a javasolt szabadság ideje alatt a teljes szolgálatképesség visszanyerése nem várható, az egészségügyi szabadság helyett a kerületi parancsnokság felülvizsgálat iránt tesz indítványt.

Egészségi tekintetből élvezett szabadságnak tekinthetjük a várakozási illetményekkel való szabadságot is. A tulajdonképpeni egészségügyi szabadság és a várakozási illetményekkel való szabadságolás között azonban az a lényeges különbség, hogy míg az egészségügyi szabadságot orvosi bizonyítvány alapján az illetékes előljáró csendőrparancsnokság engedélyezi, addig a várakozási illetményekkel való szabadságolás iránt a megejtett szabályszerű felülvizsgálat eredményéhez képest, a honvédelmi miniszter intézkedik. Míg az egészségügyi

szabadság alatt a csendőregyén megkapja teljes illetményeit, addig a várakozási illetményekkel történt szabadságolásának ideje alatt csak olyan összegű illetményt kap, amely megfelelne annak a nyugdíjnak, amelyre igénye lenne akkor, ha várakozási illetményekkel való szabadságolás helyett nyugállományba helyezték volna.

Eddig azokkal az esetekkel foglalkoztunk, amelyek a csendőrnek módot nyújtanak arra, hogy szolgálatképességét visszanyerhesse, vagyis felsoroltuk azokat a jogokat, amelyekkel élhet a csendőr, hogy visszaszerezhesse egészségét. De nemcsak akkor kerül a csendőr orvosi vizsgálatok alá, amikor betegségét gyógykezelteni, hanem akkor is, amidőn azt kell róla megállapítani, hogy betegsége, testi, vagy szellemi törődöttsége már olyan mérvű, hogy orvosi szempontból alkalmatlanná vált szolgálatának további ellátására. Míg tehát az előbbi esetben gyógykezelésről beszéltünk, most a bajmegállapítás fogalmával foglalkozunk. Az, hogy a csendőr hivatásszerű szolgálatának ellátására milyen mértékben alkalmatlan, vagy hogy szolgálatképességét milyen fokban nyerte vissza, felülvizsgálati eljárás során nyer megállapítást.

A Szut. 17. pontja szerint a honvédség felülvizsgálatára vonatkozó szabályok a csendőrségre is hatályosul bírnak. Ez a rendelkezés tehát az „A.—10.“ jelzésű felülvizsgálati szabály érvényét kiterjeszti a m. kir. csendőrség hivatásos egyéneire.

Ez a szabály külön intézkedik a havidíjasok és külön az egyéb legénység felülvizsgálatára nézve. Mindaz, amit a felülvizsgálati szabály a havidíja-

sokra nézve tartalmaz, vonatkozik a csendőrség alhadnagyaira és tiszthelyetteseire is, míg az altisztekre vonatkozó rész kiterjed a csendőrség többi légénységi állományú egyéneire (törzsörmentestől csendőrig). Ezért a csendőrlégénység felülvizsgálatával kapcsolatos ismertetésünket is ilyen elkülönítetten tárgyaljuk.

A csendőralhadnagyok és tiszthelyettesek felülvizsgálatukat vagy maguk kérelmezhetik, vagy arra őket előljáró kerületi parancsnokságuk, vagy az a kórházparancsnokság hozza javaslatba, amelynek betegállományában voltak.

Az alhadnagyok és tiszthelyettesek felülvizsgálatuk iránti kérvényüket illetékes kerületi parancsnokságukhoz címezve szolgálati úton terjesztik elő. Ezek betegség címén csak akkor nyújthatják be kérvényüket, ha testi törődöttségük, testi erejüknek, vagy szellemi működésüknek észlelhető fogyatkozása miatt az őket megillető szolgálat további ellátására már nem képesek, vagy pedig, ha már 5 hónapnál régebb idő óta — habár kisebb megszakításokkal — betegeskednek és felgyógyulásuk a 6-ik hónapban sem remélhető. Kérvényükben kifejezésre kell juttatniok, hogy felülvizsgálatukat miért kérik és hogy hol szándékoznak letelepedni nyugállományba helyezéskor. A felülvizsgálat iránti kérvényhez honvédermosi, vagy kezelőorvosi bizonyítványt kell csatolni.

Az előljáró kerületi parancsnokság köteles javaslatot tenni azoknak az alhadnagyoknak és tiszthelyetteseknek felülvizsgálatára iránt, akik már 6-ik hónapja szolgálatképtelenek, testileg vagy szellemileg annyira törődöttekké váltak, hogy hivatászerű szolgálatukat már ellátni képtelenek és állapotukat félreismerve, felülvizsgálatukat kérni elmulasztják.

A felülvizsgálatukat kérő, vagy arra javaslatba hozott alhadnagyok és tiszthelyettesek a csendőrküldeti orvosfőnök által megvizsgálatnak. Ha azonban a kerületi orvosfőnök nem rendelkezik megfelelő vizsgálati eszközökkel és így az illetők baját vagy szolgálatképességét megállapítani nem tudná, őket honvéd és közrendészeti kórházba utalja.

A csendőrküldeti orvosfőnök által szerkesztett honvédermosi bizonyítvány, illetve a kórház által kiállított orvosi lelet képezi tulajdonképpen alapját a felülvizsgálatnak, mert a csendőrküldeti parancsnokság ezeknek alapján intézkedik az érdekeltek felülvizsgálata iránt. Ha ezt folyamatba teszi, a kerületi orvosfőnökkel megszerkeszteti a kórvázlatot, majd pedig az előzetes orvosi megvizsgálás iránt intézkedik. A felülvizsgálatot a területileg illetékes hadtestparancsnokság rendeli el. Ezt megelőzően az alhadnagyokat és tiszthelyetteseket a hadtestparancsnokság által meghatározott helyen és időben két tényleges állományú honvédermosi úgynevezett előzetes orvosi vizsgálat alá vonja. Ennek az orvosi vizsgálatnak eredményét — akár szolgálatképességet, akár szolgálatképtelenséget állapítottak meg, — a felülvizsgálati táblázatra rávezetik. Ez a vélemény képezi tulajdonképpen alapját a felülvizsgáló bizottság indítványának.

A felülvizsgálatra rendelt egyén a megjelölt hivatalos helyiségben pontosan köteles megjelenni és ott jelentkezni. Ha súlyos állapot miatt akár a felülvizsgálaton, akár az előzetes megvizsgáláson megjelenni nem tudna, ezt szolgálati úton idejekorán

köteles a csendőrküldeti parancsnokságnak — orvosi bizonyítvány csatolása mellett — bejelenteni. A kerületi parancsnokság a honvédelmi minisztertől kér engedélyt arra, hogy csökkentett számú tagokból álló felülvizsgáló bizottság az illető lakására, vagy tartózkodási helyére kiszállhasson.

A felülvizsgáló bizottság előtt a csendőregyén bajával kapcsolatos kérelmét szóban előadhatja s azt a bizottság a felülvizsgálati táblázatra rávezeti.

Csendőralhadnagy- és tiszthelyettesek felülvizsgálatánál a felülvizsgáló bizottság a következő indítványokat teheti:

- a) csendőrségi szolgálatra alkalmas,
- b) csendőrségi szolgálatra jelenleg alkalmatlan, három óra teljes illetményekkel szabadságot, 6, vagy 12 óra várakozási illetményekkel szabadságot,
- c) csendőrségi szolgálatra jelenleg alkalmatlan, 6, vagy 12 óra várakozási illetményekkel szabadságot,
- d) mint „rokkant“ nyugállományba helyezendő.

Olyan egyének részére, akik ellenséges fegyver, vagy más hadikészülék által vagy békében is szolgálatteljesítés közben önhibájukon kívül megsebesültek, megsérültek, vagy súlyos egészségrontást szenvedtek és a felülvizsgálatnál szolgálatképteleneknek osztályoztattak a felülvizsgáló bizottság sérülési pótdíjat indítványozhat. Ennek élvezeti időtartama időleges vagy állandó. Ha a csendőrt várakozási illetményekkel szabadságot, akkor időlegesen, ha nyugállományba helyezik, akkor állandóan ítéli oda a honvédelmi miniszter a sérülési pótdíjat.

Abban az esetben, ha ilyen kedvezményes nyugdíjra van igénye a csendőrnök, ez irányú kérelmét is a felülvizsgáló bizottság előtt kell előadnia, mert a felülvizsgálati iratok mellett kell lenniök mindazon iratoknak, amelyek a kedvezményes nyugdíj megállapításának alapját képező rendkívüli esemény kivizsgálását tartalmazzák.

A felülvizsgálat megejtése után az iratok a honvédelmi minisztériumba kerülnek, ahol a felülvizsgálati táblázatra rávezetik a miniszteri határozatot. A honvédelmi miniszter nem minden esetben határoz a felülvizsgáló bizottság indítványának megfelelően. Éppen ezért, ha a felülvizsgáló bizottság pl. „szolgálatképes“ indítványt tesz, mindaddig nem alkalmazható a csendőregyén szolgálatra, amíg a miniszteri határozat a parancsnokság előtt még nem ismeretes, mert megtörténhet, hogy a honvédelmi miniszter az illetőt várakozási illetményekkel szabadságot vagy esetleg nyugállományba helyezi, mely esetben leszerelése iránt kell intézkedni.

A teljes, vagy várakozási illetményekkel szabadságot a miniszteri határozatban megjelölt idő letelte előtt olyan időben vizsgálatandók felül, hogy a honvédelmi miniszter még a szabadság idejének letelte előtt meghozhassa határozatát az újbóli felülvizsgálattal kapcsolatban.

Abban az esetben, ha várakozási illetményekkel szabadságot csendőregyén egészségi állapotában olyan előre nem látott lényeges javulás áll be, amely őt a várakozási idő letelte előtt már szolgálatképesé tette, a várakozási idő letelte előtt is kérheti újbóli felülvizsgálatát. Ugyanúgy kérheti idő előtti újbóli felülvizsgálatát és ennek eredményeképpen nyugállományba helyezését az is, akinek szolgálatképtelensége olyan rohamosan növekedett, hogy teljes szolgálatképtelensége már jóval előbb megállapítható s így már a várakozási idő

Kilátás a Hargitáról a csíki medencére.

eitelte előtt nyugállományba helyezhető. Ezekben az esetekben azonban az időelőtti felülvizsgálattal kapcsolatos kórházi, stb. költségek a várakozási illetményekkel szabadságoltat terhelik.

De nemcsak azok kérhetik újbóli felülvizsgálataikat, akiket az előbbi bekezdésben említettünk, hanem azok is, akik már állandó, vagy időleges nyugállományban létük alatt úgy érzik, hogy a nyugállományba helyezésüknek alapját képezett betegségükből felgyógyultak és a tényleges állományba visszavételüket óhajtják.

Végül azok is kérhetik ezek közül felülvizsgáló bizottság elé állításukat, akik sérülési pótdíjat élveznek és úgy érzik, hogy a sérülési pótdíjuk odaítélésének alapjául szolgált egészségrontásuk fokos súlyosbodott és így esetleg magasabb összegű sérülési pótdíjra van igényük.

Mindezen újbóli felülvizsgálatok elrendelése iránti bélyegtelen kérvények orvosi bizonyítvánnyal felszerelve, szolgálati úton (a nyilvántartó csendőr-osztály gazdasági hivatalhoz benyújtva) a honvédelmi miniszterhez terjesztendők elő, aki a kérelem tekintetében a továbbiak iránt intézkedik.

A csendőr rangosztályba nem sorolt havidíjasok felülvizsgálatával kapcsolatos tudnivalókat foglaltuk össze eddig. A többi csendőr altisztek felülvizsgálata általában ugyanezen formák szerint

történik, azzal az eltéréssel, hogy ezek felülvizsgálataikat önmaguk nem kérhetik, hanem azt vagy a csendőrkerületi parancsnokság indítványozza, amelynek állományába tartoznak, vagy azon honvéd és közrendészeti helyőrségi kórház, amelynek betegállományában vannak.

Ha valamely csendőr altiszt saját nyilatkozata, vagy pedig előjáróinak észleletei szerint oly törődöttségben szenved, amely őt hivatásszerű szolgálatára alkalmatlanná teszi, a kerületi orvosfőnök által megvizsgálendő és a megvizsgálás eredményéhez képest felülvizsgálatra hozandó javaslatba, esetleg gyógykezelés vagy bajmegállapítás végett honvéd- és közrendészeti kórházba utalandó. Innen aztán vagy „szolgálatképes” —, vagy felülvizsgálati javaslattal vonultatják be állomáshelyére.

A próbacsndőrök, ha próbaszolgálatuk ideje alatt erkölcsileg, vagy szellemileg alkalmatlannak látszanak csendőrségi szolgálatra, a Szut. 27. pont 1. alpontja szerint előjáró csendőrkerületi parancsnokságuk által a csendőrségi próbaszolgálat alól felmentendők. Ha azonban *próbaszolgálatuk ideje alatt* csendőrségi szolgálatra egészségi szempontból válnak *önhibájukon kívül* egyszersmindenkorra alkalmatlanná, szabályszerű felülvizsgálat elé állítandók.

A csendőrség hivatásos egyénei nyugellátás szempontjából az 1921:XXXII., a próbacsndőrök pedig az 1929:XV. t.-c. hatálya alá tartoznak.

Azok a csendőregyének, akik legalább 9 év, 6 hó és 1 napi valóságos szolgálati idővel kerülnek elbánás alá, *állandó* nyugdíjat kapnak. Akiknek ennél kevesebb a valóságos szolgálati idejük, azok csak *időleges* nyugdíjra nyerneik igényt és pedig annyi évre, ahány évet egészben, vagy részben ténylegesen szolgáltak. Ha a felülvizsgált próbacsendőrnek betegsége a próbaszolgálat ideje alatt keletkezett vagy fejlődött ki és valóságos (honvédségi és csendőrségi) szolgálati ideje a 20 hónapot meghaladja, végkielégítést kap.

Az elmondottak szerint tehát nem csak joga, hanem kötelessége is a csendőrnek, hogy egészségének fenntartása érdekében a gyógyulást keresse, sőt módjában áll a tényleges állományba való visszahelyezést kérni, ha egészségét visszanyerve, hivatásának akar élni tovább is.

A tényleges szolgálatba való visszavétel a honvédelmi miniszternek kizárólagos joga. Nem elég az, hogy a nyugállományú csendőregyén szolgálatképességét teljesen visszanyerte, hanem a visszavétel iránti kérelem elbírálásánál az a kérdés is mérlegelés tárgyát képezi, hogy a kérelmező tényleges szolgálata alatt milyen magatartást tanúsított, tehát hogy újbóli ténylegesítése a szolgálat érdekében áll-e? Ennek a kérdésnek elbírálása a közbeeső csendőrparancsnokságok véleménye alapján történik, amely vélemény megszerkesztéséhez az érdekelt erkölcsi okmányai nyújtanak támogatást.

EMCÉKEZZÜNK!

Köntös Sándor *dékánfalvai őrsbeli csendőr Bukovinában, Lucsina mellett az oroszokkal 1915 január 15-én vívott harcban eltűnt.*

Nagy Vendel *2. oszt. őrmester, a kackói őrs parancsnoka, 1917 január 21-én, Csatány határában, Billinger József népfelkelővel együtt járőrszolgálat közben a Szamosba fulladt.*

Boros Gábor *guraapilori őrsbeli csendőr, a Lunka Berhina havason katonaszökevényekkel vívott tűzharcban, 1915 január 23-án elesett.*

Pintér Gusztáv *vasvári őrsbeli csendőrt 1903 január 24-én, a Rába hídján egy vonat szolgálat közben elgázolta.*

Blazsanik András *1. oszt. őrmestert, a kisszállási őrs parancsnokát, egy katonaszökevény, kit el akart fogni, a jánoshalmi határban 1918 január 24-én agyonlőtte.*

Odri Sándor *kerékteleki őrsbeli 3. oszt. tiszt-helyettes, orvadászok üldözése közben, 1922 január 25-én, Tárkány határában jégen elesett, agyrázkódást kapott és megfagyott.*

Hajdu Sándor *szászrégeni őrsbeli alőrmester, a harctéren szerzett betegségében, Romániában, Vida községben, 1918 január 26-án meghalt.*

Rézinger József *jánosházai őrsbeli csendőr, az orosz harctéren szerzett járványos betegségben, 1916 január 31-én, Kovelben meghalt.*

Fényképpályázatunkból. (Reviczky Zs. szds. felv.)

Uj honvéd zászlók és lobogók.

A honvédelmi miniszter úr 45.000/Elnökség—1938. számmal rendeletet bocsátott ki, melyben szabályozza az új honvéd zászlók és lobogók alkalmazását és használatát. A rendelet megkülönböztet honvéd csapatzászlókat, honvéd lobogókat és nemzeti lobogót.

A honvéd csapatzászlót az egyes fegyvernemek részére rendszeresítették, mégpedig külön a gyalogság, lovasság, valamint a kerékpáros és gépkocsizó alakulatok számára.

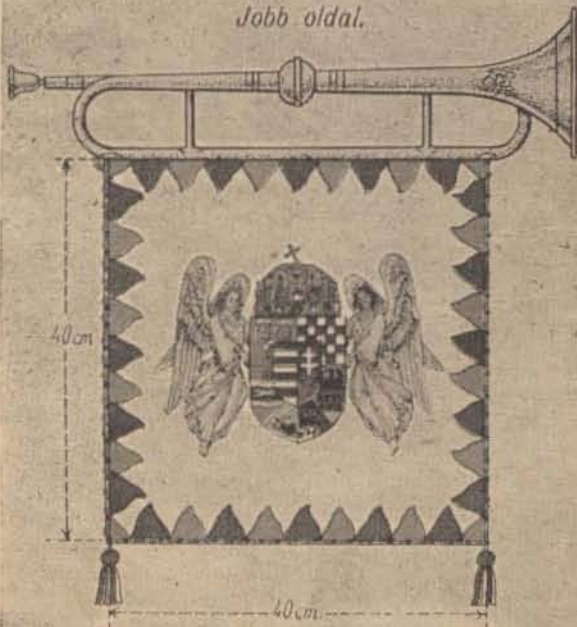
Mindháromnak a szélét piros és zöldszínű lángnyelvek szegélyezik. A zászlólapok szabad széleit egyébként nemzeti-színű zsinórszegés veszi körül, a sarkokon nemzeti-színű selyembojtokkal. A zászló rúdjának csücsét, mely aranyozott sárgarézből készül, a magyar állami kiscímer és az államfő családi címere díszíti. Ugyancsak ez kerül a kerékpárosok és gépkocsizó alakulatok számára rendszeresített zászlótartó ezüstkürtre is. A zászlók anyaga selyem.

A honvéd lobogók a következők: a legfelsőbb Hadúr, a honvéd főparancsnok és a hadtestparancsnokok lobogója.

Ezek nem selyemből készülnek, mint a csapatlobogók, hanem színtartó és vízálló merinógyapjúból. Függőlegesen beépített árbohra vonják fel őket az említett magasállású személyek jelenléte esetében. A legfelsőbb Hadúr és a főparancsnok lobogója közötti különbséget a pártázat mutatja, mely az előbbin piros-zöld egyenlőszárú háromszögből áll, az utóbbin pedig a csapatlobogókon alkalmazott piros-zöld lángnyelvekből.

A nemzeti lobogó a magyar királyság jelvénye, melyet ünnepélyes alkalmakkor a honvédségi épületeken kell kifüggeszteni. (A képeket a Magyar Katonaujság-ból vettük át.)

Nemzeti lobogó.*Kerekpáros- és gépkocsizó csapatzászló.**Jobb oldal.**Bal oldal.*

Részletek „Harctéri emlékek” c. pályázatunk anyagából.

(Folytatás).

1916 szeptember havában az olasz harctéren voltam az Isonzó-folyó partján egy előretolt állásban, — mint géppuskairányzó — tizedesi rangban. Az előretolt állásunk kb. 2 km-es szakaszon húzódott el, ezt a szakaszt egy század gyalogság, 2 aknavető és 2 nehéz géppuska legénysége tartotta. Közben egyheti felváltást kaptunk a csehektől, de bizony alig három nap múltán egy éjjel azon parancsot kaptuk, hogy — mivel az előretolt állásban a csehek a folyamatosan levő olasz támadások ellen semiféle ellenállást nem akarnak kifejteni, hanem megakarják adni magukat, — így azokat le kell váltani. Amikor a hős cseheket leváltottuk, szeptember 13-án, még csend volt, de másnap, azaz 14-én reggel egy hatalmas pergőtűz zúdított ránk az olaszok s csak úgy ontotta ránk az ágyú-, aknavető-, gépfegyver- és kézfegyvertűzet. Ez teljesen felforgatta állásunkat, úgy, hogy kő-kövön nem maradt. Ez az iszonyatos pergőtűz öt teljes napon át tartott, csak éjjel szünetelt, de az utakat akkor is ugyancsak verette. Már mindjárt a második napon, azaz 15-én este, a gyalogságot, a két aknavetőt és az egyik géppuskát az előretolt állásból a fővé-

delmi állásba vonták be és csak én maradtam a 2 kilométeres előretolt állásban egy géppuskával és 7 emberemmel. A géppuskaállásom egy köves út közepén volt beépítve, ugyancsak ott mellettem volt egy úgynevezett (kaverna) óvóhely is, a földbe beásva, a tartalék legénység részére. A géppuskafedezékben pedig felváltva 2—2 ember teljesített szolgálatot, egyik figyelt, a másik a géppuskát kezelte, riadó esetén pedig a legénység a beosztási helyét mind elfoglalta. Élelmet nemhogy nappal, de még éjjel sem tudtak hozzánk leszállítani, mert csak egy szerpentintűt vezetett le hozzánk a fővédelmi állásból, ezt pedig az olasz minduntalan lőtte, így tehát bennünket teljesen lehetetlen volt megközelíteni. Élelmezés terén csupán a tartalék konzervára voltunk utalva. Az ötödik napon a pergőtűz tetőfokra hágott. Három oldalról lőttek bennünket az olaszok, igazi pokoli tüzet zúdítottak ránk. Ebben a rettenetes tűzben a géppuska-állásban én voltam egy őrzővel együtt — Tóth Imrének hívták az illetőt —, kit a géppuska-álláson kívül egy eléggé fedett és védett helyen figyelőként állítottam fel, magam pedig a géppuskánál voltam. Szemben velünk alig 200 méter távolságban az olaszoknak egy vasúti alagútjuk volt, melyből egy 52-es aknavető 5—10 percenként ontotta ránk a tüzet. Látni lehetett, amikor ez a szörnyeteg szárnyaival közeledett az állásunk felé. Ez állandóan nyugtalanított bennünket, de helyéről kilőni nem tudtuk. Egyszer egy töltet a géppuskám elé, a fedezék alá esett és a földbe fúródott be, de szerencsére nem robbant fel. Azonban annak légnomása oly erős volt, hogy az összetakolt és eléggé gyenge alkotású géppuska-fedezékemet rámdöntötte úgy, hogy én a géppuskával együtt a föld és kötőrmelék alá kerültem, amely teljesen eltemetett. Szerencsémre szolgált azon körülmény, hogy a fejem a géppuska lábai közé került, hol egy jó kis hézag, üreg támadt, a hátam pedig a keresztbe fennakadt fedezékgerenda alá került s így nem nyomott össze és szabadon levegőzhettem. Kiszabadításomról szó sem lehetett, mert magamat kiszabadítani nem tudtam, viszont a bajársaim sem voltak abban a helyzetben, hogy oly pokoli tűzben a kiszabadításomhoz lássanak. Egyébként is abban a tudatlan voltak már, hogy élve úgy sem tudnak már kiszabadítani, így tehát bevárták az estét.

Este — amikor a pergőtűz már szünetelt — bajtársaim hozzáláttak a kiszabadításomhoz és a legnagyobb meglepetésükre élve találtak meg. Elképzelhető, mily nagy volt mindannyiunknak az öröme, hogy ismét viszontláthattuk egymást. Ekkor az ötnapi pergőtűznek vége lett és ismét csendes lett a front, de én azt már nem élvezhettem, mert a tábori kórházban töltöttem egypár hetet. Felépülve ismét visszamentem a géppuskaszázadomhoz és harcoltam tovább. Magatartásomért a 2. osztályú ezüst vitézségi éremmel tüntettek ki.

Ezen esetem örökké az emlékezetemben marad, mert a halálból tértem vissza az életbe.

1918. évi március havában a román harctéren teljesítettem szolgálatot. Német csapatok jöttek segítségünkre s az orosz és román haderőt csak így tudtuk megállásra kényszeríteni. Nagyon jól emlékszem, egy Irestí nevű község előtt álltunk, amelyet az orosz és román csapat erősen birtokában tartott.

A község egy emelkedésen feküdt, így a mi csapatunknak alulról — a völgyből — kellett támadnia. Egyik támadás után a másikat indítottuk meg a község ellen, de az mind kudarcot vallott. A románoknak a község előtt egy előretolt állásuk volt, ahol alaposan beépítették és befeszkeltek magukat.

Ekkor egy mentőgondolatom támadt és anélkül, hogy arra felsőbb parancsot kaptam volna, saját elhatározásból cselekedtem.

Egy hegyszakadékon hason felkúszva nyolcadmagammal és egy géppuskával a románok előretolt állását jobboldalon megközelítettem s amikor már teljesen oldalbatámadhattam, észrevétlenül tüzelőállást vettem fel és a géppuskából erős tüzet zúdítottam a román és orosz csapatokra úgy, hogy még a tartalékuk sem tudott az állásba bejutni. Ezzel egyidejűleg pedig a gyalogságunk ismét támadásba kezdett s az én tűzfedezetem alatt a támadás sikeres volt és a községet sikerült elfoglalni. Az elleniséget pedig úgy megfutamtítottuk, hogy még a védekezésre sem volt idejük és alkalmuk, amennyiben a román harcátér többi szakaszán is egy teljes frontátörést csináltak a mieink, úgy, hogy azok megkezdték az állandó visszavonulást az egész fronton. Akit pedig a golyó el nem talált, az mind megadta magát és fogságba esett. Ettől kezdve az orosz és román csapatok visszavonulása mindaddig tartott, míg a Szeret és Putna folyón át a moldovai részre nem jutottak, amit csak a háború után tudtak tőlünk visszaszerezni háré nélkül.

Ezen esetem felidézésekor jóleső érzés tölt el, mert akkor az elért sikerért az I. osztályú ezüst vitézségi éremmel lettem kitüntetve. Sajnos, sem a kis-, sem a nagyezüst érmeiket nem viselhetem, mert 1920 február 27-én a kivonuló román csapatok az éremem igazolványát tőlem elszedték, aminek másolatát újabban beszerezni még nem tudtam. Azokra a tiszt urakra sem tudok hivatkozni, akik a beadványt szerkesztették, mert Szabadka vidékén, szerb megszállt területen laknak. Szomorú emlék marad ez életemben, mert a fáradozásaim jól kiérdemelt gyümölcsét nem élvezhetem.

Illés Mihály törzsőrmester, Bihartorda.

Az én leírásom a románokkal kitört háború kezdetére vonatkozik, illet még nem olvastam lapunkban. Igen emlékezetes az egész eset, ilyenben nem vehetett mindenki részt, csak az, aki akkor a régi szép ország határszéli őrsén teljesített szolgálatot.

Nem felejtsem el soha míg élek, úgy előttem van az 1916-os esztendő. Én akkor a verestoronyi határkapui őrsön teljesítettem szolgálatot. Abban az időben a románok még semlegesek voltak, a vonatok és szekerek csak úgy ontották a terményt Magyarországra. Hallatszott, hogy a románok is ingadoztak, de abban az időben nehezen hitt az ember magának is, hisz úgy szállítottak mindent, hogy komolyan nem gondoltunk rá, hogy megtámadnak minket. 1916 augusztus 20-ika körül egy napon a verestoronyi hegyzsorosnak, de nekünk, az őrsnek is magas vendégei voltak, — a 70-es hadosztály parancsnoka egy tábornok Úr, vezérkarával terepszemlét tartott a hegyszorosban. Ez alkalom-

mal azt mondotta: „Magok meg jó lesz ha felköltöznek a hegyre innen, mert mind fogságba esnek“. Mi elhallgattunk, abba mi nem rendelkezünk, mert azt csak a magasabb parancsnokság rendelhette el, az pedig nem rendelte. Így ott maradtunk a völgyben, a határkapui laktanyában, az oláhok közvetlen szomszédságában, mert azok csak 30 méterre voltak tőlünk. Az intézkedés, ami különösnek tűnt fel, annyi volt, hogy másnap jött a parancs, hogy készültségben legyen az egész őrs. Abban az időben az őrs létszáma 52 fő volt. 26 csendőr és 26 kisegítő népfelkelő. Ennek fele állandóan szolgálatban állott, mert 3 helyre adtunk álló őrséget és a határszél portyázása 4 fős járőrrel történt. Gondoltunk már mi a megszigorításkor arra, hogy ez nem a jónak a jele, de előttünk volt a remény, hogyha 24 óra nem, de 12 óra hadüzenet lesz, ha 12 nem, de talán 6 óra igen. Így aztán nyugodtan vártunk. A laktanya mellett húzódo hegyre egy zászlóalj 44-es baka érkezett. Ezek ott beásták magukat, de hozzánk nem jött parancs, hogy mi is menjünk fel a hegyre.

Így történt aztán, hogy 1916 augusztus 27-én este a laktanya közelében levő rivádului patak mentén lövöldözés hallatszott. Nem sokat adtunk rá, mert már előző este is előfordult, hogy lövöldöztek, még pedig a 44-esek — farkasokra. Mégis most több lövés hallatszott, erre az őpkh. Szakács Árpád csendőrnek elrendelte, hogy szereljen fel két népfelkelővel és győződjenek meg, hogy mi történik a patak mentén. Ekkor este 22 óra 15 perc volt. Szakács csendőr még fel sem szerelt, amikor az egyik őrszem a határkaputól belépett a laktanyába és jelentette, hogy az oláhok a híd alatt jönnek át és a laktanyát kerítik be. Erre az őrsparancsnokhelyettes egy kicsit bosszús lett és megdorgálta az őrszemet, hogy ne képzelődjenek, menjen a helyére. Azután a már felszerelt csendőrnek adott előbbi parancsát megváltoztatta és meghagyta, hogy menjemek csak ki a kapuhoz és nézzök meg, mit jelent az őrszem. Ezek még el sem indultak, amikor az előszobában Burján Ferenc csendőr kiáltott harsányan: „Kivonulni!“ (Ő akkor jött haza a vámtelepéről és látta, hogy az oláhok a lámpákat kioltják és fejlődnek a laktanya bekerítésére). A kiáltás elhangzása után ajtón, ablakon csak úgy pattogott az oláh golyó, — megtámadtak bennünket. Csak annyi időnk volt, hogy a hátizsákot felvettük és puskát a kézbe és kivonultunk. Én, Balogh Sándor és Szakács Árpád csendőrök, tényleg a laktanya elébe, míg a többi legénység a hátsó kijáraton. Amikor az uttestre a laktanya épület elé kiléptünk, már csupa oláh katonák közé keveredtünk, mert sötét volt. Ott azokkal összekeveredve lövöldöztünk, de egyben igyekeztünk kiszabadulni, hogy el ne fogjanak. Ez egy kicsit nehezen ment, mert bevoltunk kerítve. Balogh Sándor csendőrnek sikerült egérutat nyerni és az épület mellett sorfalat álló románoknak neki ment és a szélső embernél kiugrott a körből, a hátizsákját ugyan megfogta egy oláh, de az nem volt beakasztva és a hátizsák az oláh kezében maradt. Balog még elmenekült. Mi ketten Szakácsal a sötétben az oláhokkal összekeveredve Románia felé próbáltunk kiutat nyerni, nekem sikerült is az őrszoba felett a hegyre feljutni, de Szakács Árpádot az oláhok felismerték és elfogták. Megjegyzem, hogy olyan vad lövöldözés

Boldog karácsonyi szenteste az ungvári csendőr örsön.

volt a laktanya előtt, hogy szinte guggolva jártunk a golyó záporban. Így én a hegyen a 44-es tábori örsön jelentkeztem, onnan láttam, hogy rohamozták meg a laktanyát az oláhok. Az örszemekkel együtt 6 embert és az örsfőzőnőt elfogták. Minden érték, ruhanemű és a pénztárból 14.000 békabeli korona, a kezükben maradt.

Másnap a román csapatokkal harcot vívtunk. Itt történt meg, hogy az Oltpart belső oldalán a két rajvonal között egy hajadonfős magyar csendőr kendőlobogtatással közeledett a mi rajvonalunkhoz. Szakács csendőr volt. Mikor elfogták, az oláh örsre átvitték és ott egy népfelkelő őrzésére bízták. A többi legénység az éjjel érkezett csapatok kivagonirozására volt kirendelve, így Szakács a népfelkelővel maga maradt, mivel románul igen jól tudott, beszédbe eredt és egy alkalmas pillanatban az oláh kezéből a puskát kikapta és az őrt agyonszúrta. Aztán elmenekült, de akkor éjjel nem tudott átjönni magyar területre, az Olt folyó medre mellett lévő bozótban volt megbujva.

Vízaknára kerültünk aztán. Itt a hadosztályparancsnokság nem volt tisztában, hogy az oláhok meddig jutottak be magyar területre. Ennek felderítésére járőrökre volt szükség, még pedig önként jelentkező és csak a csendőrség kebeléből való emberekre, akik a terepet azon a vidéken ismerték. Jelentkeztünk is sokan, így 60 csendőr és 60 csendőrséghez beosztott népfelkelő lett összeállítva. Minden járőr 12 főből állott, parancsnok mindegyiknél egy alörmmester. A tíz járőr a határ mentén 10 irányba indult. Feladata volt mindegyiknek megállapítani, hogy az oláhok meddig jutottak már be a határon. A mi járőrünknek Nagyszebenen kellett áthaladni. A nagydisznódi útmente volt nekünk kitűzve felderítésre. Nagydisznód közelébe már este kb. 22 óra körül jutottunk. Az országoton haladtunk biztosított menetben. Én, Csüdör István, Hadnagy József és Mihálydeák Ignác csendőrök az élen haladtunk. Ez alkalommal az útmellett, a jobboldalban kb. 50 méterre egy kis tanyát találtunk, Csüdör

csendőr a tanyát ismerte, mert ők portyázták a visszavonulás előtt. A tanya átkutatására mind a négyen bementünk az útról, azonban ott senkit nem találtunk, de a tanya szobájában üres konzerves dobozok voltak, ami azt jelentette, hogy ott már nappal ellenség járt, mert magyar csapatok nem jártak arra. A tanyából nem mentünk azon az úton vissza, ahol betértünk, hanem derékszögbe tértünk kifelé az útra. Amikor már az úttesthez kb. 15 méterre voltunk, egy trágyacsomó mellől „Sztáj csinye!” oláh felszólítás hangzott el, amit mindannyian megértettünk.

A megállítás után Csüdör csendőr, mint legidősebb, tüzet vezényelt, még pedig ezen szavakkal: „Lőjded, oláh!” Erre aztán abbau a pillanatban négy puská ontotta a tüzet az oláh tábori örsre (mert tábori örs állott ott). Amikor a puskából az 5–5 töltényt kilőttük, visszavonultunk, mert az oláhok is igen erős tüzelésbe kezdtek és folytatólag jobbra és balra a rajvonal is tüzelt, de tüzelt ám hátunk megett a hátul maradt 8 emberünk is! Azok azt hitték, hogy mi az úttesten haladunk előre, tehát az úttest vonalában nem mertek löni, hogy hátha minket találnak, látni meg nem láttak, így jobbra befelé tüzeltek az útról. Ezért kaptunk mi tüzet tőlük is, mert most mi sem igyekeztünk az úttestre, tudva azt, hogy az oláh azt vette tűz alá. Szép helyzetbe jutottunk!... A mi járőrünket aztán elhallgattattuk, mert kiáltottunk, hogy ne lőjjenek. Fel is hagytak a tüzeléssel.

Mivel felderítettük, hogy az oláhok meddig vannak, vissza igyekeztünk Nagyszebenbe, hogy ott megpihenjünk. A járőr 12 tagja szétoszolva menetelt a gyepes területen. Egyszer csak minden felszólítás nélkül közénk puskáztak előlről Nagyszeben felől. Volt aztán szétszaladás, a jv. erős hangon kiáltott, hogy ne lőjjenek, magyar csendőrök vagyunk, de bizony azok, ott elől, erre nem sokat adtak, csak tovább lőttek bennünket, már-már kétségbe voltunk esve, hogy mi lesz, mert ha viszonozzuk a tüzet, azok nem hiszik, hogy csendőrök vagyunk és még

nagyobb baj lesz. Többen is kiáltoztunk, hogy magyar csendőrök vagyunk, mire aztán a tüzelés megszűnt és láttuk, hogy egy alak közeledik felénk és megállásra szólított fel bennünket, — természetes készségesen megálltunk. Mikor hozzánk közel ért, mondotta nevét, hogy X. őrm. X. századnak a tábori őrsparancsnoka. Ekkor derült ki, hogy a Nagyszében védő félé századnak volt a tábori őrsze ott, de mivel az eligazításkor nem volt nekik kiadva, hogy felderítő járőrök vannak kint, és mert mi az ellenség felől jöttünk, nem állítottak meg, csak lőttek, mert egyébként nem ismertek fel a sötétben bennünket, csak beszédet hallottak. Ezen is aztán túlestünk és Nagyszében beérve az állomáson megpihentünk, természetes az eredményről még éjjel futárt küldött Vizaknára a jv. Reggel aztán mi is bevonultunk. Mind a 10 járőr bevonult, de mind a 10 összeütközött az oláhokkal, pedig azt a parancsot kaptuk, hogy kerüljük az összeütközést, de nem lehetett.

A járőrök megállapítása után aztán, a nagy támadás be is következett, aminek végeredménye a nagyszébeni csata lett. Annak eredményét pedig ismerjük. Ezután mi már a csapat kötelékéből kiváltunk és mindegyik csendőr ahogy szabadult fel volt őrsze, úgy tért vissza oda.

U. Nagy József thts., Hajdudorog.

(Folytatjuk.)

Harangszó.

*A szívemet hányszor érte,
Úgy éreztem, mély harangszó,
Távolból szállt s a zengése
Fájdalmas volt, búsan hangzó.*

*Messziről jött, Felvidékről,
Annak volt a síró szava,
Úgy zokogott szünetlenül
Nappalon is, meg éjszaka.*

*Mindig csak azt keseregte:
Ne hagyjátok Felvidéket!
És ilyenkor boros arcom
A lepergő könnytől égett...*

*Valóra vált a szép álom:
A Felvidék ismét mienk!
A harangok szavában már
Csupa öröm s dal, ami zeng.*

*Mégis, mégis úgy érezzük,
Akkor lesz az öröm tiszta,
Ha Erdélynek és Bánátnak
Boldog hangja csendül vissza.*

*Ha majd lelkünk simogatja
Szavuk: Erdély szabad újra
S úgy érezzük, dalok szárnyán
Felénk száll a Hallelúja!...*

*Most még álom, amely ringat
Mindnyájunkat édes hitben.
De való lesz, drága való,
Él még, él a magyar Isten!*

Feleki Sándor.

KÖNYVISMERTETÉS.

A jász-kun huszárokkal a világháborúban.

A világháborúról igen sokat írtak, magyar nyelven is, de aránylag igen keves mű jelent meg a csapattiszt, front-harcos tollából, aki tényleg az első sorban küzdött és vérzett legénységnek minden bujában-bajában osztózva. Nemrég csapattisztnak igen érdekes hadinaplója jelent meg.* Vitéz báró Roszner István egyszerű, keresetlen szavakkal 590 oldalon át mondja el könyvében, hogyan indult el 1915 március 15-én, a mödlingi katonai akadémiából, mint frissen kinevezett huszárszázados és miként tört ketté hirtelen katonai pályája 1916 augusztus 31-én Swiniuchy-nál. Rövid másfél év után a fiatal zászlóst, mint fellábtú hóst, 75%-os hadirokkantat hoztak vissza az orosz hadszíntérről...

A 13-as jász-kun huszárezred a monarchia legjobb lovas-ezredei közé tartozott. Legénységét az alföldről kapta, pótszázada Kecskeméten volt.

Naplójában a szerző színesen és őszintén írja meg benyomásait, ahogyan akkor az eseményeket a háborús élet forgatagában látta. Megemlékezései itt-ott keserűek is, de igazak. Nem szőpít, de nem is torzít, úgy írja le a háborús huszáreléteket, mint az tényleg lefolyt. Több a komoly, megható részlet, de sokszor átcsillámlik a humor is, ha huszárszázadokról, azok csinytevéséről, furfangjáról ír.

Május 15-én indítják útba a 13-as huszárok menetszázadát a bukovinai határra: 10 tiszt és 120 lovas. A 10 tiszt közül elesett négy, megsebesült öt (közte három 75%-os hadirokkant) és egy fogságba került; körülbelül hasonló volt az arányszám a legénységénél is...

A menetszázadnak több mint a fele olyan huszár volt, aki már egyszer sebesülten tért haza a frontról, aki már tudta, mit jelent az ütközet, de a pályaudvaron a kép olyan volt, mintha csak valami nagyobb hadgyakorlatra indultak volna. Asszony, gyerek tömegesen; sírnak is, nevetnek is. A hosszú vonat végig zöld gallyakkal díszítve; itt-ott kidugja a vagónajtón figyelő fjt egy-egy ló. Majd felhangzik a R.k.-czi-induló, egy utolsó csak, kézszerítés... hosszú fütty után elindul a vonat Oroszország felé.

A vasúti szállítás alatt sok „furázsi“-kötél tűnik el. A huszárok eladták jó pénzben mint „akasztott ember“ kötelét... Sabánán a pópát húzták fel, azt mozdították. A sok babonás asszony meg szívesen vette. Sőt még egy istráng is eltűnt az egyik konyhakocsiról. Mire azonban a kötéletlétű híre eljutott a századparancsnok fülébe, már minden a legteljesebb rendben volt. Csodálkozó kérdésére a fiatal zászlós azt a választ kapta a ravasz, minden hájjal megkent „őreg huszártól“: „Mit gondol a zászlós úr, ez a sok buta trén minek ögyeleg itt, ha nem azért, hogy a Jász-kunon segítsen...“

Május 19-én, midőn átlépik lóháton a magyar határt, azt írja báró Roszner naplójába: „Magyar határ“. Odaát van Bukovina. Megyünk a nagy világba! A huszárok a nyeregben visszafordulnak, szóltan búcsú a drága anyaföldtől, melyet megvédeni idegenbe megyünk. Vajjon visszajövünk-e még egyszer ezen a kapun? És hálás lesz-e az utókor azoknak, akik ezen a kapun áthaladtak és soha többé nem jöttek vissza?

Érdekesen, szinte naívan írja le, hogyan esett át a tűzkeresztségen. A derék jász-kúnoknak különben is kijutott. „Minél jobb, megbízhatóbb volt egy-egy ezred, annál többször vetették be, hogy a győzelmet kicsikarja, vagy a harc egyensúlyát helyreállítsa.“

A bukovinai tavaszi és nyári hadjáratban Balamatówka, Okna, Samuszyn stb. mind olyan nevek, melyek a 13-asok történetével egybeforrtak.

Sok komoly feljegyzés közt átüt a humor s egyik-másik epizódot szinte könnyek közt mosolyogva jegyzi fel a szerző.

Az önhatalmú rekvirálást szigorúan megtiltották. Azonban indulás előtt az őreg huszár mégsem hagyhatja el minden további köszönés nélkül az ott lábatlantkodó baromfinépet. Gyorsan leütnek egy hatalmas kakast, s a trombitás gondosan becsomagolja a kapitány úr lovának pakktáskájába... ott nem keresik!!

1915 szeptember 4-én a 13-as huszárokat Bukovinából Oroszországba szállítják. Mindjárt a boszorkánytánc kellős közepébe jutnak; a karpilowkai ütközetben (szept. 16-án)

* „Katonák, Népek, Események.“ Vitéz Roszner István báró háborús naplója. Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt., Budapest, 1938.

Ki tudja?

Mi a dzsiu-dzsiu?

Fényképpályázatunkról: Olajjelölés a lüpei olajtelepen.
(Vincze Gy. törm. felv.)

visszadobják ugyan a muszka túlerőt, de általános hátrálás lévén, csatlakozniok kell szomszédaik visszavonulásához. Sokat kellett szenvedniök a huszároknak az időjárástól is. Egy alkalommal, midőn mint tartalék, egész éjjel zuhogó esőben ácsorogtak a szabadban, azt jegyzi fel a szerző: „Csak a nagyszerű huszárok túrték ezt szóltanul. Pipájukkal a szájukban körülállták a tüzeket s nem zavarta őket még az sem, hogy az eső a füstöt a szemükbe veri. Pompás katonák“.

Huszárjainkat visszavonják a Styr mögé. A mocsaras terepen sokat szenvednek. Sokan nem bírják a mocsár édes, émelygős szagát. Ha valahol árkot akarnak ásni, azonnal víz buggyan elő... s itt kellett a derék jászkúnoknak a túlerővel szemben hónapokon át az „állásokat“ védeni. Sok-sok jászkún huszár maradt ott vissza örökre. Néha a természet készítette a szembenálló katonákat az ellenségeskedés beszüntetésére. Tüzet gyújtottak a mocsarak között, ott melegedtek néhány órán át egymástól alig 3–400 lépésre. Hallgatólagos megegyezés volt, hogy ezalatt nem lőnek egymásra. Mihelyt eloltották a tüzet, elkezdődött a lövöldözés.

November 13-án ér végett a hírhedt esatorijski csata. Az oroszok visszavonultak. A huszárok állásokat építenek. Lovaik Drozdenba kerülnek, kb. 100 kilométerre a fronttól. Az emberhiány készítette a hadvezetőséget, hogy a lóról szállt huszárokat hónapokon át tartó állásarcokba vesse be, mert a különböző eselákredek nem voltak megbízhatók. Így után a lovasság teljesen elszokott eredeti szolgálatától és midőn a nyári hadjáratban szükség lett volna lovasságra, nem rendelkezünk olyannal...

A könyv III. része a lucki hadjáratot, a Swiniuchy—szelwowl csatát tárgyalja. A nagy orosz offenzíva előtt a 13. huszárok 1916 május 1-től június 3-ig — tartalékban lévén — mezőgazdasági munkákat végeztek. A Swiniuchy-i csatát Roszner naplója drámai módon írja le. Az események szinte filmszerűen peregnék, míg a szerző lábán súlyosan megsebesülve, eszméletét veszítve... le nem fordul a lováról.

Midőn életveszélyes sebével zökögő parasztszekéren szállítják Kownó felé, találkozik lovával, a sárka „Durcás“-sal. Lova is megsebesült, nyelvét ellőtték, orrcimpái csupa vér, a nyereg még rajta van, csak a kantár hiányzik róla, fület hegyezve szimatol gazdája felé... és még azt mondják, hogy a lónak nincs l!ke!

Szeptember 12-én a szerző ballábát többől amputálták. Ezredparancsnoka betegágyához hozza a katonai érdemkeresztet, szakasza nevében pedig a derék Magyar káplár mezei virágokat ad át, huszárai üdvözlését, ott szedték a „mogyorós erdő“-ben, ahol megsebesült...

Hálásak lehetünk a szerzőnek, hogy naplóját húsz évvel a háború befejezte után, midőn már ő is sok mindent a történelem távlatán át lát, kiadta — hogy okuljon és erőt merítessen az ifjabb, a mai katonanemzedék.

nemes Suhay Imre,
ny. altábornagy.

CSENDŐR LEKSZIKON.

I. kérdés. A Szut. 245. pontja előírja, hogy az őrzáratok útvonalhosszában megállapításánál a t. volságok összeadásából keletkezett végösszegben a távolságokat egész- vagy fél-kilométerre, a szolgálati órák végösszegében pedig a percek 30 percre, illetőleg egész órára kell kikerekíteni. Vonatkozik-e ez az esetenként összeállított őrzáratokra is? Ha igen: a járőr bevonulási időpontjával mit kell a szolgálati havifüzetben feltüntetni: a bevonulásnak a valóságos vagy a kikerekített idejét-e? Az utóbbi esetben illetékes-e a járőrnek vezénylési pótdíj, ha 23¼ órával vonul be?

Válasz. A Szut.-nak a kérdésben említett rendelkezése minden rendes szolgálatra vonatkozik, tekintet nélkül, hogy azt az őrsparancsnok az őrzárati beosztás alapján vagy pedig esetenként történt összeállítás szerint vezényelte-e. Az utasítás ugyanis a szolgálati órák bevezetését és összeadását akarja megkönnyíteni azáltal, hogy a percekkel való számolást nem kívánja meg, hanem csak fél- vagy egész órákkal számol. A különbség amúgy sem jelentős; legfeljebb 19 perc, vagyis alig több, mint negyedóra lehet és ez is nagyjában kiegyenlítődik, mert a járőr egyszer elveszíti, de máskor viszont hozzákapja ezt a különbözetet az óraszámához.

Az az őrzárati, amelyet az őrsparancsnok az őrzárati beosztás alapján vezényel, minden tekintetben ugyanolyan elbírálás alá esik, mint az esetenként összeállított őrzárati. Kifejezésre is juttatja ezt az utasítás, mondván, hogy az őrzárati beosztás célja csak az, hogy a szolgálat vezénylését megkönnyítse, illetőleg egyszerűsítse azáltal, hogy az őrsparancsnoknak nem kell a szolgálatok időtartamát minden egyes esetben külön-külön kiszámítania. Az utasítás szelleme szerint nem eshetik tehát kifogás alá, ha az őrsparancsnok egyáltalán mellőzi az őrzárati beosztás szerint való vezénylést és minden esetben külön őrzáratokat állít össze; a lényeg az, hogy a külözsegeket és tereptárgyakat az előírt sűrűségben leportáztassa. Természetes azonban, hogy a kikerekítés előnyét ilyen esetben is igénybeveheti.

A mondottakból következik, hogy a vezénylési pótdíj kiszámításának alapjául is a kikerekített óraszám szolgál.

Egyéb szolgálatoknál (pl. elővezetésnél, nyomozásnál stb.) az utasítás nem említi ugyan a kikerekítés lehetőségét, de ennek, nézetünk szerint, ilyen esetben sincsen akadálya, csak következetesen kell alkalmazni, vagyis nemesak felfelé, de lefelé is meg kell történnie.

Ki tudta?

Azért érezzük hidegebbnek a –20 fokos vizet, mint a –20 fokos levegőt, mert a víz jobb hővezető, mint a levegő, így hamarabb elvonja a test melegét.

2. kérdés. 1. A Bn. 51. §-ába ütköző tulajdon elleni kihágás, ha kiderítetlenül marad, nyilván kell-e tartani? Megtörténhetik ugyan, hogy a kihágás a tettes személyes viszonyai köve:keztében büntetetté minősül (pl. ha a gyanúsított lopás miatt két ízben büntetve volt, ha a cselekményt tolvajszövetség követte el stb.). 2. Valaki elveszt az országúton 100 pengőt. Nyilván kell-e tartani az esetet, mint esetleges jogtalan elsajátítást, feltételezve, hogy az elvesztett pénz valaki megtalálta és megtartotta?

Válasz. 1. A Szut. 386. pont 3. bekezdés 1. mondata szerint a bűnvádi eljárás megindításánál a bűncselekményeknek a büntető törvényekben megállapított minősítése irányadó. A minősítés a tényelemek alapján történik, tényelemeket pedig csak ismert tényállásból lehet kiemelni. Feltételezés, elképzelés, távoli lehetőség stb. a cselekmény minősítésének alapját nem képezheti.

Azért kellett az utasításnak ezt az alapvető tételt — egyébként a Bűnvádi Perrendtartással egyértelműen — kimondania, mert enélkül a nyomozó csendőr könnyen olyan jogi területre tévedhetne, amelyben az állásfoglalás vagy a döntés joga a bíróságot illeti meg, másrészt pedig, mert a tényközléményekkel vagy legalább is alapos gyanúkkal alá nem támasztott feltételezéseknek az eljárás szempontjából semmi haszna nincsen. A tényelemet nem feltételezni, hanem bizonyítani kell; ami nincs bizonyítva, az nem tényelem, tehát a cselekmény minősítésére sem lehet befolyással.

A Szut. 470. pontja szerint csak a kiderítetlen bünteteket és vétségeket kell nyilvántartani, a kihágásokat nem. Ez a rendelkezés a kihágások esetéylebb jelentőségében, valamint abban a körülményben leli magyarázatát, hogy a kihágás általában hat hónap alatt elévül, ilyen rövid időre visszamenőően pedig a kihágás elkövetése — ha a gyanúsított személye utólag kiderül — nyilvántartás nélkül is megállapítható. Ugyanezek a szabályok vonatkoznak természetesen a tulajdon elleni kihágásokra is.

Az igaz, hogy a 10 pengő értékű aluli élelmi, élvezeti cikk, tüzelőeszer stb. ellopása csak akkor tulajdon elleni kihágás, ha a cselekményt büntetetté minősítő körülmény nem forog fenn, de természetesen, hogy az ilyen minősítő körülményt csak akkor lehet figyelembevenni, ha ismeretes. Így pl. a Btk. 338. §-a értelmében büntetetté minősül a tulajdon elleni kihágás, ha olyan egyén követte el, aki rablás, zsarolás, lopás, sikkasztás vagy orgazdaság büntetve vagy vétsége miatt tíz éven belül már kétféleképpen meg volt büntetve; de ezt a szakaszt csak akkor lehet alkalmazni, ha a gyanúsított személye ismeretes és a két előző büntetése megállapítást nyert. Ennek a feltételezése alapján, hogy a kiderítetlen tulajdon elleni kihágást esetleg olyan egyén követhette el, aki az említett bűncselekmények miatt esetleg kétféleképpen már meg volt büntetve, az elkövetett tulajdon elleni kihágást nem lehet büntetetté minősíteni és mint ilyen nyilvántartani sem.

Ilyen felfogás mellett lopás vétségét sohasem lehetne nyilvántartani; minden ilyen vétséget is büntettként lehetne kezelni, mert ahogy a tulajdon elleni kihágásnál, úgy a lopásnál is feltételezni lehet, hogy azt rovott előéletű gyanúsított követte el. Csalás vétsége sem fordulhatna elő ilyen formán a nyilvántartásokban; valamennyit „esetleges” büntettként lehetne nyilvántartani azon az alapon, hogy az elkövetője esetleg a Btk. 381. §. 3. pontja alá eshetik.

Vagy tovább menve: minden talált hullát gyilkosság és rablás büntettként lehetne nyilvántartani azon a címen, hogy nincs kizárva, hogy az illetőt megölték s az is lehetséges, hogy a tettes a szándékát előre fontolta meg s végül, mert elképzelhető, hogy száz pengő is volt nála s csak a tettes elvitte.

A fentiekkel a 2. kérdésben foglaltakra is megadtuk a választ. Nincs ugyan kizárva, hogy az elvesztett pénz valaki megtalálta, de ez csak feltételezés, amit semmiféle bizonyíték vagy gyanúok nem támaszt alá. Egyelőre csak azt tudjuk, hogy a 100 pengő elvesztett, ennél többet a csendőr nem költött hozzá; az elvesztést tehát bejelenti a Nyomozati Értesítőnek s a maga részéről puhatol, hogy nem találta-e meg valaki? Ha ezt a körülményt nem lehet megállapítani, az ügy a csendőr részéről befejezést nyert mindaddig, amíg a megtaláló nem jelentkezik, vagy az elvesztett tárgy elő nem kerül.

A kiderítetlen bűncselekményeket lelkiismeretesen nyilván kell tartani, hiszen köztudomású, hogy azoknak csak egy része derül ki az első napokban; nagyrészt csak hetek, hónapok, esetleg évek múlva lehet kideríteni, esetleg csak a

véletlen deríti ki, de a kiderítetlen esetek számának helyét nem álló, erőszakolt okoskodással való szaporítása felesleges.

3. kérdés. Mi a különbség az építőmester és a kőművesmester között? Kőművesiparos vállalhat-e önállóan házépítést, ha igen, milyet?

Válasz. A házépítéssel foglalkozó iparosok három csoportba oszlanak, még pedig 1. az építőmesterek, 2. kőművesmesterek és 3. kőművesiparosok csoportjába.

Építőmesteri iparigazolványt csak építészmérnök nyerhet. **Kőművesmester** csak az a kőművesiparos lehet, aki a M. Kir. Állami Felső Építő Ipariskolában végbizonyítványt nyert, vagy aki az e célra szervezett vizsgálóbizottság által kiadott bizonyítványt nyert, vagy aki valamely építőipari téri tanfolyam teljes négy évfolyamát elvégezte és a tanonc-idő letelte után legalább két, illetőleg három évi gyakorlatot mutat fel. **Kőművesiparos** az a kőműves, akinek a fenti képzettsége nincsen meg, hanem a tanonc-idő és legalább háromévi gyakorlat után a kőművesiparra iparigazolványt nyert.

Az építőmester az építkezés terén előforduló minden munkát, beleértve az összes iparosmunkát is, önállóan létesíthet.

A kőművesmesternek joga van bárhol olyan földszintes lakóházakat és gazdasági épületeket építeni és ezeknél az összes szükséges iparosmunkákat önállóan végrehajtani, amelyeknél a legszélesebb épületszárny szélességmértete — a két külső falszínvonal között mérve — a 15 métert meg nem haladja s amelyeknek mélysége 6 méternél nem nagyobb. Ennél nagyobb épületeknél a kőművesmester csak a föld-, a kőműves- és elhelyező munkákat és ezeket is csak építőmester vezetése alatt végezheti. Hatósági szabályrendelettel a földszintes lakóházak építése is kivethető a kőművesmesterek hatásköre alól.

Földszintes épületnek az olyan épület számít, amely alagsorral és fölötté még egy szobasorral (magas földszinttel) bír. Ellenben az olyan épület, amely alagsoron és a fölötté levő szobasoron (magas földszinten) kívül még külön pincével is el van látva, úgyszintén az olyan épület, amelyben a talaj (járda) fölött levő szobasoron (földszinten) felül a padlás-űrbe beépített helyiségek vagy szobák is vannak, már földszintes épületnek nem tekinthető.

Kőművesmester az itt említett új építkezéseken kívül földszintes és egy- vagy többemeletes lakóházak és gazdasági épületek belső és külső kőművesjavítási munkáit építőmester közbejötté nélkül, saját felelősségére elkészítheti, ha a munkák állvány nélkül, lógó (függő) állványról, vagy a földszint magasságát meg nem haladó állványról végezhetők. A földszint magasságát meghaladó bármiféle állvány felállításával járó kőművesjavítási munkákat a kőművesmester önállóan csak akkor végezheti, ha az állványozást iparengedéllyel bíró építőmester állítja fel és a munka tartama alatt az állványozás felett a felügyeletet is ez gyakorolja. Önállóan végezhet továbbá a kőművesmester belső kőművesátalakítási munkát, még pedig mindenféle választásban korlátozás nélkül, de szerkezeti falakban csak olyan földszintes házaknál, amelyeknek építésére jogosítva van.

A kőművesmester ácsmunkát is elvállalhat, de azt sem személyesen, sem alkalmazottaival nem végezheti, hanem ácsmesterrel illetőleg ácsiparossal köteles végeztetni.

A kőművesiparos bárhol minden olyan javító és tatarozó munkát önállóan végezhet, amely az épület szerkezeti részét nem érinti és amelyhez földszintnél magasabb állványok felállítása nem szükséges. Jogosítva van továbbá nagyközségekben és kisközségekben egyszerű szerkezetű, földszintes, legfeljebb két szobából, konyhából és kamarából álló pincenélküli lakóházakon, amelyeknél az épület szélessége hat méternél nem nagyobb, az ácsmunka kivételével a kőműves- és egyéb ipari munkát önállóan végezni. Ilyen házak építését tehát — a jelzett az ácsipari munkák kivételével — önállóan is vállalhatja.

Az az építéssel foglalkozó iparos, aki olyan épületet épít, amelyre jogosítva nincsen, ipari kihágást követ el. Ezen kívül a hatóság a nem jogosított iparos által épített épület használatbavételét megtilthatja, sőt a lebontását is elrendelheti.

**Adakozz a Honvédelmi Alapra!
Erős hadsereg, erős nemzet!
Minden fillérrel erősebbek vagyunk!**

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Betöréses lopás nyomozása a felszabadult Felvidéken.

Írta: HOMONNAI ANDRÁS alhdgy, Királyhelme.

1938. december 8-án a nagykövezsdi örs meglepésére vezényeltem ki magamat. 9-én az örskörlethez tartozó Csarnahó, Nagybári, Kisbári és Szőlöske községek leportyázására indultam el Földi törzsrörmester v. örsparancsnokkal. 13 órakor érkezünk meg Borsi községbe, hol a bírónéval találkoztunk, ki közölte velünk, hogy az ottani fogyasztási szövetkezet üzletvezetője a délelőtti órákban nála volt és esendorjárórt keresett, mert aznap virradóra a szövetkezeti koresmahelyiség udvarfelőli ablakán keresztül ismeretlen tettes a koresmába betört és dohányneműeket vitt el. A szövetkezettel szemben levő Selig Mór* ottani lakos, fűszerkereskedő üzletében is bent járt a tettes és onnan is árucikkeket loptott el.

Azonnal a helyszínére siettünk és a helyszíni szemlét megtartottuk. A szövetkezeti koresma udvarfelőli ablaka 3-as szárnyú ikerablak. Az ablakkal szemben állva, a jobb szárnyán az alsó üvegtábla régebbi idő óta ki volt törve. A tettes ezen a nyíláson benyúlt és az ablakszárny belső zárókészülékét kinyitotta. Mikor ezt kinyitotta, elérte a középső ablakszárny belső zárókészülékét és azt nyitotta ki. Majd ily módon az ablak bal szárnyának belső zárókészülékét is ki tudta nyitni. Mind a három szárny kinyitására azért volt szüksége a tettesnek, mert a koresmahelyiségben az ablak jobb szárnya előtt egy nagyobb szekrény állott, a középső ablak előtt pedig a rádiókészülék volt az ablakba helyezve. A bal szárny belől nyitva volt. Az ablakba vasrost volt beépítve. A vasrost között a nyílások 25×60 cm. nagyságúak voltak. Megállapítottam az első látásra, hogy a tettes kishűvel lehet. Ezen megállapításomat igazolta a későbbi vizsgálat alkalmával a rádió felületén, a porrétegen látható tenyérnyomat is. Egyéb nyom nem volt. Az üzletvezető 60 P kárösszeget állapított meg.

* (A neveket megváltoztattuk. Szerk.)

Ezután Selig Mór sértettet kerestük fel. Az üzleten utcaóra néző kettős ablak volt, oly módon beépítve, hogy az ablak belső szárnyai nyitva voltak, külsőrésze pedig vasrostély volt 20×28 cm. nagyságú beüvegezett keretekre beosztva. Ezen a kereten egyik ablaktábla régebbi idő óta ki volt törve. A külső és belső ablak közé még egy vasrács volt beépítve. A belső ablakszárny nyitva volt. Az ablak között levő vasrácsra a keresztvason cipőtalpról származó sárréteg volt. A sértettnek az volt a véleménye, hogy a tettes ezen a 20×28 cm. nagyságú nyíláson mászott be. Én ezt lehetetlennek tartottam. Az ablakot kívülről vizsgáltam meg. Az ablak alatt a földön kis lábellenyomot találtam. Az ablak alatt levő falon több macskakörömtől származó lábnyom volt látható. Érdeklődésemre megtudtam sértettől, hogy az ablak külső részén kitörve talált üvegtábla már régebben hiányzott és az ablak belső szárnyai állandóan nyitva állanak, így biztosra vettem, hogy a macskák szoktak azon be- és kijárni az üzletbe. Megállapítottuk, hogy 150 pengő értékű különböző fűszerárut, köztük rizskását is, továbbá villanylámpaelemet, mosószappant, csokoládét és az üzlet belső ajtajában lévő kulcsot is elvitte a tettes.

Átvizsgáltuk alaposan a helyszín távolabbi környékét is. Megérte a fáradságot. A szövetkezeti épület kertjén keresztül haladva, egy mezei úton elszórt rizs-szemekre bakkantunk. Utközben a velünk volt bizalmi egyénektől érdeklődtem a község közértalmú emberei felől. Megtudtam, hogy a közelben, éppen arra felé, amerre a rizsnyomok vezettek, lakik egy Garai Antal nevű fiatal büntettes, aki a lopásokat szokásszerűen követi el. Ugy látszott, jó nyomon járunk, mert a rizs-szemek, melyeket gondosan követünk, egyenesen a Garaiék udvarára vezettek.

A lakást zárva találtuk. A bizalmi egyének a szomszédokból csakhamar előkerítették a gyanúsított fiú anyját, kit röviden kikérdeztem, hogy fiai hol vannak, mikor mentek el hazulról, milyen célból és mikor várhatók vissza, s az éjszakát hol töltötték. Elmondta, hogy Antal nevű fia a hátsó szobában aludt reggelig. Géza nevű fia pedig a hajnali órákban tért haza Ujhelyből. Felszólítottam, hogy azokat a tárgyakat, melyeket fiai oda vittek, adja elő. Tagadta, hogy ő tudna arról, hogy fiai lopott tárgyakat vittek volna a lakására. Többszöri felszólításra sem volt hajlandó az elrejtett tárgyakat előadni. Rosszülélet színlelt és székre ült. Megkezdtem a házkutatást. Az első szobában, az egyik katonaládában 5 kilogramm rizskását, 15 kilogramm magyar kristálycukrot és a sértett által megmutatott mosószappanhoz teljesen hasonló szappant találtunk. A szekrény fiókjából 2 tucat cipőfüző, a szekrényben felakasztott nadrág zsebéből 2 darab mosószappan került elő. A konyhában egyik szekrény fiókjában 5 darab villanylámpaelemet találtunk. Ezeket a bűnjeleket összeszedtem és a bíró lakására szállíttattam. A fiúk

MEGJELENT 1939 ÉVI FŐÁRJEGYZÉKÜNK! K É R J E. B É R M E N T V E M E G K Ü L D J Ű K

Mezőgazdák
Magja
indí9
inóság

K Ö Z P O N T:

BUDAPEST, V. KERÜLET,
ALKOTMÁNY-U. 29. SZÁM.
Telep: Nyugati p. u. XX. r.

K I R E N D E L T S É G E K:

Debrecen - Győr - Lepsény - Nyiregyháza - Szolnok - Szombathely.

MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETE

TELEFON: *1 273 88, 1-113-76.

17 órakor érkeztek haza Sátoraljaujhelyből, kik a lopás elkövetését tagadták. A feltalált és őrizetbe vett bűnjelek holszerzésére vonatkozólag minden egyes darabra tudtak valami kifogást mondani. A rizskására és cukorra nézve azt adta elő a gyanúsított anyja, hogy azokat a cseh uralom alatt Munkácsen a vasutasok szövetkezetéből vette. Mikor közöltem vele, hogy állítása nem igaz, mert a cseh gyártmányú kristálycukor sokkal nagyobb szemű, mint a magyar gyártmányu cukoré, ekkor már hallgatott és semmi feleletet nem adott. Megvizsgáltam a vasutasok szövetkezetéből származó hitelkönyvecskéjét is. A könyvecskében június óta nem volt semmi bejegyzve. A gyanúsított fiúk azt mondták a rizsre és cukorra nézve, hogy ők nem tudják, hogy azt anyjuk hol szerezte. A többi tárgy holszerzésének igazolására felhozott állításukat is mind sorra megdöntöttem. Mikor látták, hogy hazugságuk nem ér semmit, akkor beismerték, hogy azokat aznap virradóra Garai Antal a sértettekől lopta és vitte szülei lakására. Sok fáradság után sikerült rábizonyítani azt is, hogy a fogyasztási szövetkezetből ellopott cigarettá dobozt a kiürítés után a trágyadombra dobta el, melyet a járőr ott meg is talált. Beismerte a helyszínen azt, hogy a szövetkezeti koresma ablakában felállított rádióon talált és neki felmutatott kéznyom az ő kezétől származik. Elmondotta azt is, hogy Selig fűszerüzletében nem a 20×28 cm nyíláson bújta be vagy ki, hanem az üzlet udvarfelőli ajtaját álkulesccal kinyitotta és mikor az üzletbe bement, az ajtót maga után becsukta. Az üzletben pénzt keresett, de nem talált. Akkor a zsebeit megrakta a fentebb már leírt árukkal és az utcára nyíló belső ajtóban talált kulesccal kinyitotta az ajtót és azon keresztül távozott. Az ajtót maga után becsukta és a kulesot magával vitte. Útját tényleg arra folytatta, amerre azt a járőr is felfedezte az elhullajtott rizskása után. Az ellopott csokoládét és kulesot, valamint a cigarettákat a lakásukon — külön épült nyárikonyhában, a berakott vasuti talpfák közé — rejtette el, amit a bizalmi egyének jelenlétében a járőrnek meg is mutatott ugyan, de ott semmit nem találtunk. Közbe beismerte, hogy a lopott cigarettákat, mikor megtudta, hogy a csendőrség az ügyben nyomoz, elégette. Ezt az állítását azonban igazolni nem tudta. Elmondotta, hogy a csokoládé és a lopott kules elrejtését a déli órákban bátyjával, Gézával közölte, s valószínűnek tartja, hogy azokat a rejtekhelyéről csak ő vehette el. Géza tagadta, hogy ő elvette volna a jelzett tárgyakat. Majd hosszú fáradozás után közölte a járőrrel, hogy a csokoládé és a lopott kules hollétéről Eszter húga is tudomással bír. Garai Eszter kérésére alkalmával beismerte, hogy ő észrevétel nélkül kihallgatta Antal bátyját, mikor közölte Gézával, hogy a csokoládé és a kulesot a talpfák közé rejtette. Mikor azután bátyjai Sátoraljaujhelyre távoztak, ő a csokoládét és a kulesot ellopta és egy másik helyre rejtette el. El is akarta hozni maga a tárgyakat, de nem engedtem, hanem magam is vele mentem és az én jelenlétemben kellett neki előadni,

mert arra gondoltam, hogy ott még a szövetkezeti koresmából ellopott cigarettákból is lesz elrejtve, de nem találtam mást, mint összetörött csokoládé darabokat és az ellopott kulesot.

A nyomozás során megállapítottam, hogy a fiatalok gyanúsított fentírt sértetteket 1936 őszén 1—1 ízben, 1938 március 20-án, június 20-án, szeptember 27-én 1—1 esetben már meglopta és minden alkalommal pénzt és különböző árucikkeket vitt onnan a szülei lakására. Ezeket a lopásokat is sikerült részben tanúkkal, részben pedig a lakásukon feltalált palackokkal rájuk bizonyítani oly módon, hogy a palackokra ragasztva volt címkéken a sértettek felismerték a sajátkezü írásukat, a gyanúsított pedig nem tudta igazolni, hogy a palackokban kitől, mikor, hol és mit vásárolt. Így a panaszolt lopásból 10 lopási esetet sikerült a fiatalok gyanúsítottára rábizonyítani.

Garai Antal atyja a cseh uralom alatt a csehek besúgója és kémje volt. Az egész községet rettegésben tartotta. Az előző lopásokat a cseh csendőrök nyomozták és rájuk is bizonyították, azonban a cseh csendőrpáncsok nem engedte a bírósághoz feljelenteni az ügyet egyik esetben sem.

A nyomozás folyamán a fiatalokra bizonyult 1938 november 22-én 20 óra tájban *Terebes József* borsi lakos szalmakazlának szándékos felgyújtása is, melyet azért követtek el, mert állításuk szerint Terebes atyjuk ellen tanúskodott. A gyujtogatást igen agyafurta követették el. Garai Antal gyanúsított és Géza bátyja előzetes elhatározással indultak el lakásukról a kerten keresztül Terebes szalmájának felgyújtására. Mikor elindultak, Géza magához vette atyjuknak a világháborúból magával hozott és azóta lakásán rejtegetett, katonai eredetű Steyer-pisztolyát 3 éles tölténnyel megtöltve. Midőn Terebes kertjének a vasútvonal felé eső végéhez értek, Géza ott a pisztollyal őrt állott azzal a szándékkal, hogy ha valaki tetten érné őcsét a gyujtogatáson, lelővi. Őcse a nála volt gyufával a kerületlen kerten végig a szalmakazalhoz ment és azt fel is gyujtotta. Ezután bátyjához a vasút szélére futott és onnan ketten együtt futottak a vasúti töltésen, a község vége irányába. Ott a szántóföldeken keresztül kimentek az országútra és igyekeztek az égő szalma irányába a községen végig. Úgy tüntették fel, mintha akkor jöttek volna Sátoraljaujhelyből haza. A lakosság közül többen is látták őket, de nem gyanakodtak rájuk. Lakásukra mentek, a pisztolyt elrejtették és azután a tűzoltáshoz mentek, ahol szorgalmasan oltották a tüzet. Garai Antal gyanúsított fentieket egyik barátjának, *Király Ferencnek* 1938 december 8-án bizalmasan elbeszélte részletesen. Ugyanekkor hívta magával, hogy a lopásokhoz menjen vele és amit lopnak, azon megosztzkodnak, de ő atyjától való félelmében nem mert elmenni. Elbeszélte Királynak azt is, hogy a magyar csendőrök már keresték náluk a pisztolyt, rajta jártak, de mégsem találták meg. Igazat mondott. Egy járőr már

KERÉKPÁROK (STEYR, PUCH) minden-
nemű **SPORTCIKKEK**
nagy raktára.

KATONA ANDOR sportházában
ESZTERGOM Széchenyi-tér 13.
A m. kir. Csendőrség tagjainak kedvező fizetési feltételekkel!

IRÓGÉP (WANDERER-CONTINENTAL)
ALKATRÉS, KELLÉK, TÖLTŐTOLL, IMÁ-
KÖNYV STB.

DUKESZ PAPIRKERESKEDÉSBEN
cégt. **ZALÁN FERENC**
SZOMBATHELY FŐTÉR
A m. kir. csendőrség tagjainak kedvező fizetési feltételekkel!

tényleg kutatott náluk a pisztoly után, de nem talált semmit.

Mikor látták, hogy mindennel tisztában vagyunk, tovább nem tudtak tagadni, beismerték, hogy a gyújtogatást ők követték el a fent leírt módon. A gyújtogatásnál velük volt pisztolyt az udvarról nyíló kamraajtó küszöbje alá helyezték el a deszka felfeszítése után, amit újból leszögelték.

Király Ferenc tanú csak akkor jelentkezett, mikor már látta, hogy a gyanúsítottak őrizetbe vannak véve és a járőr a helyszínére kísérte őket, ahol fenti bűnselekményeket, a bizalmi egyének jelenlétében, külön-külön bemutatták, hogy ki hol állott a gyújtogatás idején és merre menekültek a felgyújtás után. A bemutatást mindkettő egyformán hajtotta végre úgyannyira, hogy tettességükhöz kétség nem fér.

A 20 évi rabságukból felszabadult lakosság nagy megnyugvással fogadta, mikor hírül ment, hogy a régi és a jelenlegi lopások tettesei és a gyújtogatók is kézrekerültek. Hálálkodtak, hogy felszabadultak és nem kell továbbra is rettegniök. Most már nyugodtan fekszenek le, biztonságban látják életüket és vagyonukat, mert öröködnék felettük a magyar csendőrök.

A helyszíni szemle kiterjesztése a további környékre, sokszor igen értékes adatok birtokába juttatja a nyomozást. Ezért ezt sohasem szabad elmulasztani. A leírt eset rámutat a személyi ismeretek fontosságára is. A megszálló őrök első feladatuknak tekintették, hogy a helyi és személyi ismereteknek — mint minden szolgálatteljesítés alapjának — mihamarabb birtokába jussanak.

Debrecen:

MEGBÍZHATÓ! KÉNYELMES! ELŐNYÖS

„TAKARÉKOSSÁG”
R.-T. DEBRECEN

BEVÁSÁRLÁSI RENDSZERE
110 fizetben nyújt vásárlási lehetőséget.
1 helyen jelenlét fizetés! kötelezettséget, a
havonta megújuló továbbvásárlás jogával!

FELVILÁGOSÍTÁST, VÁSÁRLÁSI UTALVÁNYOKAT KÉSZ-
SÉGGEL NYUJT A KÖZPONTI IRODA DEBRECEN, DEÁK FERENC-U. 6.

A PONTOSSÁG CSENDŐRERÉNY!

Kiváló minőségű ezüst-, arany
ÓRÉK ÉKSZEREK
Ajándéktárgyak nagy választékban!
Pósnai széküldés! • Méltányos árak!

SRETTÉR JÁNOS
Órásszakszerezésnél
DEBRECEN, BATTYÁNY-U. 13.
Kedvező részletre is!

IRÓGÉP
MARKOVITS
MÉRNÖK SZAKÜZLETÉBEN
DEBRECEN, PIAC-UTCA 58.

Javítás, karbantartás, kellek.
Continental írógépek
kizárólagos körzetképvi-elete.
Telefon: 24-02.

Hadparancs.

Múlt év november havának 4. napján kelt Hadparancsossal útnak indítottam a magyar királyi honvédség csapatait, hogy ősi Felvidékünknek Trianon bilinesei a'ól felszabadult földjére vonuljanak be.

A bevonulás tervszerűen, tökéletes rendben s az idegen igát boldogan lerázó testvéreink örömujjongása közepette ment végbe. A visszaesetolt országrész azóta már ismét szervesen belekapcsolódott az Anyaország vérkeringésébe, a magyar királyi honvédségnek a békéltetészen felül fegyverbe hívott részei pedig leszereltek.

E nagyjelentőségű történelmi mozzanat befejezésekor a bevonulás és visszaesetolás előkészítésében és végrehajtásában részt vett minden tisztnek, altisztnek és az egész legénységnek elismerésemet nyilvánítom. Az újjáélelt magyar fegyveres erő ez alkalommal is bizonyosságot tett tökéletes szervezetségéről, korszerű kiképzettségi fokáról, szilárd fegyelméről és az évezredek hősi hagyományokban gyökerező, törhetetlen harciszelleméről.

De köszönet és díszéret illeti a magyar királyi államvasutak, a posta és távirtda intézményét és személyzetét, valamint a Felvidék katonai közigazgatásában közreműködött polgári tisztviselőket is, mert a bevonulás és a visszaesetolás során igaz magyar testvéri együttműködéssel kiváló eredménnyel támogatták honvédségünket a közlekedés, szállítás és hírszolgálat, valamint a közigazgatás munkájában.

Honvédek!

Büszkén és bizalommal tekintek rátok. Megmutattátok az egész világnak, hogy a magyarokkal immár ismét számolni kell, mert van a Haza jussáért minden áldozatra kész hadserege. Előre tehát a megkezdett úton s Isten után önerőnkbe vetett rendíthetetlen hitünk vezéreljen bennünket nemzetünk boldogabb jövője felé!

Kelt Budapestén, 1939. évi január hó 1. napján.

Horthy s. k.,

vitéz Bartha s. k.

**Hegedű, Harmonika, Fúvógató,
Gramofon, Rádió**

és az összes hangszerek legjobbak
It a magyar gyárban kaphatók
Csendőröknek részletre is

MOGYORÓSSY HANGSZERMESTER

udapest. VIII., Rákóczi-út 71. Arjegyzék ingyen.

KARDBOJT

Kardnikkelezést, aranyozást,
ezüstözést olcsón végezt.

ÉS MÁR FELSZERELÉSI CÍKKEIT
SZEREZZE BE KÖZVETLEN

PERLIK JÁNOS

CSENDŐRSEGI ÉS KATONAI FELSZERELÉSI ÜZEMÉRI
PESTSZENTIMRE. (Postafiók)

BÚTOR

tartós, modern kivitelben, kényelmes
részletfizetésre kapható:

KISIPARI TERMÉK BÚTORCSARNOKA RT.
Budapest, VII., Dohány-utca 66.sz.

Fiókület: VII., Wesselényi-utca 55.

Törzstiszti tanfolyam. Január 7-én nyitotta meg az ötödik törzstiszti tanfolyamot vitéz *Torzsay Lénárd* ezredes, a csendőrtiszti tanfolyamok parancsnoka. A tanfolyam tartama három hónap, tantárgyai és tanárai a következők: 1. Közbiztonsági szolgálati ismeretek: *Toldi Árpád* őrnagy; 2. Polgári jogi ismeretek: *Dr. Kricsfalussy-Hrabár Endre* alezredes; 3. Becsületügyi eljárás: vitéz *Torzsay Lénárd* ezredes; 4. Katonai büntetőjog: *Dr. Levente Nándor* ezredes hadbíró; 5. Gazdaszatzközizgazgatási szolgálati ismeretek: *Bérczy Gyula* g. őrnagy; 6. Lóismeret: *Dr. Mikecz Béla* főtörzsszállatorvos; 7. Lóügyi ismeretek és lovaglás: *Kricsfalussy-Hrabár Sándor* őrnagy; Törvényszéki orvostan: *Dr. Orsós Ferenc* egyetemi ny. r. tanár.

A tanfolyamot a következő századosok hallgatják: vitéz *Kibédi Péterffy Jenő*, *Kiss Aladár*, *Abay Kálmán*, vitéz *Aghy Zoltán*, *Csepi Béla*, *Árbócz János*, *Remetey József*, *Fóty Ferenc*, *Licsinszky Béla*, *Nagyalásonyi Barcza Jenő*, *Inczédy Agoston*, *Török Dezső*, *Horkay József*, *Dr. Csik-Szent-Mártoni és Csik-Delnei Botskor Lóránd*, *Kass József*, *Gencsy Géza*, *Sáray Vidor* és *Cserfay Ferenc*.

Csendőr csapat tisztjelöltek bevonulása. A csendőr csapat tiszt állomány kiegészítése céljából a m. kir. honvédelmi miniszter úr a Ludovika Akadémiára a következő kpvj. őrmestereket vette fel: *Dr. Bocsanecz László*, *Dr. Bogya András*, *Dr. Borhy Emil*, *Budur Károly*, *Dr. Czeplédi József*, *Csikós Jenő*, *Egry Gyula*, *Eigner László*, *Dr. Eötvös László*, *Dr. Halmay György*, *Dr. Hegedüs Mihály*, *Dr. Hidvégi Flórián*, *Dr. Kacs Kovács Balázs*, *Dr. Képiró Sándor*, *Kovács-Bretán Sándor*, *Dr. Krupa János*, *Dr. Kulcsár László*, *Dr. Kulí Sándor*, *Dr. Maján László*, *Dr. Máthé György*, *Dr. Mezriczky Jenő*, *Dr. Nagy Attila*, *Dr. Nagy (Schwend) Endre*, *Dr. vitéz Nagy B. Sándor*, *Nagyiványi Ödön*, *Dr. Neszmélyi Zoltán*, *Dr. Pallaghy Dénes*, *Pászkan Béla*, *Perlaki Elemér*, *Péterffy Zsombor*, *Dr. Polgár Barna*, *Dr. vitéz Rébék Gyula*, *Dr. Rödönyi Tibor*, *Sándi Zoltán*, *Dr. Sótornyai Jenő*, *Spányi József*, *Dr. Szabó Károly*, *Tamácska Endre-Zoltán*, ifj. *Ujházy Dénes* és *Uteczás Lőrinc Mihály*.

Halálos fegyverhasználat. *Nagy Sándor* törzsrőrmester és *Horváth István* csendőrből állott járőr a koltai őrsről, e hó 6-án 16—17 óra közötti időben Komáromcséhi községben Ribon Ernő ottani lakost kormányzósértés és nemzetgyalázás miatt elfogta. Kísérés közben kb. 150 főtnyi tömeg Riban kiszabadítását megkísérelte, a járőr megtámadta és kövekkel megdobálta. A járőr a tömeget szétoszlásra szólította fel, majd midőn a fegyverhasználatval való fenyegetés is hiábavaló volt s a tömeg támadását folytatta, a járőr löfegyvert használt s ez alkalommal 5 lövést tett. A lövések következtében Subák Nándor, Mihalik Jánosné és Latyák András súlyosan megsérültek. Az érsekújvári kórházba szállították őket, ahol Mihalik Jánosné és Latyák András — jegyzőkönyvi kihallgatásuk után — meghaltak. Csendőregyén nem sérült meg. Kivizsgálás folyamatban van.

Csendőregyén megsérülése. Folyó hó 1-én 6 órakor a garai őrs állományába tartozó *Török Antal* törzsrőrmester a csendőrlaktanyából a községben lakó családja-hoz igyekezett. Ut-

közben a gyalogjárón megcsúszott, elesett és arcát a kardja markolatába ütötte. Orvosi vélemény szerint sérülése 7 nap alatt gyógyul.

Nyugállományú csendőrtisztek és legénységi egyének gyógyszerre való igényjogosultsága a honvéd gyógyszerárakból. (153.112/VI.-b. 1938. számú belügyminiszteri körrendelet.)

A m. kir. honvédelmi miniszter úr az 1938. évi december hó 7-én kelt 91.602/eln. 12.—1938. számú körrendeletével, megjelent az 1938. évi 32. számú Honvédségi Közlönyben, a m. kir. csendőrség nyugállományú havidíjasait és nyugállományú legénységét, valamint ezek családi pótlékban részesülő családtagjait, az 1938. évi május hó 1-ével érvénybe lépett „H—20. Gyógyszer-Árszabás a m. kir. honvédség számára” című szolgálati könyv 3. lapoldalán felsorolt — térítési árat fizető — igényjogosultak csoportjába felvette.

Ennek alapján a honvéd gyógyszerárak a fent felsorolt igényjogosultak részére, a fennálló szabályok szerint, gyógyszereket — ártérítés ellenében — kiszolgáltathatnak.

Csendőregyén megtámadása. A tápiószecsői őrs állományába tartozó *Majoros István* őrmester folyó hó 1-én a községben rendezett táncmulatságon vett részt. Tánc közben Kiripolcki Rafael tápiószecsői lakos Majoros őrmestert hátulról megtámadta, fején és arcán összekarmolta. Majoros őrmester sérülése orvosi vélemény szerint 8 napon belül gyógyul. Az ügyben a kivizsgálás megtörtént.

Dicséret. A m. kir. honvédelmi miniszter úr 1938 december hó 2-án kelt 67.788/eln. 20—1938. számú rendeletével a zalaegerszegi osztály állományába tartozó *Bódisz Sándor* szv. tiszthelyettesnek a m. kir. csendőrség tényleges állományában 29 éven át különböző beosztásokban, de különösen a gazdaszatz közizgazgatási szolgálat terén alapos szaktudással és odaadással teljesített hasznos szolgálataiért, nemkülönben példás magatartásáért dicséret elismerését fejezte ki.

A csendőrségi jutalmazási alakra felajánlott jutalékok. *A budapesti I. kerület állományából:* Gerencsér Imre őrmester és Almás István csendőr együtt 5 P 96 f., Vincze Antal és vitéz Lovászi Márton csendőrök együtt 13 P 34 f., Papp Károly törzsrőrmester és Farkas Sándor csendőr együtt 2 P 02 f., Abonyi János őrmester és Dobó István csendőr együtt 5 P, Kómüves Pál törzsrőrmester és Zimonyi Vendel csendőr együtt 5 P, Nagykőrösi csendőrőrs tagjai 7 P 45 f., Csemői csendőrőrs tagjai 17 P 38 f., Törteli csendőrkülönítmény tagjai 14 P 92 f.; *a székesfehérvári II. kerület állományából:* Szabó Imre tiszthelyettes 33 P 26 f., Ács József törzsrőrmester 2 P 50 f., Dombi Mihály őrmester 2 P 50 f., Cserjés Imre csendőr 6 P 28 f., Virágos György próbacsendőr 6 P 28 f., Bákai József törzsrőrmester 1 P, Gulyás Péter csendőr 1 P, Szabó József tiszthelyettes 2 P 64 f., Temesvári István törzsrőrmester 2 P 64 f., Németh Bálint csendőr 2 P 64 f., Bákai József törzsrőrmester 2 P 64 f., Gulyás Péter csendőr 2 P 63 f., Hü-

A csendőr-levelezőlapok szépek, művészek. Magunkat becsüljük meg, a magunk népszerűségét és tekintélyét emeljük, ha izléstelen cifraságok helyett a magunk levelezőlapjain üdvözljük rokonainkat és ismerőseinket.

VÁSÁROLJUNK!

kiváló minőségű Szabo's m. legnagyobb keresztény cég raktárában

Ó r á t MAYER ISTVÁN
arany- és ezüst órás és ékszerész, aranyérmes mester-nél. Törv. hites szakértő

Ékszer NYÍREGYHÁZA
ezüst és a'pauca, dísz és ajándéktárgyakat Kedvező fizetési feltételek.

Az összes rendszerű új és újjáépített

IRÓGÉPEK
állandóan raktáron

KERTÉSZ IMRE

TURUL IRÓGÉPVÁLLALATA

MISKOLC, Széchenyi-u. 56.

A m. kir. csendőrség szállítója
KEDVEZŐ RÉSZLET FIZETÉS

vös Sándor tiszthelyettes 11 P 41 f., Szabó Ferenc csendőr 11 P 41 f., Végh István őrmester 8 P 10 f., Váradi Zsigmond tiszthelyettes 3 P 41 f., Csiba László próbacsendőr 3 P 41 f., Bányai Sándor törzsőrmester 2 P 48 f., Kelemen István próbacsendőr 2 P 48 f., Horváth József őrmester 1 P 25 f., Jánosfalvi József próbacsendőr 1 P 25 f., Molnár Ferenc őrmester 2 P 48 f., Sipos Imre próbacsendőr 2 P 48 f.; *a szombathelyi III. kerület állományából*: Bessenyei József tiszthelyettes 9 P 94 f., Tóth Károly törzsőrmester 2 P 48 f., Várfi András csendőr 2 P 48 f., Varga József csendőr 7 P 46 f., Molnár Ferenc próbacsendőr 7 P 46 f., Vadász István törzsőrmester 5 P 21 f., Koltai András őrmester 5 P 21 f., Szalai Sándor őrmester 4 P 11 f., Tóth Ferenc próbacsendőr 4 P 11 f.; *a pécsi IV. kerület állományából*: Boros József törzsőrmester 1 P 03 f., Kovács Szabó János csendőr 1 P 03 f., Varga Gyula őrmester 64 f., Tamás József csendőr 9 P 94 f., Janka István csendőr 9 P 94 f., Ballér György törzsőrmester 2 P 58 f., Nemeskéri József próbacsendőr 2 P 58 f., Kovács Pál törzsőrmester 16 P 61 f., Bognár Ferenc őrmester 16 P 61 f.; *a szegedi V. kerület állományából*: Faragó Mátyás törzsőrmester és Dósa László próbacsendőr együtt 2 P 60 f., Vig István próbacsendőr 1 P, Kovács József II. csendőr és Rácz István próbacsendőr együtt 32 P, Fonyódi Mihály tiszthelyettes 8 P 30 f.; *a debreceni VI. kerület állományából*: Csató József törzsőrmester 30 f., Vincze János csendőr 30 f., Ács Domokos tiszthelyettes 3 P 73 f., U Nagy József tiszthelyettes 1 P 48 f., Szabó Károly tiszthelyettes 41 f., Fejes Imre törzsőrmester 3 P 73 f., Almási Gyula törzsőrmester 41 f., Fekete József törzsőrmester 56 f., Mácsai József törzsőrmester 56 f., Gödri Zsigmond törzsőrmester 1 P 48 f., Huszti Imre törzsőrmester 44 f., Joó János törzsőrmester 43 f., Boldog József alhadnagy 1 P 55 f., Szarka József törzsőrmester 56 f., Kávási Ferenc törzsőrmester 1 P 48 f., Csaba Mihály törzsőrmester 1 P 55 f., Ecsedi Lajos törzsőrmester 75 f., Litkei Ádám törzsőrmester 75 f., Szilágyi István törzsőrmester 2 P 46 f., Elek Pál törzsőrmester 2 P 46 f., Erdélyi Lőrinc törzsőrmester 11 P 13 f., Kovács János II. törzsőrmester 93 f., Karikás György törzsőrmester 93 f., Bartha Bertalan törzsőrmester 3 P 60 f., Ványi Lajos őrmester 3 P 60 f., Nagy János II. őrmester 1 P 48 f., Császi Lajos őrmester 2 P 45 f., M. Kovács Sándor őrmester 2 P 45 f., Pinczés Ferenc csendőr 56 f., Pocsai József csendőr II. P 13 f.; *a mikolci VII. kerület állományából*: Papp Sándor őrmester

50 f., Szabó András próbacsendőr 50 f., Bolla Mihály törzsőrmester 1 P 65 f., Végh Balázs csendőr 1 P 65 f., Sándor Imre törzsőrmester 3 P 54 f., Gál Ferenc I. csendőr 3 P 54 f., Regős Pál tiszthelyettes 1 P 34 f., Varga Márton csendőr 1 P 34 f., Kovács Imre tiszthelyettes 31 f., Polgár József törzsőrmester 31 f., Söti János törzsőrmester 31 f., Nagy János csendőr 31 f., Füle Vince csendőr 31 f., Szabó János őrmester 2 P 48 f., Herceghuti Antal csendőr 2 P 48 f., Veres Lukács és Soós Sándor csendőrök együtt 2 P 44 f. tettenérői és feljelentési jutalékban részesültek. A jutalékokat valamennyien felajánlották a csendőrségi jutalmazási alap javára. A felajánlott összegeket a belügyminiszter úr elfogadta.

A Magyar Katonaujság — testvérlapunk — esekbefizetési lapját mai számunkhoz mellékeljük azok számára, akik a lapot megrendelni akarják.

Simon Sándor volt csendőr (lakik: Budapest, VII. ker. Murányi-utca 53. III. em. 4. sz.) kéri azon bajtársakat, akik vele 1918. évben a kolozsvári kerület, zilahi szárny, szilágy-somlyói szakasz, járás és őrs állományában szolgáltak, közöljék vele címüket szolgálati idejének igazolása végett.

Nyugdíjas csendőr altisztet, aki méhészettel foglalkozik, társnak keres Nógrád megyei gyümölcsösbe Schlatter Viktor Budapest, XI., Fehérvári-út 24. Saját méhészetét is kezelheti. Ingyen lakást is kap.

Csendőrségi tollforgót árusít. köt. javít. *Várfai (Vlahina) Mihály* ny. szakaltiszt, Budapest, XIV., Újvidekköz 5. fsz. 2. (69-es villamossal Amerikai-útnál leszállani). *Dél József* ny. thts, Rákosszentmihály, Matild-utca 11. sz., *Fekete Imre* ny. törzsőrmester, Új-Hatvan, Toldi-utca 2. Árak és munkadíjak: szép, új dísz toll, válogatott tollból 10 P. szolgálati tollforgó nagyság szerint 5-6 P, régi toll átkötése 1 P, pótlással 2 P, beküldött új toll vágása és megkötése pótlás nélkül 3 P, pótlással 3 P 50 fillér. A postaköltséget a megrendelő viseli. — *Papp Ferenc* ny. törzsőrmester (Hajdúböszörmény, Szilágyi Erzsébet körút 35.) kappanfarokból különleges gondal készült tollforgókat 30, 25 és 20 P-ért árusít. Megtekintésre vételkötelezettség nélkül küld tollforgót, az esetleges visszaküldés postai költségét azonban az érdeklődőknek kell viselniük.

Remtor Portable

egy-szin és két-szin szalagos kivitelben.
Nagyteljesítményű hordozható írógépek!

- 1 Tökéletes 86 írásjellel felszerelt billentyűzet
- 2 Könnyed betűkosár váltószerkezet
- 3 Teljesen beépített porvédő géptest
- 4 Önműködő szalagváltó szerkezet
- 5 Négyméretű sorköz állító
- 6 Visszváltó szerkezet
- 7 Henger simára állító készülék
- 8 Kétoldali margó kopocs, csengő jelzővel
- 9 Elegáns, lapos elzárható tok
- 10 Többfajta írásnimmel szállítható

A m. kir. csendőrség igen t. tagjai részére igen kedvező, hosszúlejárathú részfizetési kedvezményeket nyújtunk.

Kérje azonnal részletes ismertetőnket!

Árajánlatot készségesen küldünk.

Kívánságra a gépet saját költségünkre megtekintésre elküldjük

REMINGTON ÍRÓGÉP R. T.

BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 12.

SZEMÉLYI HIREK.

Házasságot kötöttek. **Bogsányi József** őrnagy Nagyboldonyi Bőlny Klára úrhölgygel Budapesten. *A pécsi IV. kerületben:* Kövér Sándor törzsrörmester Markovics Ilona Katalinnal Garén, Kállai József őrmester Kövesdi Erzsébettel Mélykoton. *A miskolci VII. kerületben:* Bánhidai Pál törzsrörmester Domán Etellel Jászapítiban.

Családi hírek: *Született:* Szirány János I. őrnagy neje Miklós János Endre fia. *A pécsi IV. kerületben:* Udvardi Gábor törzsrörmester feleségének Gábor Sándor fia. *A szegedi V. kerületben:* Nemesszeghy Pál tiszthelyettes feleségének Emília Margit leánya. *A miskolci VII. kerületben:* Baráth Sándor törzsrörmester v. feleségének Sándor Béla fia, Oláh László törzsrörmester feleségének Zsuzsanna leánya.

Halálozás. A debreceni VI. kerület állományába tartozó Szilágyi László tiszthelyettes László fia Debrecenben és Halász Sándor ny. áll. tiszthelyettes Szegeden elhaltak.

Olvassa el, mielőtt ír nekünk!

Közleményt nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk, de tizenöt gép- vagy kézírásos hasábnól hosszabbat csak előzetes megegyezés után. A közlemények fogalmazási átésziszlásának és ha szükséges, tartalmi módosításának, valamint a törlés és kiegészítés jogát fenntartjuk magunknak. Aki azt akarja, hogy közleményét változtatás nélkül közöljük, írja rá a kézirat oldalára piros írónnal „Szószertint közlését kérem!” A kéziratot kérjük a papírnak csak egyik oldalára, felhasábosan, írógéppel, kettes sortávolságra, kézírással pedig jól, olvashatóan és nem túlsűrű sorokban írni. Olvashatatlan kézírattal nem foglalkozunk. A kéziratokban semmire rövidítést nem szabad használni. Kéziratot csak akkor küldünk vissza, ha a szerző megcímzett és válaszbellyel ellátott borítékot mellékel. Kéziratok sorsáról szerkesztői üzenetben adunk választ. Fényképfelvételek beküldése alkalomával csatolni kell a felvétel készítőjének írásbeli nyilatkozatát, hogy a felvételek a szokásos tiszteletdíj ellenében való közléséhez hozzájárul. A megjelent közleményeket tiszteletdíjban részesítjük, de tulajdonjogunkat fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad másutt közölni, sem pedig utánnyomatni. A nyomdai korrektúrát mi végezzük, korrektúrálevonatot csak kivételes esetben adunk. Szerzőink különnyomataikat közvetlenül a Stádium-nyomda igazgatóságától (Budapest, V., Honvéd-utca 10.) sziveskedjenek megrendelni, mely azt velünk kötött szerződésének árszabása szerint köteles elkészíteni. Minden hozzánk intézett levélre válaszolunk, de csak szerkesztői üzenetekben; magánleveleket akkor sem írunk, ha a beküldő válaszbellyel mellékel. Minden levelet teljes névvel és rendfokozattal alá kell írni és az állomáshelyet is fel kell tüntetni. Névtelen levélre nem válaszolunk. Hozzánk intézett levelet szolgálati útra nem terelünk, azok tartalma vagy beküldők kitéle felől senkinek sem adunk felvilágosítást. Jellegül legcélszerűbb kisebb helység nevet vagy ötjegyű számot választani. Annak, aki jeligét nem jelöl meg, nevének kezdőbetűi és állomáshelye alatt válaszolunk.

KERÉKPÁR, ÍRÓGÉP, RÁDIÓ, FOTÓ cikkek
olcsó áron, kedvező fizetési feltételekkel

SZABÓ ANTAL

sportüzletében,
NAGYKANIZSA, FŐ-ÚT 5.

Közérdekű kérdésekre nem szerkesztői üzenetben, hanem a „Csendőrtaxon”-rovatban válaszolunk. Előfizetést csak a csendőrség, honvédség és az állami rendőrség, továbbá a bíróságok, igazságügyi és közigazgatási hatóságok tényleges és nyugállományú tagjaitól fogadunk el, mástól nem. A csendőrség tényleges és nyugállományú legénységi egyénei évi 10 P előfizetési díjat fizetnek. Legkisebb előfizetési idő: félév. Nyugállományú legénységi olvasóink az előfizetési díjat 2 pengős részletekben is fizethetik. Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert felszólítást nem küldünk. A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Csendőrségi Lapok 25.342. sz. postatakarékpénztári csekk számlájára befizetni. Címünk: „A Csendőrségi Lapok Szerkesztőségének, Budapest, I. kerület, Bőszörményi-út 21. szám.”

Meesek. Az adományozott bolgár háborús emlékérmét a hadiárvrak viselhetik is. Az érem igénylésének határideje azonban 1938 december 31-ével lejárt. Lásd az 1938. évi 6. és 13. Cs. K.-ben közzétett erre vonatkozó rendeleteket.

Ungvár. A nyugállományban engedély nélkül megnősült csendőr egyén özvegyének jogában áll, hogy özvegyi kegydíj engedélyezéséért folyamodjék. Általában csak az számíthat erre, aki teljesen vagyontalan, teljes munka- és keresetképtelen.

Erős akarattal. Az illető nőt nem veheti el. Az 1935. évi július 10-én kelt 19.200/eln. VI. c. 1935. sz. B. M. rendelet kivételesen és utólagos engedte meg ily kérvények beadását. Ennek határideje 1935 december 31-én lejárt.

Kovács János ny. törm. Zsádány. Előfizetése 1939 június végéig van rendezve.

Adóügy. Utánajárunk, kis türelmet kérünk.

Kettős Körös. A kincstár kölesönt nem folyósít. A lakás-pénz (laktér) azonban lekötött lakásnak a saját részre való építéséből vagy megszerzéséből eredő követelések kiegyenlítésére. Erre nézve útbiztosítást talál az 1933. évi 7. sz. Cs. K.-ben közzétett 107.257/VII. b. 1933. sz. B. M. körrendeletben.

Mindent vissza. Csak a Szolg. Szab. I. R. 15. § szerint emelhet panaszt.

S. J. Előszállítás. Kölesönös áthelyezési kérelmeket nem közölhetünk. Adja be szolgálati úton kérvényét.

Hóvirág. A községek leportyázására szánt időben benne van a pihenő is. Olvassa el a Szut. 243. pont 1. bekezdését és lapunk 1934. évi 21. számának 654. s 656. oldalán erre vonatkozókat.

Moson. A bolgár háborús emlékérem elnyerése iránti kérelmeket 1938. december 31-ig lehetett benyújtani. Meghosszabbításról nem tudunk.

Előfogat. Az előfogati díj lovaként és kilométerenként 8 fillér, tehát kétlovas előfogatnál kilométerenként 16 fillér. Minden megkezdett kilométer egységnek számítandó, 6 óránál tovább tartó vagy 15 km-nél nagyobb távolságra történő igénybevételnél ezenkívül a lovak élelmezéséről is gondoskodni kell. Ennek összegét időközönként a hadtestparancsnokság állapítja meg a területére nézve, ami a csendőrségre is irányadó. Ez az osztály gazdasági hivatalnál megtudható. Olvassa el az 1927. évi 18. sz. Cs. K.-ben közzétett 87.134/VI. b. 1927. sz. B. M. körrendeletet.

Érdeklődő. Amint azt az 1938. évi 9., illetve 21. sz. Cs. K.-ben közzétett vonatkozó rendeletekből láthatja, a Károly csapatkereszt igényjogosultságának igazolására megszabott határidő 1938 december 31-én lejárt. Aki tehát addig nem nyújtotta be a kérvényét, elkészt vele. Most már az a kérdés, hogy az Ön igényjogosultsága kétségtelenül igazolva van-e (pl. eredeti katonai anyakönyvi lapba foglalt bejegyzés szerint a világháború alatt elnyerte) s csak az elvesztett igazolványa helyett kér új igazolványt, vagy pedig igényjogosultságát is csak most akarja igazoltatni. Az előző esetben próbálja meg és forduljon a kerületi parancsnoksághoz, az utóbbi esetben azonban már elkészt.

Arany-Ezüst

ÉKSZERT, ÓRÁT, Ajándéktárgyat, OPTIKAI cikket megbízható minőségben, olcsón vásároljunk

Am. kir. csendőrség
tagjainak kedvező
fizetési feltételek.

Varga Imre cégnél
Kaposvár, Te'eki-utca 10. sz.

K. J., Pécs. Ha a parancsnok nem intézkedik külön az öltözetre nézve, akkor a kihágáson „egyszerű öltözet”-ben, szolgálati jelvényvel kell megjelenni, amint azt az öltözeti táblázat III. fejezete mondja. Eszerint díszöltözetben csak akkor, ha azt külön elrendelik. A díszöltözet kötelező viselésének eseteit az öltözeti táblázat I. fejezete szabja meg.

19.115. 1. Beküldheti a 10 P évi előfizetést egyszerre az év elején, vagy félévi részletekben, félévenként előre. 2. Mi nem tudjuk, hogy milyen körülmények között távozott a teszteltől. Forduljon ezért az illető írásban a HM. úrhoz, ahonnan a szükséges felvilágosítást megkapja.

Hazatérés. A m. kir. csendőrlégénység előléptetésére vonatkozó rendelkezések (18.250/eln. VI. c. 1935. sz. B. M. körrend.) D) melléklete szerint — amennyiben a feltételeknek egyébként is meg fog felelni — 1939. novemberében léptethető elő törzsőrmesterré. Őn ugyanis katona nem volt s ezt a körülményt őrmesteri előléptetésénél nem vették figyelembe. A fent hivatkozottan kívül más — tehát új — előléptetési szabály nincs.

M. J., Kőtegyán. Az ügyviteli szabályzat 97. pontja személyes ügyekből eredő kérvényeknél vagy jelentéseknél is irányadó. Az aláírás tehát ezeknél is (pl. szabadság vagy nősülési kérvény, megbetegedés bejelentéséről Szj. stb.) a vezetőknévből s a rangfokozat szabályszerű rövidítéséből áll. Ily személyes kérvények és jelentések szerkesztésére vonatkozik még a 96. pont 6. bekezdése is. Jövőben írjon jelgét is.

KÉZIRATOK. — FÉNYKÉPEK.

Eger. Alkalmadtán felhasználjuk, nem önálló cikk keretében.

H. S. Komló. Átdolgozva közölni fogjuk.

K. K. T. Tolna. Nem elég érdekes és tanulságos ahhoz, hogy közölhetnénk.

M. J. Veresegyház. Nem alkalmas közlésre.

Borvíz. 1905. Jó írás, közölni fogjuk.

Jászberény. Nekünk nem jök.

Homoki. Már nyomdában van.

Vak Miska meg a többiek.

Írta: CSURKA PÉTER.

— Regény. —

(12)

Pislogva, félve nézte magát hű asszonya, Laji bátyám, míg az edényeket visszahelyezte a kasornyába. Mi van ennek az embernek az arcán, a szemében, mit ő ezelőtt sosem látott ráírva, beleírva, de most se tudja kiolvasni, micsoda tűz az a szemében, görbék az arcán, nem tudja, nem tudja, csak nem jól van az így, ahogy ma van.

A főerdész lova tünt fel a vadaskert felől. Lépésben közelgett, a főerdész kalaplevéve ülte a lovat, kopasz fején megtört a napsugár. A főerdész úr ismerte Laji bátyámat még hatósági közeg korából.

— Jónapot Lajikám!... Jó hogy találak! Éppen most küldtem el a csendőroket! Kerestek!... Gyanuban vagy!... Állítólag te rántottál volna gyufát a Kocsor-ház eresze alatt... Ott mennek né éppen a Stolez-tanya alatt!...

Messze a Stolez-tanyába vívó úton ballagott be a tanyába két zsandár, kakastolluk és szuronyuk csillogott a fényben. Laji bátyám, mint eszelős nézett feljükk és állt tovább mozdatlanul.

— Azt mondtam aztán nekik — beszélt tovább a főerdész, feltette a kalapját, mert már nagyon ráfeküdt a nap, — hogy téves úton járnak! Vári Lajos egy hete van itt, de ez idő alatt el nem hagyta az erdőt... Speciel szerda éjszaka velem volt!... Egész éjszaka rókáztunk!... Mutattam is nekik a tizenkét rókát, amiket speciel szerdán éjjel lőttünk!... Jól mondtam a leckét Lajikám!

nem luxus!

ELŐLEGNEKÜLI RÉSZLETFIZETÉSRE

SEZLONOK TAKARÓVAL P 65-től
EBEDLŐSZÖNYEGEK P 28-tól

Fotelágyak, paplanok, vasutatók, futószőnyegek, lehrneművásznak, ruhaszőnyegek „Baross” Szőnyeg- és Kárpitoszkiel Budapest, VIII., Baross-utca 74. sz.
A m. kir. csendőrség tiszta áruválogatásának eredménye!

49 ÉV ÓTA
FENNÁLLÓ CÉG

MÁRER

UTÓDA

EGYENRUHÁZATI
INTÉZETE

BUDAPEST

VIII., BAROSS-TÉR 9. SZ.

TELEFON: 139-528

Mindennemű egyenruházati és felszerelési cikkek legolcsóbb beszerzési forrása.

Szakképzett egyenruhászabóság

Laji bátyám nem szólt, nem mozdult.

— Mi van veled hékás?

Rozi asszony elpityeredett.

— Én nem tudom, mi van ezzel az emberrel, amióta ki-került a községtől, sokszor úgy néz, mint aki megháborodott. Tán el kéne vinni a doktorhoz!... A fejével van neki valami baj!...

— Ne nyivákolj itt!... A keresztanyád térdekalásába van a baj, nem az én fejembe!... Hallottak ilyet?... Még a saját feleségem rámsüti, hogy megbolondultam!... Pont ez hiányzik még nekem?!...

— Jó, jó, ne veszekedjete! El van intézve, elintéztem én a csendőröket! Ebben a dologban, speciel, már nem éret-het baj!

Leszállt a lóról a főerdész úr, a kantárt a kápába vágta, a ló legelészni kezdett. A főerdész sokáig nézte Laji bátyámat, meg Rozi nénemet. Torkán volt a szó, szemében a jóság, a segítség, de csak nem mondott semmit, hanem hirtelen lovához lépett, felugrott rá, eszímája sarkát a ló horpaszába vágta.

— Egy óra mulva gyertek be a kastélyba, az irodába!... Saját érdekekben!... Itt ezt nem lehet elintézni!

Tovább lovagolt.

Laji bátyám ment elől, utána az asszony szaporázta lépteit az erdei csapáson.

— Én sejtem, mér hivat bennünket a nagyságos főerdész úr — beszélt Rozi a kend hátának. — Biztosan meg akarja tenni itt az erdőszetben valaminek!... Oh, az Isten is megáldaná!

Laji bátyám köhintett egyet.

Nemsokára rá Rozi asszony:

— Azt beszélnek, hogy hatra viszik fel a csendőrök szá-mát a községben. Kocsor be akarja juttatni a fiát is.

Erre még nagyobb köhintett Laji bátyám.

Nagy idő telt el, mire újra Rozi asszony:

— Mi az a „speciel“, akit annyit említ a főerdész úr?... Micsoda szó az, mit tesz ez?

— Galambdúé! — mondta Laji bátyám.

— Galambdúé! — csodálkozott az asszony.

— Igen... Vagy pedig halastó! — nevette el magát Laji bátyám. De Rozi asszony nem haragudott, inkább örült, hogy egyszer már nevetni hallja kendet.

— Káptalan az én fejem, hogy mindent tudjak?!

Megérzi azt az ember, hogy mire hívják az urak! Kend is sejtette az erdész úr szándékát, annál is inkább, mert mikor napszámra jelentkezett nála, a főerdész úr csóválta a fejét és meg is jegyezte, hogy hiszen más sorsot is érdemelne kend, mégha még egyszer olyan bukott rendőr is Laji bátyám.

— Hát akarsz biztos és nyugodt kenyeret Vári Lajos? — ütött a szegre egyenest a főerdész úr.

— Hogyne akarna! — válaszolt kend helyett Rozi néni.

— Akarsz-e főerdőkerülő lenni?

— A Jóisten, aki az égbe van, az is megáldja a nagy-ságos főerdész urat! — káralt tovább kend helyett Rozi néni.

— Igen, vagy nem?

— Igen, hat igen! — erősítette az asszony.

A főerdész úr az asztalra csapott.

— Az ember válaszoljon nekem, ne az az asszony!... Nem a ténsasszonyt akarom én felvenni főerdőkerülőnek, hanem a tekintetes urat!...

Laji bátyám hallgatott, mint a vakondok.

Oh, hogy a tűz égesse meg, ette magát a háta megett Rozi néni, mit akar ez már megint? Nem évi bér a málészájú. És akkor jól belecsípett hátul kendbe. Kicsit felszisszent Laji bátyám, de csak konokul hallgatott. Rozi néni pedig siratta azt a percet, melyben Laji bátyámhoz kötötte az életét. De megvert vele az Isten, mondta magában százszor is egymás-után.

— Mért nem szól hát Lajos? — fakadt ki.

— Úgy látszik nem kell neki az állás! — jegyezte meg a főerdész úr kicsit bosszankodva. — Az évi bér a következő: háromszáz korona készpénz, különálló természetbeni egy szobás-konyhás lakás mellékhelyiségekkel. Tehéntartás, disznó-tartás, baromfitartás. Egy hold szántóföld. Tüzelő, amennyit akarsz. Fertálykor kétmázsza búza, ötven kila liszt, ötven kila tengeri, féloldal szalonna, évenként két pár csizma, zöld egyenruha kalappal, egy lankaszter... pávatoll, darútoll, árva-lányhaj, mit akarsz még többet!... Többet tesz ez ki, mint két bakternek a fizetése együttvéve!

— Többet bizony! — sóhajtott Rozi néni.

De maga Laji bátyám se nem sóhajtott, se nem szólt még most sem. Mit tudtok ti emberek a csodáról, mely engem fogva tart és nem engedi, hogy többé más kutyája legyek.

A főerdész felállt.

— Úgy látszik, megnémultál!... Ha majd megjön a hango-d, akkor szóljál!... Én holnap reggelig várok a vála-szodrál!... Nekem speciel nem sürgős, ha neked nem sürgős!... Beszéld meg a feleségeddel!... Elmehettek!

Rozi néni alig várta, hogy eltávolodjanak az erdőszlak-tól... Azután megeredt a nyelve, mint ahogy a záporosó megered. És veri az embert szakadatianul. A záporosó még jobb, mert be lehet állani előle fa alá, fedett helyre, de Rozi asszony nyelve elől nem lehet beállni sehová. Verté kendet nyelvének zuhataga, rakta az áldást a fejére. Hogy egyenesen a családjá és maga ellen tör Laji bátyám, hogy dologtalan senkiházi volt világeletemben, a községnél meg valósággal el-züllött, kilökték, mert megérdemelte, de most itt vána, hogy megmutassa a világnak, hogy mégis csak fejebbrukkolt az életben, magasabb polera került, szemibe nevetetne a kővérhasú előljáróknak, vasárnap díszelgetne a zöldposz-tóú erdőszruhában a Dübögőben, banná a fene, hogy akad ember a világon, aki a jómódot így el akarja lökni magától, jaj, mert mindjárt kikaparom a szemit, ha nem vállalja a hivatalt, akkor holnap lesz a napja, hogy beadja a válópert a tekintetes királyi járásbírószághoz, azon az alapon, miszerint nem épelméjű az ura.

Végül még azt is mondta Rozi néni, hogy széles a vár-megyében nincs marhább ember kendnél, Laji bátyám.

Elmult a vihar.

Leesendesedve ültek kentek az erdőszélen. Hozzáfogott Laji bátyám újra a csirkepaprikásnak. Evett, evett, jóízűen rakta magába a falatokat, egy-egy elejtett szavából már ki-vehette Rozi néni, hogy vállalja kend a felkínált állást. Negy-venkét éves még, megszedhetik magukat az uraságnál, mint-hogy számos példa igazolja azt, hogy urasági komenciósok sokra tettek szert. Meg kell csak nézni Herpait, a bírót! Pedig nem is főerdőkerülő volt, csak első kocsis a diteri majorban!

(Folytatjuk.)

MERCEDES IROGÉP

megbízhatósága vitán felül áll. A m. kir. csendőrség tagjainak kedvező fizetési feltételekkel.

Vezérképviselőt:

Bemutató terem:
V., Nádor-utca 15.

IROGÉP BEHOZATALI RT.
Budapest. V., Nádor-u. 24.

Örsfőzőnőket

ajánl **MARTINOVITS EMIL** öskeresztény elhelyező irodát. — Budapest, V ker., Szent István körút 26. sz. és VIII ker., József körút 22. sz. — TELEFON: 111-049.

Igen előnyös fizetési feltételekkel, előlegnélküli hitel a M. KIR. CSENDŐRSÉG m. t. tagjai részére

Bútorok, szelvények, matracok és sodronyok, szőnyeg-árak, futó- és ebédlőszőnyegek, dísztárgyak és az összes vászonárak, abroszok, ágynemű damasztok.

Vidékre árajánlatot mintákkal küldünk!

● Lakásberendező vállalat, VI. Andrassy út 66 ●

Vásároljunk

Fényképezőgépet,

Fotócíkket, szemüveget,

kímérőt, zseblámpát

BODA

FOTÓ, OPTIKA SPECIÁLIS SZAKÜZLETÉBEN

BUDAPEST, V., BERLINI-ÚT 6.

(Nyugati p. u.) Tel.: 121-488.
Kedvező fizetési feltételek.

Ruszinföld ismertetésére

hirdettünk pályázatot lapunk múlt évi 23. számában. Ennek nyertesei: **László Mihály alhadnagy** (Debrecen) és **Dobó István esendőr** (állomáshelyét nem közölte!). Jó munkát kaptunk a következőktől: **Gy. Balog István őrm.** (Sarkad), **Bertók Pál alhdgy.** (Sarkad), **Gazdag Miklós esendőr** (Méhkerék), **Juhász József őrm.** (Sarkad), **Kolozsi Sándor t. őrm.** (Beregszász), **Mázsai Mihály esendőr** (Méhkerék), **U. Nagy József tthts.** (Hajdudorog), **Takács Imre III. t. őrm.** v. (Méhkerék), **Varga Lajos esendőr** (Tolcsva). A jutalomtárgyat, finom tolltollat **László Mihály** alhdgy.-nak elküldtük, **Dobó esendőr** is megkapja, ha címét közli.

Részleteket közlünk itt a nyertesek munkájából:

I.

Még ha valaki nem is ismeri közelebről a Kárpátalját, elég, ha egyetlen tekintetet vet a térképre s nyomban felismeri, hogy Ungvár, Munkács és a visszacsatolt kárpátaljai síkvidék nélkül a Kárpátalja soha nem tud önálló életet élni sem gazdasági, közlekedési, sem katonai szempontból. Olyan ez a helyzet, mintha a lakásunkból az éléskamrát és a konyhát a szomszédnak adnák át s az összes ki- és bejáró ajtók is más kezére jutnának. Életünk így a szomszédtól függ, akinek teljesen ki vagyunk így szolgáltatva.

De nézzük meg közelebről a Kárpátalját a földrajzi, történelmi és gazdasági körülmények szemszögéből.

Az úgynevezett Kárpátalja a Kárpát-medencének hegyek, folyók által is elválaszthatatlanul hozzánk kapcsolt része, amióta csak megteremtette az Isten ezt a földet. A tulajdonképpeni Kárpátalja földrajzilag az Eperjes—Tokaji—Hegyláncotól a Tisza forrásvidékéig, vagy még inkább a Visó völgyéig terjedő terület, a magyar medence északi részében. Igaz, hogy a csehek kezdetől fogva is csak az Ung folyó környékétől keletre eső részét ismerték el Kárpátalji Oroszországnak, mert tudták azt, hogy Kárpátalját a békeszerződés sem esatolta örökidőkre Csehszlovákiához, hanem csak bizonyos időre szóló mandátumot adott nekik e fölött a terület fölött, melyet a békeszerződés nem is határozott meg pontos területi határok szerint. A Kárpátalja új urai tehát igyekez-

tek minél szűkebb határok közé szorítani a Ruténföldet, hiszen ez a terület — érezték — előbb-utóbb kisiklik karmaik közül. Úgy vonták meg tehát az elméleti határt „Szlovákia” és „Kárpátalja” között, hogy ennek egy tekintélyes része (Nyugati Ung és Zemplén megye) Szlovákiába legyen bekebelezve s így lehetőleg csökkentésük a veszteséget, ha a Kárpátalja majdan lekapcsolódik Csehszlovákiáról. Ez az önkényes és számító határmegvonás azonban nem változtat azon a tényen, hogy Kárpátalja az Eperjes—Tokaji-Hegyláncnál kezdődik. Sőt, ha néprajzi szempontból kellene kijelölni a Kárpátalji Ruténföld határát, fel kellene mennünk egészen a Poprád folyóig, hogy megtaláljuk a helyes határt, hiszen a ruténség valóban a „Poprádtól a Tiszáig” lakja az Északkeleti Kárpátok vidékét. Sőt a sárosi, abaúji, zempléni és ungi szlovákság, az úgynevezett keleti szlovákok is úgy fajiilag, mint nyelvilag és jellembelileg sokkal közelebb állanak a ruténséghez, mint a nyugati s igazi szlováksághoz. Valásra nézve pedig — ami a primitívebb népeknél döntő fontosságú bizonyíték — szintén túlnyomólag görögkatholikusok, akárcsak maga a rutén nép.

A Kárpátalját az Erdős Kárpátok és a keleti Beszkidék, majd pedig a Máramarosi Havasok különítik el élesen az északi szomszédoktól: Lengyelországtól, illetve Galiciától. A határoló hegygerinc átlag 1000 méter magas, de a Máramarosi Havasokban 2000 méterem felülemelkedő hegyeket is találunk. Ahol ez a határvető hegykuszorú aránylag a legalacsonyabb, a felső beregi határnál, ott lépte át a honfoglaló Árpád is a Kárpátokat. Abban az időben és még a honfoglalás utáni néhány században is lakatlan volt nemcsak a Határ-Kárpátok vidéke, hanem azon belül is az egész hegyvidék, melyet a magyar rónától még egy belső és a Határ-Kárpátoktól párhuzamosan haladó hegylánc: a Vihorlát, Polyána Szinyák, Borló Gyil s a Nagyszöllősi hegyek különítik el. A honfoglaló magyarság a honalapítás után sem szállta meg ezt a hegyvidéket, csak a síkságokat, dombvidékeket. Az Északkeleti Kárpátok erdős hegyvidékét hadászati szempontokból lakatlanul hagyta, mint köröskörül az ország többi erdős hegyvidékeit is, a „gyepüket” a magyarok csak az alföldszéli folyókapukat erősítették meg itt is, mint Ungvárt, Munkácsot, Husztot stb.

A jámbor, kisigényű, hűséges rutén nép háborítatlanul élt itt 600 esztendőn át. Legfeljebb a tatárjárás fergetege ritkította meg kissé őket, de korántsem annyira, mint az Alföldlakó magyarságot, hiszen a ruszinok a lovas tatár nép elől felmenekültek a hegyi rengetegekbe. S a további századok folyamán is biztonságban éltek a magyar Szent Korona oltalma alatt és gyarapodtak lélekszámban egészen félmillióig. A kárpátalji kisoroszkok hűséggel hálálták meg a magyarság oltalmát és testvéri jóakarátát. Ha nem is megyünk vissza a túlmesszi századokba bizonyító tényekért, elég, ha a magyarság szabadságharcának ragyogó és végül mégis tragikus korára, a kurucvilág harcaira hivatkozunk, amikor Esze Tamás a beregi vadonokban bujdosó magyar és főként rutén társaival fölkelésre szólította fel II. Rákóczi Ferencet s erre a felhívásra adta ki a nagy szabadsághős a felkelést megindító híres kiáltványát; amikor Beregszász főterén a magyar és rutén talpas kurucok testvéri hada első-

ÓRA, ÉKSZERNEMŰ, AJÁNDEKTÁRGYAK

»KRONOSZ«

óra- és ékszerkereskedelmi r. t.

BUDAPEST, IV., ESKÜ-ÚT 3. SZ.

RÉSZLETFIZETÉSI KEDVEZMÉNY!

Katonai térképek, szolgálati könyvek

-féle könyvkereskedés

GRILL GERGELY R. Rt.-nál

Budapest, V. ker., Dorottya-utca 3. sz.

Nikopáll szipkában

Nikopáll betéttel dohányozzon,

mert az egészségére ártalmas nikotin, pyridin, kátrány, gyanta stb. származékok ezáltal nem jutnak a szájba és a tüdőbe. MINDEN DOHÁNYTÖZSÉBEN KAPHATÓ!

1 elegáns bakelit szipka és 5 betét ára 1.50 P.

1 betét, mely 40 cigarettára elég..... 16 Hll.

STANDARD
PHILIPS
ORION
TELEFUNKEN
és EKA
legújabb rádiókészülékek

Gramofonok, Csillárok
részletre, cserére legolcsóbban

Reich Miklós CÉGNEL
Budapest

VI. Vilmos császár-út 45 Nagymező-u. sarok.

Képes rádióárjegyzék díjmentesen

FORBÁTH
PÁTRIA svájci mesterművű 4 kg. súlyban,
HUNGARIA és RHEINMETALL

hordozható frógépek tökéletes kivitelben messzemenő jóállással.

FORBÁTH és RÉVÉSZ

Budapest, V. Bálvány-u. 26. Tel.: 110-219

A m. kir. esendőrség tagjainak kedvező fizetési feltételek

nek bontotta a nagy fejedelem szabadságharcának Szűz Máriás lobogóját; vagy amikor a Felvidékért folyt száz esztendőben a hűségesebb rutének vére hullásával érdemelték ki „a leghűségesebb nép” nevet a Beresényi ungi főispán és a vezérlőfejedelem csapataiban vívott harcok alatt. Közlebbi példákkal pedig a nagy világháború szolgál, amikor sokezer hűségesebb rutén népfelkelő, sőt asszony vére pecsételte meg a magyar-ruszin testvériség sok évszázados valóságát. Vagy hivatkozunk a rutén nép véres fölkelésére, mely a közelmult hetekben és napjainkban is szembefordul a cseh és Volosin-féle ukrán mesterkedés minden erőszakosságával, hogy magyar alattvaló lehessen még egyszer és örökre?!

Az úgynevezett Ruszinföld kezdetől fogva magyar volt, soha semmiféle ellenség el nem foglalta s csak vendégjogon lehet Ruszinföldnek nevezni, bármit is írunk az utóbbi időben a külföldi újságok is, előtünk teljesen világos céllal és érdekből.

(Lászlófi alhdy.).

II.

Ruszinszókó a magyar nemzettesthez szorosan hozzátartozó, de a trianoni határral mesterkéltén elszakított országdarab. Az ősröngöttegek mélyén fakadt kristálytiszta források patakka duzzadt fényes szalagjai mind-mind az édes magyar síkság felé futnak. Több jól járható hágó vezet át rajta, így a Duklai, az Uzsoki, a Vereckei és a Tatár hágó. Az északkeleti Felvidék erdővel fedett területe régi fontos határvidéke Magyarországnak. Kelet-Európa hódító népei itt fenyegetik legjobban hazánkat, mert itt lehet a hegységeken áttörve legkönynyebben eljutni az Alföldre, Magyarország szívébe. Itt törték be a tatárok (1241), majd az oroszok (1849). A világháború idején is véres harcok folytak itt. Ma is igen fontos vidék, mert ez köt össze bennünket Lengyelországgal, melynek népe a magyar népnek hűségesebb barátja volt mindig. Hegyei közül legmagasabb a Gutin, melyről gyönyörű kilátás nyílik a szomszédos területekre. Rendkívül gazdag különböző ásványvizekben. Éghajlata a többi nagymagyarországi területekhez viszonyítva, még nyáron is hűvös, télen pedig zord. Csapadékban Máramaros vármegye a leggazdagabb. A bő csapadék következtében sok folyó ered. Itt ered a Tisza, melyet a legmagyarabb folyónak is neveznek, mert hazánkban ered és ott is folyik a Dunába. A Tisza a fehér és fekete Tiszából ered. Jobbparton mellékfolyói a Tarca, Talabor, Nagyg, Borsova és a Bodrog. Utóbbi a Latorca, Ung, Laborea, Ondova és Topoly vizét vezeti a Tiszába.

Élete: Hősapkás hegyeit sudárnövésű fenyőfák, terebélyes bükk- és tölgyerdők fedik. Fenyvesek csak a magas hegytetőkön vannak. Termőföldet csak a völgyekben találunk. A hegyvidék a termőföld hiánya miatt majdnem teljesen lakatlan. Ezért az ott élő nép nagyon szegény. Az erdőmunkákon kívül a havasi pásztorkodás az igazi foglalkozása. A havasi pásztorok, mihelyt zöldel a fű, felhajtják nyájukat, marháikat a havasi legelőkre és csak a hó lecséése után jönnek le a hegyekről, a völgyekbe. Ahol termőföld van, ott rozsot, zabot, burgonyát termelnek. Máramarosban kukoricát. Az Alfölddel szomszédos területeken melegebb az éghajlat, jobb és több a termőtalaj. Itt jóval sűrűbben lakott, mint a magas hegyvidéken. Itt már a fentiekben kívül a búza és a szőlő is megterem. Ezek azonban nem elegendők a nép szükségletére, ezért az Alföld gabonájára erősen rászorul. Ásványi termékekben szegény. Máramaros megyében Aknazlatina, és Rónaszék sóban gazdagok, ugyancsak hazánk keleti felében az utóbbi évtizedekben több helyen alumíniumérccek előfordulását fedezték fel. Ilyen az alunit Beregszász vidékén, itt még kitűnő malomkővet is fejtenek. A Gutin lábánál Nagybánya, Felsőbánya és Kapnikbánya arany- és ezüstbányái hajdan leggazdagabbak voltak hazánkban.

Az északkeleti Felvidék szegénysége ellenére is értékes és fontos vidék. Itt vezetnek ki hazánkból — a hágókon keresztül — az összes országutak és vasutak. Gyorsfolyású vizei igen alkalmasak villamosság fejlesztésére és gépek hajtására. Párás levegője elsőrendű hely volna a gyapotfonó- és szövő-

iparnak. Gyümölcs, különösen értékes téli alma termelésére igen megfelelne. Az Alföld és az északkeleti Felvidék között szoros földrajzi és gazdasági összefüggés van, mert minden természetes útja ide vezet és mert lakossága az Alföld segítségével nélkül nem boldogul. Innen vásárol gabonát, itt értékesíti faanyagát.

Magyarország népei között a legszegényebb az ott élő mintegy 500.000 rutén. Földjük rendkívül mostoha, Szegénységük miatt soványan táplálkoznak. Kukoricakenyér és kása, burgonya, bab, káposzta, répa, túró és tej a főleledük. Lakásaik is szegényesek. Rendesen fából építik kéménytelen viskókat. Ezeknek belseje nemcsak szoba, hanem konyha és kamra is egyúttal. Gyakran még az állatok is benn éjlelnek egy sarokban. Kár, hogy a rutének ilyen savanyú sors jutott, mert egyébként igen jóra való nép. Szelíd és szorgalmas. Vallásossága és hazaszeretete mindenkor kiállotta a próbát. Viseletük egyszerű, szegényes. Jellemzi őket a hosszú, csaknem térdig érő ing, melyet derekukon széles bőrv (tűsző) fog össze, boeskorban járnak. Igen ügyes famunkások. Az Alföldre nyáron szívesen járnak le aratásra.

(Dobó, csendőr.)

Pályázatok.

Magyarul.

Hiába való volt a multkori figyelmeztetés, Hosszú csendőr, közzgazdálkodásvezető csak nem akar magyarul beszélni. A szakácsnőre ráripakodott!

— Mit pancsol, ahelyett főzve valami zamatos menüszit. Magának passziója, hogy csak kommandóra dukál jól főzni? Passzirozzon kompótot a nokkedlis csirke mellé, különben aktára kerül a tudománya!

A szakácsnő is járt ám a nagy világban, ennél fogva így felelt vissza — szintén jó magyarsággal:

— Nekem tutegál, hogy mi a csendőr urak gusztsusa, mindegy, hogy heccelnek, nem dülök be, ha még olyan grimaszt vágnak is. Mázlijuk van, hogy kicsit maródi vagyok, különben natúrscielit tehetnének a járőrtáskába, így csak ezt az ordenáré nudlit fogják majszolni. Agyó Hosszú úr!

Írják meg olvasóink, hogyan kellett volna e beszélgetésnek magyarul hangzania. Csak legénységi állományúak pályázhatnak. A pályázat határideje: február 1.

Kényes munka

a pletykából kibogozni azt, ami a csendőr hivatásszerű beavatkozását teszi szükségessé, de nem kétséges, hogy a csendőrnek nem szabad elengedni füle mellett semmit sem... Sokszor célszerű és alaptalan a mende-monda és ez teszi mérgezővé, sokszor gyilkossá a pletykát. Életek, sorsok, vagyonok aláásója, a hírnév és tisztesség, becsület megtépázója városban és falun egyformán. Vannak, hogy úgy mondjuk; alkalmi pletykázók, vannak viszont hivatásosak. A csendőrnek éppen ezek miatt nincs könnyű dolga ezek kezelésénél. Azt várjuk olvasóinktól, írják le azokat az eseteket, ahol beavatkozásuk nyugalmat teremtett vagy ahol — a pletykajelleg dacára — bűncselekményre bukkantak. Valódi neveket, valamint a történet színhelyét feltüntetni nem szabad.

Csak legénységi állományú olvasóinktól fogadunk el pályázatot február 15-éig.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

Besenyői BEÜTHY KALMÁN őrnagy.

Stádium Sajtóvállalat Részvénytársaság, Budapest,

V., Honvéd-utca 10. — Felelős: Györy Aladár igazgató.

Országos Ruházati Intézet Rt.

Budapest, V., Eötvös-tér 1. Telefon: 18-48-31, 18-48-32.

Mint a honvéd jóléti alaphoz tartozó vállalat, szállít 12 havi gh. levonás mellett: egyenruhát, polgári ruhát, fehérneműt és minden felszerelést. • Vidéki megbízottak!

BÚTOR- ÉS TEXTILKERESKEDELMI RT.

BUDAPEST, VI. KER., LISZT FERENC-TÉR 5. SZ.

EGY HELYEN — EGY SZÁMLÁN

teljes lakberendezések, egyes bútorok, kárpitozott bútorok, szőnyegek, kelengyék, 6-tól 24 hónapig terjedő részletfizetés.

ÁR JEGYZÉKET DÍJTALANUL KÜLDÜNK.